

# Hahatanoi Haeu

## *Menge hahatanoi Haeu*

### 1

#### Uli tanoi lawe waliko

<sup>1</sup> Ti uli hutui lawe waliko Haeu hatano maun aheah ma pon itan. <sup>2</sup> Tanome tehu pon i tai huna ma tap tutuen tenen na waliko, tilokoan atutuhi kan tenen pate tahulo i ta mumum. Spirit ti Haeu i pupuas patul he kan.

<sup>3</sup> Ape Haeu ukek, “Xewawa.” Ape xewan tan. <sup>4</sup> Haeu paxai amuke ape i sele xewan ma tilokoan. <sup>5</sup> Xewan Haeu axai ‘ngain’ ape tilokoan i axai ‘ipong’.

Ti alohahawa ape i letule. Ien se tehu uli hutui ngain.

<sup>6</sup> Ape Haeu ukek, “Titieh tanoa selaiai kan hani huosol.” <sup>7</sup> Ape se i sohot. Haeu aile titieh ien ape i selai kan, patul ma itan. <sup>8</sup> Titieh ien Haeu axai maun aheah.

Ti alohahawa ape i letule. Ien se tehu ngain usian.

<sup>9</sup> Haeu ukek, “Kan ti hahitake maun aheah apuha haniwa tesol lehe hepekeun sohot.” Ape se i sohot ukek ien. <sup>10</sup> Hepekeun Haeu axai ‘xux’ ape kan i axai ‘itax’. Haeu namiloi ukek se pate solian. <sup>11</sup> Ape Haeu ukek, “Hepekeun haxexewa pahoah ma pata tenen tenen ti hina huan ma na wakuen. I xex usi aliakewa pata tetenen ti i sohotuma.” Ape se i sohot. <sup>12</sup> Hepekeun i haxexele pahoah ma pata tenen tenen ti hina huan ma na wakuen. I xex usi aliake pata tenen ti i sohotuma. Haeu namiloi ukek se pate solian.

<sup>13</sup> Ti alohahawa ape i letule. Ien se ngain tehu usiai huohu tamusuen.

<sup>14</sup> Haeu kak ulea ukek, “Haxewaxeu tan haniwa he maun aheah ti kolai ngain ma ipong. Tin kilamiai ahang, ngain ma taun tenen tenen. <sup>15</sup> Haxewaxeu ti he maun aheah haxewawa tehu pon itan.” Ape se i sohot. <sup>16</sup> Haeu hatano huohu haxewaxeu lalap. Al, tehu pamu lapan haxewai ngain ape pangapang, tehu pamu kolean haxewai ipong. Tin i hatano hetekie kohot. <sup>17</sup> Haeu aile hasohotu haxewaxeu he maun aheah ti haxewai tehu pon itan. <sup>18</sup> Lato kola ngain ma ipong, aile ape hina taun ti xewan ma taun ti tilokoan. Ape Haeu namiloi ukek se pate solian.

<sup>19</sup> Ti alohahawa ape i letule. Ien se ngain tehu usiai toluhu tamusuen.

<sup>20</sup> Haeu ukek, “Kan tan kilawa waliko tenen moihin ma manixux tan kilawa he maun.” <sup>21</sup> Haeu hatano manihuh lalap ti itax ma lawe waliko moihin leili kan. I hatano hetekie manixux tenen tenen. Hatesol hanatuale puki masin alia laha. Ape Haeu namiloi ukek se pate solian. <sup>22</sup> Ti amukean tetan i aile hasolia hani laha. I ukek, “Tan kilawa ape haxuhawa kanitax ma kan. Tin masin manixux, kilawa he tehu pon.”

<sup>23</sup> Ti alohahawa ape i letule. Ien se ngain tehu usiai hinalo tamusuen.

<sup>24</sup> Haeu kak ulea ukek, “Manihuh tenen tenen tan kilawa lawe xux, manihuh ti hamaloinawi ma hamaloinaxa ma tenen i tua ninin. Laha hanatuawa puki masin alia laha.” Ape se i sohot ukek ien. <sup>25</sup> Haeu aile hatapo hatesol waliko ien ape i namiloi ukek se pate solian.

<sup>26</sup> Ape Haeu ukek, “Kako hatano seilon hanowi aliake kako. I ngahat ti xixi, manixux, manihuh ti hamaloinawi ma hamaloinaxa ma tenen tua ninin hetekie tataen pon hatehu.”

<sup>27</sup> Ape Haeu hatano seilon hanowi aliake i,  
wawan ma hehin i aile hanowi aliake i.

<sup>28</sup> Haeu aile hasolia hani laha, i ukek, “Tan hakilawa akaik, tonaiwa pon hatehu ma ngahatiwa, hetekie xixi, manixux ma lawe waliko moihin.”

<sup>29</sup> Muhin Haeu kak ukek, “Hongoa, nga hani amuto pata tenen tenen ti

waxeniamuto. Pata ti hina wakuen ma na huan. <sup>30</sup> Lawe manihuh ma manixux hetekie waliko tenen i ninin, hatesol waliko moihin nga hani laha pahoah ma kai pata ti waxenialaha.” Ape se i sohot.

<sup>31</sup> Haeu paxai aliakewa hatesol waliko ti i ailewen ape i namiloi ukek se pate solian.

Ti alohahawa ape i letule. Ien se ngain tehu usiai tepanim tamusuen.

## 2

<sup>1</sup> Maun aheah ma tehu pon ape i hunawen hetekie hatesol waliko ti ien.

<sup>2</sup> Imat ti tehu ngain tepanim huohu, Haeu hahuna hatapo puasain ti i ailele ape i hanau. <sup>3</sup> Tehu ngain tepanim huohu Haeu namiloi ukek pate tuah ma i kilami sele ti hanauain nake se ngain tetehu ti i hanau muhi hatano hatapoi lawe waliko.

<sup>4</sup> Ien se sale tanoi maun aheah ma tehu pon.

### **Sale Haeu hatano seilon**

<sup>5</sup> Ti Haeu, Iahue tel tap tahi tapoan, hatano maun aheah ma tehu pon, tap wanen pata ma na pahoah xexex nake Haeu tai hauxa akah ma tin tap tutuen seilon puasakei hepekeun. <sup>6</sup> Tuahe mapui xux hahawaxexa hepekeun. <sup>7</sup> Ape Haeu Iahue uke palonge hepekeun ape i aile hasohotu tanome seilon. I uhui hanauaian nonoa he weixi tel seilon ape se i moih. I se wawan.

<sup>8</sup> Haeu Iahue apeseniwen tesol soliai kin leili Iden sai sasai al ape i hana tel seilon i tanomiwen ien. <sup>9</sup> Haeu Iahue haxexe pata tenen tenen he hepekeun, paxaialaha pate solian ma hualaha anian paon wanen. Patalal he kin hua pata, tea ti i waxeni haweluwelu totone seilon ma tea na seilon ani huan, i tioi waliko solian ma na lialun.

<sup>10</sup> Ti Iden tehu kan i kikiliwau hawewenai hepekeun ti tesol kin. Tehu kan ien tikela hani hinalongax. <sup>11</sup> Tengax axan Pison, i kiliwau wikowikota hani hepekeun hatehu ti Havilah. Tesol ien hina gol, pot tenen pate tuah. <sup>12</sup> Gol ien i se mewenae gol wanen. Ti Havilah tin hina sanda tenen axan bedelium ma pot tuah axan oniks. <sup>13</sup> Tengax axan Gihon i kiliwau wikowikota hani hepekeun

hatehu ti Kus. <sup>14</sup> Tengax axan Taigris i kiliwau hani hepekeun ti Asiria papan sai angiha. Ape tengax liai axan Epratis.

<sup>15</sup> Haeu Iahue i hana tel wawan i tanomiwen hani he tesol kin ti Iden ti ngahatian ma hapuasaian. <sup>16-17</sup> Ape Haeu Iahue hone i ukek, “Ewi na o ani lawe huai pata ti he kin. Tuahe nga halini o aniai huai tea pata na seilon ani i tioi waliko solian ma na lialun, nake na o ani, hoi liai o mat.”

<sup>18</sup> Ape Haeu Iahue ukek, “Kumahe ewi ti tel wawan mewenae i, pamu ewian na nga hatano tel pahoan solian.”

<sup>19</sup> Ape Haeu Iahue hani i axai i axe manihuh ma manixux tenen tenen ti i tanomiwen ani pekeun. Tenen tenen ti laha i uke ax tetenen ti tel seilon axai.

<sup>20</sup> Aile ape i axai axe manihuh ti hamaloinawi ma hamaloinaxa ma manixux tenen tenen. Tuahe tap tutuen tel na pahoan solian.

<sup>21</sup> Aile ape Haeu Iahue hamatihu haxoxo hawane tel wawan, i ahuti tea kui popon ape i atuhi siponi aliake. <sup>22</sup> I uke tea kui pope tel wawan ien ape i tanomi tel hehin. Ape i otoheni hani tel wawan.

<sup>23</sup> Tel wawan amuke hawane ape i ukek,

“Ie, i se masin wanen nga.

Kuin i kema ti kuik,

xixion i kema ti xixiok.

Axai i hehin

nake Haeu hapuasa soxi tini tel wawan tanomian.”

<sup>24</sup> Nake ti tenen ien wawan i salili taman ma tel tinan ape i hukuma hani kapi tel axoan. Ape lalu sohot hanowi seilon tel.

<sup>25</sup> Ti uli Haeu hatanoa tel wawan ma tel hehin, lalu hatel makahul tuahe lalu kum hiena nake lokon ien tap hihien.

### 3

#### Uli ailei saun lialun

<sup>1</sup> Lawe manihuh ti hamaloinaxa ti Haeu tanomiwen, weiko i pamu anesoan ti pipis. Ngain tehu tok weiko kamei tel hehin, “Nakon salan Haeu kakanewen

amulu ka kum aniani hatesol huai pata ti leili kin?”

<sup>2</sup> Tel hehin pahoi ukek, “Ewi amili ani huai pata ti he kin. <sup>3</sup> Teawe i tutu patalal Haeu halini amili aniai huan, kalak taen tuahe sotian, uke amili mat.”

<sup>4</sup> Tok weiko ukek, “Tap wanen, amulu kum mat! <sup>5</sup> Haeu tioi ka na amulu ani huai tea pata ien pulamulu xeu ape amulu sohot hanowi i tioiai waliko tenen solian ma lialun.”

<sup>6</sup> Tel hehin namiloi paxai soliai tea pata ma tanome huan anian paon hetekie ukei anesoin ti na masin i ani. Pahan wanen anesoin ien ape se i asahi ani. Hina i hani tel axoan ape tel axoan ani. <sup>7</sup> Tataen ien wanen pulalalu xeu ape lalu paxai tioi ka lalu se makahul. Kakanua lalu uke kai tenen pata axan fig ape lalu sawiti sosoi atuhi tinulalu.

<sup>8</sup> Ti ape lolohan lalu hong Haeu Iahue tau nanahih leili kin. Ape lalu muna tetan wasole pata. <sup>9</sup> Kakanua Haeu Iahue tilol hani tel wawan, “Nakon o ia?”

<sup>10</sup> Tel wawan pahoi ukek, “Nga hong o nanahih leili kin ape nga muna tetam. Nga mamata nake tupuak teke patul tua makangokang.”

<sup>11</sup> Haeu Iahue kakane i ukek, “Aita ukek ka tupuam kumahe atuhan? Kumahe ka o aniwen huai tea pata nga hahalini o anian?”

<sup>12</sup> Tel wawan ukek, “Se tel hehin o hani akatak hani nga huai tea pata ien ape nga ani.”

<sup>13</sup> Haeu Iahue kakane tel hehin, “O tioi waliko tenen o ailewen?”

Tel hehin kak pahoi ukek, “Tok weiko pisi halialu nga ape nga ani.”

<sup>14</sup> Haeu Iahue kakanua sai halialu tok weiko ukek,

“Ti lawe manihuh ti hamaloinawi ma hamaloinaxa  
mewenae o nga axi kawatan usiwa waliko ti o ailewen.

Hutui taen aoape ie o tua nin he poxe tiam  
ma o waxa he loloi hepekeun atengi tataen o mat.

<sup>15</sup> Nga axi wasolamulu tel hehin  
ape teka laha nakuama tetam ma tetan  
mewenae laha he wawatak.

Tel ti i nakuama tetan i tui hamanana patum  
ape o atalahi suei aen.”

<sup>16</sup> Ape Haeu hone tel hehin ukek,

“Nga axi o kawatan ti o pet akaik,  
hatakahai natum leili lalape moloan.  
Namilom is eliel ti tel axoam  
ape se i tetel neiniam.”

<sup>17</sup> Ape i hone tel wawan,

“Nake ti o hong tamani tel axoam  
aniai huai tea pata ti nga hahalini,  
nga sai halialu hepekeun nakem.  
Welui totonam hatehu o puas makeh hawane  
he tehu hepekeun ti waxeniam.

<sup>18</sup> Anam waliko ti o seini ma ti puki xexean  
tuahe kumahe malimun tetam  
nake hepekeun hasohotu pahoah  
ma pata tenen tenen ti hina minun.

<sup>19</sup> O puas mapu hawane  
ti haponoi anam atengi o mat  
ape o sohot alia palonge hepekeun  
tetenen ti o tanomama.

O tanoma ti palonge hepekeun  
ape tupuam sohot alia palonge hepekeun.”

### **Sale saliliai tesol kin ti Iden**

<sup>20</sup> Tel wawan Haeu hatano axan Adam. I axai axe tel axoan Iv nake i se tel tini lawe seilon, tetel laha nakuama tetan. (Ti kakai Hibru tenen ax ‘Iv’ tangian sikole masin tenen kakain ukek ‘mohain’.) <sup>21</sup> Ape Haeu Iahue aile axi sosolalu uli manihuh.

<sup>22</sup> Taen ien Haeu kakane aliake i ukek, “Seilon sohot hanowiwen kako tioiai waliko lialun ma solian. Kako halini asahi aniai huai tea pata ti i waxeni

haweluwelu totone seilon uke na lato ani, lato to welu lian tehue.”<sup>23</sup> Aile ape Haeu Iahue talo ahuti lalu ti tesol kin ti Iden. I aile hasohotuen lalu ti palonge hepekeun ape aoape ie i hone lalu puasakei hepekeun ti waxenialalu.

<sup>24</sup> Muhin ti i xaxaweniwa lalu, i hana teka engel Kerubim sai angiha ti tesol kin petenian. Tin i hana tea ngol weluwelun i talia xek talepalep tiehiai aweisal ti kane tea pata ti i waxeni haweluwelu totone seilon.

## 4

### Menge Kein ma Abel

<sup>1</sup> Adam eng akati tel axoan ape Iv pet akaik. Ti i hatakahalih Kein i ukek, “Ti huhual ti Iahue nga se ape tini tel akaik wawan.” (Ti kakai Hibru tenen ax ‘kein’ tangian sikole masin tenen kakain ukek ‘nati uke’.)<sup>2</sup> Muhin i hatakaha tel akaik wawan liai ape axai i Abel.

Ti lalu lapawa, Abel ngahatia i sipsip a Kein seilon ti ailei kin.<sup>3</sup> Taun ti an he kin apeasawa, Kein waxi hina ape hani Iahue ti kolai kemulik tetan.<sup>4</sup> Abel tin i kak kemulik hani Iahue. I telei nati tupun sipsip, teteka ti uli laha hanatuawa, ape hani Iahue xixion ti pamu wiaian. Iahue paxai waheni Abel ape i amuke waliko ti hahanian.<sup>5</sup> Tuahe i kum amuke Kein ma waliko ti i hahani. Kein lon lialu hawane ape paxapaxa tetan mewenae lialun.

<sup>6</sup> Iahue kamei Kein ukek, “Alahan ka o leng? Kalahai ka paxapaxa tetam mewenae lialun?”<sup>7</sup> Ala o tioi na pupuasam sawisawin nga amuke o. Tuahe na o kum aile waliko tenen sawisawin, tioi kewak, xoxoi isiai paham ti ailei saun lialun i eliel hawane xoiniam tuahe o eliel hawanewa tahi waxainian.”

<sup>8</sup> Telao Kein hone Abel tel ukalan, “Kalu nahih heheu.” Ti lalu nahih xaua ti toan, Kein hilei palini telei Abel.

<sup>9</sup> Imuh Iahue kamei Kein, “Tel ukalam Abel ia?”

I pahoi ukek, “Nga kum tioi. Nakon se ape nga tel ngahatan?”<sup>10</sup> Tuahe Iahue ukek, “Malehe ape lialui waliko ti o ailewen. Kakaun ti he hepekeun masin ka tenen kinax i tang kaakane nga kahuiai tehu matean.”<sup>11</sup> Ape Haeu sai halialu Kein ukek, “Hepekeun axata ti kake tel ukalam Abel aile ape o kum uke tenen na solian tetan.<sup>12</sup> Kalak o puasake eliel hepekeun, o kum haxexe

uke tenen na an. O kum tunah tesol na o to hamalum, mewenae o tua sos ahuahu.”

<sup>13</sup> Ape Kein kakane Iahue ukek, “Kawatan ien i kasia hawane tetak. <sup>14</sup> O xaxaweni nga kapim ma ti hepekeunauk. Nga ape tap xuxuk, nga kum tunah tesol na nga tonai ape tuahe tel na i apatuini nga i telei nga.”

<sup>15</sup> Tuahe Iahue pahoi i ukek, “Tap wanen. Tel na i telei o, nga hani hawane i kau kawatan tenen pate lalap wanen.” Kakanua Iahue aile teik kolakol ti lawe i hamatau teka laha tohongi teleiai Kein. <sup>16</sup> Muhin Kein huta xaxau ti kapi Iahue ape i nahih hani texux xux sai angiha ti Iden axan Nod, salangawan ukek ‘sos lalolal’.

<sup>17</sup> Hina taun tamusua Kein ma tel axoan hanatua tel natulalu wawan ape axai i Enok. Imuh Kein aile tehu taon ape axai axan Enok usiwa axe tel natun. <sup>18</sup> Enok tel natun wawan axan Irad tel tame Mehujael ape Mehujael hanatuale Metusela tel tame Lamek.

<sup>19</sup> Lamek axoan hua, Adah ma Silah. <sup>20</sup> Adah tel natun wawan axan Jabal. I tetel hutui saun ti sos ahuahu ingaiai ing sosoxope ma tupui halupui manihuh masin sipsip, bulmakau ma meme. <sup>21</sup> Tel ukalan Jubal tetel i hutui halokeniai harp ma flut. <sup>22</sup> Silah tel axoi Lamek liai tel natun wawan axan Tubal-kein. I seilon ti tanomiaai soxi ti puasain ani samen. Tubal-kein tel tuan axan Namah.

<sup>23</sup> Telao Lamek hone hua axoan,

“Amulu hua axoak, Adah ma Silah amulu hongoa.

Hong aka matainiwa kakain ti na nga kak.

Nga teleiwen tel wawan uluha i hilei nga,  
tetel i hamange nga.

<sup>24</sup> Na masin tel i telei Kein,

Haeu hani hawane i kau kawatan tenen pate lalap wanen,  
tetel na i telei nga, pamu sean kawatan na i kau.”

### **Set ma Enos**

<sup>25</sup> Adam ma tel axoan hanatua ulea tel akaik wawan. Iv ukek, “Haeu kilami haniwen nga tel akaik wawan ti solitiai Abel, tel Kein telei.” Ape i axai axan

Set. Tenen kakain ‘Set’ tangian sikole masin tenen kakain ‘kilamian’ ti kakai Hiebru. <sup>26</sup> Set tel natun wawan, i axai axan Enos.

Hutui lokon ien na seilon lotu hani Haeu laha hapuasa axan Iahue, salangawan ukek ‘tel tap tahi tapoan’.

## 5

### Teka laha nakuama ti Adam

<sup>1</sup> Ie se nenex ti tai konginian sale teka laha nakuama ti Adam. Ti Haeu hatano seilon, i aile hanowi aliake i. <sup>2</sup> I hatano wawan ma hehin. I aile hasolia hani lalu ape i ukek lalu “seilon”.

<sup>3</sup> Ti ahangin Adam kewa 130, i hanatua tel akaik wawan ape i axai axan Set. I masin alia tel taman. <sup>4</sup> Muhin ien Adam to ahe 800 ahang. Tin hina natun liai, wawan ma hehin. <sup>5</sup> I mat ti ahangin 930.

<sup>6</sup> Ti Set ahangin kewa 105 i hanatua tel akaik wawan axan Enos. <sup>7</sup> Set to ahe 807 ahang. Tin hina natun liai, wawan ma hehin. <sup>8</sup> I mat ti ahangin 912.

<sup>9</sup> Taen Enos ahangin kewa 90 i hanatua tel akaik wawan axan Kenan.

<sup>10</sup> Enos to ahe 815 ahang. Tin hina natun liai, wawan ma hehin. <sup>11</sup> I mat ti ahangin 905.

<sup>12</sup> Ti Kenan ahangin kewa 70 i hanatua tel akaik wawan axan Mahalalel.

<sup>13</sup> Kenan to ahe 840 ahang. Tin hina natun liai, wawan ma hehin. <sup>14</sup> I mat ti ahangin 910.

<sup>15</sup> Ti Mahalalel ahangin kewa 65 i hanatua tel akaik wawan axan Jaret.

<sup>16</sup> Mahalalel to ahe 830 ahang. Tin hina natun liai, wawan ma hehin. <sup>17</sup> I mat ti ahangin 895.

<sup>18</sup> Ti Jaret ahangin kewa 162 i hanatua tel akaik wawan axan Enok. <sup>19</sup> Jaret to ahe 800 ahang. Tin hina natun liai, wawan ma hehin. <sup>20</sup> I mat ti ahangin 962.

<sup>21</sup> Ti Enok ahangin kewa 65 i hanatua tel akaik wawan axan Metusela.

<sup>22</sup> Enok to ahe 300 ahang. Tin hina natun liai, wawan ma hehin. Enok pakata xoxox kapi Haeu. <sup>23</sup> Ahangin hatesol 365. <sup>24</sup> Ngain tehu i tua kaluta hahutuia nake ti xoxoi pakataialalu Haeu, Haeu waxi i hani

kapin.

<sup>25</sup> Ti Metusela ahangun kewa 187 i hanatua tel akaik wawan axan Lamek.

<sup>26</sup> Metusela to ahe 782 ahang. Tin hina natun liai, wawan ma hehin. <sup>27</sup> I mat ti ahangun 969.

<sup>28</sup> Ti Lamek ahangun kewa 182 i hanatua tel akaik wawan. <sup>29</sup> Lamek ukek, “Tetel ie hahei moloi kawatan ti puasakei hepekeun ti Haeu sai halialu.” Ape i axai axan Noa usiwa tenen kakain salangawan ukek ‘heh’.

<sup>30</sup> Lamek to ahe 595 ahang. Tin hina natun liai, wawan ma hehin. <sup>31</sup> I mat ti ahangun 777.

<sup>32</sup> Muhin ti Noa ahangun kewa 500, i hanatua tolu akaik wawan axalato Sem, Ham ma Japet.

## 6

### Haeu paxai wataakai lialui woi seilon

<sup>1</sup> Ti seilon to kikilale he tehu pon ie laha hatano hetekie kilan akaik hehin.

<sup>2</sup> Teka seilon ti Haeu paxaiwa soliai tanome teka hehin ape laha uke axoalaha teka ti pahalaha. <sup>3</sup> Ape Iahue ukek, “Hanauain ti nga haniwen seilon i kum hamalum leilolaha nake ngain tehu laha mat. Taen ie haniwa imuh tap tel i to welu akulai 120 ahang.”

<sup>4</sup> Lokon ien ma ti muhin teka Nepilim toto he tehu pon ie. Laha nakuama ti teka seilon ti Haeu ma teka hehin ti laha uke axoalaha. Laha seilon tenen kuin ma axalaha lalap ti hile ti lokon ien.

<sup>5-6</sup> Ti Iahue paxaiwa ka woi seilon se pate lialun wanen hetekie peti namilolaha mewenae lialun, i tahane aliake ti i hatano seilon ma hana he tehu pon ie. I hatoto hawane i. <sup>7</sup> Iahue nam wataakai aliake ape i ukek, “Nga xaxaweni hatapo seilon ti nga hatano hetekie lawe manihuh, manixux ma lawe waliko ti i ninin. Kalahai nga hatano laha?” <sup>8</sup> Tuahe mewenae Noa, Iahue paxai amuke.

### Haeu unau Noa

<sup>9</sup> Ie se meng ti sale Noa. I seilon tenen sawisawin, tap tel tunah tenen na i

talesi. I pakata xoxox hawane kapi Haeu. <sup>10</sup> Natun tolu wawan, Sem, Ham ma Japet.

<sup>11</sup> Tuahe teka seilon liai, Haeu paxai ukek laha eliliel halialui seilon ma tap solian ti laha.

<sup>12</sup> Haeu wataakai hawane ti i to papaxai ka tehu pon ie ape xuhai waliko lialun nake woi seilon kum onoteni hawane i. <sup>13</sup> Aile ape i kakane Noa, “Nga ailewen namilok ka nga halialu hatapo lawe seilon nake tehu pon xuhai hilehile ma saun lialun ti laha. Salan, hoi liai nga aile halialu hawane laha hetekie tehu pon.

<sup>14</sup> “Aile ape tanomiwa tea ark, waian tenen puhun kanahanahan. Kewa pata tenen ailan ape pakati siponiwa melal ma leilon. Leili tea waian o tiehi kewa teik teik. <sup>15</sup> Weluan kolongeni kewak 135 mita, manahan 22 mita ma tiaun 13 mita. <sup>16</sup> Tanoa honginan ape siponi haleiwa pape tea waian teke patul sai mita tewaok. Tanomiwa tea waian uke toluke hani patul. Tanoa tewau aweing papan.

<sup>17</sup> “Hongoa. Nga hasomu kan hutomia i pon hatehu. I halialu hatapo lawe waliko moihin. Hatesol waliko laha mat. <sup>18</sup> Tuahe nga xinoti tenen namil kapim. Taen tea ark hunawa, soh haniwa leilon hetekie tel axoam, natum ma axoalato. <sup>19</sup> Hasoho hetekiewa huok ti lawe manihuh ma manixux, wawan ma hehin lehe laha kum mat ti kan hutomi xux. <sup>20</sup> Ti lawe manihuh, manixux ma waliko tenen i tua ninin, huok ti laha, wawan ma hehin, nahih hani kapim ape o hasohoa laha hani tea ark lehe laha moih. <sup>21</sup> Uxanawa an tenen tenen leili tea ark, kolongeniwa i tapai waxeniamuto hetekie manihuh ma manixux.”

<sup>22</sup> Noa aile usi lawe waliko ti Haeu hohone i.

## 7

### Kan hutomi tehu pon

<sup>1</sup> Taen lawe waliko apeasawa, Iahue hone Noa, “Lawe seilon ti tehu pon nga namiloi ukek mewenae o sawisawin. Aile ape soh haniwa he tea ark hetekie tel axoam ma natum. <sup>2</sup> Waxi hetekiewa tepanim huok manihuh wawan ma pahoan ti lawe manihuh tetenen nga sowini ka solian ti haniak. Tin waxi

hetekiewa huok ti lawe manihuh, wawan ma hehin, tetenen kumahe solian ti haniak. <sup>3</sup> Tin masin lawe manixux tenen tenen waxiwa tepanim huok wawan hetekie tuaun hehin. Aile kewak ien lehe lawe manihuh ma manixux tenen tenen laha lup tatale muhin ti kan hutomi xux. <sup>4</sup> Tepanim huohu ngain tutuen ape nga hauxa akah leili 40 ngain ma ipong ti xaxaweni hatapoi lawe waliko moihin nga tanomiwen he tehu pon.”

<sup>5</sup> Noa aile usi lawe waliko ti Haeu hohone i.

<sup>6</sup> Noa ahangun 600 ti kan hutomi hatesol xux. <sup>7</sup> I, tel axoan, natun ma axoalato soh hani he tea ark lehe lato kuosel ti tehu somui kan. <sup>8</sup> Kapi lato manihuh tenen tenen, hina solian ti haniai Haeu a hina kumahe, hetekie manixux tenen tenen tataen waliko ti i tua ninin. <sup>9</sup> Laha hatesol, wawan hehin nahih hani kapi Noa ape i hasoho laha hani he tea ark masin ti Haeu hohone i. <sup>10</sup> Ape salan, muhi ngain tepanim huohu akah ux ape kan som hutomi pon hatehu.

<sup>11</sup> Lokon ti ahang i Noa 600, ti tehu ngain 17 ti pangapang tetehu muhi tehu hutuai ahang, telao ien kan kumim ahuta eliel hawane leili hepekeun. Maun ti patul kilakila hawane ape akah kihuhun wanen put hani itan. <sup>12</sup> Leili 40 ngain ma ipong akah ux kihuh tatale.

<sup>13</sup> Ngain tehu ien imat ti akah ux, Noa ma tel axoan soh hani he tea ark hetekie tolu natulalu wawan, Sem, Ham ma Japet ma axoalato. <sup>14</sup> Ape manihuh ti hamaloinaxa ma hamaloinawi hetekie manixux ma waliko ti i tua ninin, tenen tenen ti laha tin soh tuai lato. <sup>15</sup> Huok ti lawe waliko moihin nahih hani kapi Noa ape laha soh hani he tea ark. <sup>16</sup> Masin ti Haeu hohone Noa, wawan ma hehin ti lawe waliko moihin soh hani he tea ark. Muhin ien Iahue keiti aweing.

<sup>17</sup> Akah ux kihuh eliel hawane leili ngain 40. I hasomu tatalele kan ape tea ark pal. <sup>18</sup> Ti kan to som aheahele, tea ark tin i pal kakapita patul. <sup>19</sup> Kan som atuhi tataen maunten ti pate patul. <sup>20</sup> Somui kan i akulai pehe maunten sai 7 mita. <sup>21</sup> Lawe waliko moihin ti tehu pon laha mat, lawe seilon, manihuh ti hamaloinaxa ma hamaloinawi hetekie manixux ma waliko ti i tua ninin.

<sup>22</sup> Lawe waliko moihin ti i toto ixux, hatesol waut mat. <sup>23</sup> Aweisal tenen ien

Haeu hatapo xaxaweni lawe waliko moihin ti tehu pon, lawe seilon, manihuh ti hamaloinaxa ma hamaloinawi hetekie manixux ma waliko ti i tua ninin. Ape hatesol tapo kalut. Mewenae Noa ma teka kapin he tea ark kuosel. <sup>24</sup> Kan atutuhi tehu pon ie ti 150 ngain.

## 8

### Kan nun alia

<sup>1</sup> Tuahe Haeu tai maluhe Noa hetekie manihuh tenen ti hamaloinaxa ma hamaloinawi ti he tea ark. I hahoa aupol patul he kan ti i atutuhi pon ape kan hutui i nun. <sup>2</sup> Kan ti i kumim ahuhuta leili hepekeun i monga hetekie kihuhui akah tin i muha. <sup>3</sup> Kan to nuunua ape ti i meiwa ngain 150, i nunuen lalap wanen. <sup>4</sup> Muhi pangapang tepanim ti kan hutui som, tea ark oh to tesol ti he maunten ti texux xux Ararat. <sup>5</sup> Kan to nun ahe tatalelih ape muhi pangapang toluhu ulea, pehe maunten liai tin i take.

<sup>6</sup> Muhin ien ti 40 ngain tamusua ape Noa hei tewau lelehat i tanomi. <sup>7</sup> Ape i hangongo ahuti tok manixux polun. I tua ngong ahuahu atengi taen kan nun paxe. <sup>8</sup> Noa hangongo ahuti ulea tok pux lehe i tioi na masin xux ape paxean. <sup>9</sup> Tai kue tok pux ngong alia hani he tea ark ape Noa tulini minan waxi hasoho aliake. I kum tunah tesol na i to nake pekeun tai paxe. <sup>10</sup> I atengi ngain tepanim huohu tamusua ape i hangongo ahuti ulea tok pux. <sup>11</sup> Ti ape pate alohah ti telao ien tok pux ngong alia hani he tea ark hetekie teik kai tenen pata oliv he tumi awan. Noa paxaiwa ape i tioi ka kan ape i nun hawanewen. <sup>12</sup> I atengi ngain tepanim huohu tamus uleawa ape i hangongo ahuti ulea tok pux. Ngongoan tehu ien ape i tai alia hani kapin.

<sup>13</sup> Noa ahangun ape 601. Tehu ngain ti uli hutui ahang, huopanim tewaok pangapang muhin ti uli kan hutomi xux, kan ien sikole ape i paxe. Noa lehati tesol ti hongini tea ark ape i paxapax hani melal. I ningahi ka hepekeun sikole wanen i paxe. <sup>14</sup> Ti muhi pangapang huohu ulea ape hepekeun paxe hawane.

<sup>15-16</sup> Taen ien Haeu hone Noa, “Ahutawa he tea ark hetekie tel axoam, natum ma tesol axoalato. <sup>17</sup> Hanahiwa hatesol manihuh hetekie manixux ma waliko ti i tua ninin lehe laha tan kila ma sawat he tehu pon.”

<sup>18</sup> Ape salan, Noa sohot he tea ark hetekie tel axoan, tolu natun ma tesol axoalato. <sup>19</sup> Hatesol manihuh hetekie manixux ma waliko ti i tua ninin tin laha sohot he tea ark. Tenen tenen ti laha, sohot he paho uke huok huok, wawan hehin.

<sup>20</sup> Muhin Noa tanomi tehu tone waliko ti haniai Iahue. I telei hina manihuh ma manixux tenen solian ti hanian. I hana hani tesol tone waliko ti i tanomiwen ape i lui ti haniai Haeu. <sup>21</sup> Soliai poun tah hani kapi Haeu ape i amuke waliko ti hahaniai Noa. I namilo i ukek, “Tap nga po sai halialu hepekeun nake ti woi seilon kalak peti namilolaha pate lialun lilian ti laha kokol. Tap wanen nga po xaxaweni hatapo lawe waliko ti moihin masin ti nga ailewen. <sup>22</sup> Tataen ti tehu pon tutuen, saun ti seiniai ma apuhiniai an tap tilian. Tin masin taun ti waiwain ma kekean, taun ti akah ma alon hetekie ngain ma ipong i hamalum kapita.”

## 9

### Tenen namil Haeu xinoti kapi Noa

<sup>1</sup> Ape Haeu aile hasolia hani Noa ma tesol natun wawan ukek, “Tan kilawa ma tonaiwa pon hatehu. <sup>2</sup> Lawe manihuh, manixux hetekie waliko ti i tua ninin ma xixi ti itax, nga hana hahitake ngangahat ti auha seilon. Tataen ie ahua lawe waliko ien mamata auha. <sup>3</sup> Nga sowini hani auha aniai waliko ien masin ti nga haniwen auha aniai waliko ti i xex he hepekeun. <sup>4</sup> Tuahe nga halini auha aniai xixioi manihuh ti hina tutuen kaka nake laha momoih ti kaka ien.

<sup>5</sup> Ti hanima kake seilon, tel na i telei seilon liai, hoi i uke kawatan. Ati seilon ma manihuh laha uke kawatan na laha telei tuahe na tel. <sup>6</sup> Nga hatano seilon usi hanowi aliake nga, aile ape na seilon ma na manihuh telei seilon, i tin laha telei. <sup>7</sup> Nga kakane ulea auha, tan kilawa lehe natuhua ma teka ti nakuama ti laha to tapai pon hatehu.”

<sup>8</sup> Muhin Haeu kakane Noa ma tesol natun ukek, <sup>9-10</sup> “Hong matainiwa. Nga xinoti tenen namil kapimuto ma teteka laha nakuama ti amuto hetekie lawe waliko ti moihin laha kapimuto he tea ark, manihuh ti hamaloinaxa ma hamaloinawi hetekie manixux, tataen lawe waliko ti imuh laha moihin he tehu

pon. <sup>11</sup> Tenen namil nga xinoti kapimuto masin. Nga kum hasomu ulea kan ti xaxaweni hatapoi lawe seilon ma lawe waliko moihin. Tapein ape kan po hutomi halialu ulea pon hatehu.”

<sup>12</sup> Ape Haeu kak ulea ukek, “Nga aile tenen kikilam ti kolakol ka nga xinotiwēn tenen namil kapimuto ma lawe waliko moihin. Namilok ien hamalum lian tehue. <sup>13</sup> Nga hana tehu poto he maun kilamiai namil ti nga xinotiwēn kapi seilon ma lawe waliko moihin he tehu pon. <sup>14</sup> Ti na mauni akah ape tehu poto sohot. <sup>15</sup> Taen ien nga nameni aliake namilok ti nga xinotiwēn kapimuto ma lawe waliko moihin. Masin ti nga kakawen, nga kum hasomu ulea kan ti halialu hatapoi lawe seilon ma waliko moihin. <sup>16</sup> Salan wanen, tapai na nga ningahi tehu poto he maun, nga nameni aliake namil ti nga xinotiwēn kapi seilon ma lawe waliko moihin he tehu pon, namil ti i hamalum lian tehue.”

<sup>17</sup> Ape Haeu kakane tuhi Noa ukek, “Nameniwa, tehu poto se kikilam ti tenen namilok ti nga xinotiwēn kapi lawe waliko moihin he tehu pon.”

### **Sale nati Noa**

<sup>18</sup> Tolu akaik wawan nati Noa kemuk kapin he tea ark se Sem, Ham ma Japet. Ham tetel tame Keinan. <sup>19</sup> Hatesol seilon ti he tehu pon laha nakuama ti tolu natun ien.

<sup>20</sup> Noa seilon ti ailei kin. I tel hutui ailei kini tenen pata huan axan greip. <sup>21</sup> Telao i un waen ti i aile ani greip ape i halalolalo i. I naxi xaxaweni soson ape i tua engeeng makahul leili tehu ingan, ing sosoxope. <sup>22</sup> Ham, tel tame Keinan, ningahi ka tel tamalato makahul ape i sohot nahih hone hua ukalan liai. <sup>23</sup> Sem ma Japet waxi teik maia ape lalu akeni hapata haxawaxawa he wahelalu sai tehit. Lalu nahih sue hani leili ing ape atuhi tel tamalalu. Lalu kum xeisa paxai, uke lalu ningahi i makahul.

<sup>24</sup> Ti Noa haiwa ape namilon xewawa i hong tunahi saun ti Ham tel natun komuh aile hani i. <sup>25</sup> Kakanua Noa kak sai Keinan tel nati Ham, i ukek,

“Keinan i sohot tel itan tapein ti lawe unaui teka puki akikin.”

<sup>26</sup> Tin i ukek,

“Haxawawa Iahue, i Haeu tel Sem lolotui.

Haeu aile teka kahi nati Keinan sohot unau i teka kahi nati Sem.

<sup>27</sup> Haeu haponu teka kahi nati Japet hepekeun ma hakila laha

ape laha to he aunaun kapi teka kahi nati Sem.

A teka kahi nati Keinan

lahe sohot unau i teka kahi nati Japet.”

<sup>28</sup> Muhi tehu kawatan ti kan hutomi tehu pon, Noa to ahe 350 ahang. <sup>29</sup> I mat ti ahangun 950.

## 10

<sup>1</sup> Muhi tehu kawatan ti kan hutomi tehu pon, tolu nati Noa, Sem, Ham ma Japet, tin hina natulato. Ie se nenex ti teka laha naku ahu ma ti tesol nati Noa.

### **Teka laha naku ma ti Japet**

<sup>2</sup> Tesol nati Japet se Gomer, Magog, Madai, Javan, Tubal, Mesek ma Tiras. Lato se matahaun ti teka seilon, tesol tesol ti laha kema axe tel tel ti tesol nati Japet.

<sup>3</sup> Teka Gomer se matahaun ti teka Askenas, Ripat ma Togamah.

<sup>4</sup> Teka laha naku ma ti Javan laha se teka Elisah, Tasis, Kitim ma Dodanim.

<sup>5</sup> Teka laha naku ma ti Javan laha tonai peixux ti xux lalap ma xux kokol. Lahe to sata hani xux texux texux, tesol tesol ti laha hina puki kakaialaha wanen ma hepekeunaulaha. Leili tesol tesol ti laha ien, laha kumahe kahi nati telawe.

### **Teka laha naku ma ti Ham**

<sup>6</sup> Teka laha naku ma ti Ham se teka Kus, Misraim, Put ma Keinan.

<sup>7</sup> Teka laha naku ma ti teka Kus laha se teka Seba, Havilah, Saptah, Ramah ma Sapteka. Teka laha naku ma ti teka Ramah laha se teka Siba ma Dedan.

<sup>8</sup> Kus i tel matahaun ti Nimrod, tel seilon ti uli axan lapawa ti hile ti

pon hatehu. <sup>9</sup> Anowiaian ti tikei manihuh i xoini hawane teka liai. Aile ape teka na laha kakak seilon tenen masin i, lawe laha ukek, “Tel seilon ien masin Nimrod, tel pate anowian ti tikei manihuh.” <sup>10</sup> Nimrod, imat i ngangahati hinalo taon lalap, Babel, Erek, Akad ma Kalne leili texux xux Sinar. <sup>11-12</sup> Ti ien i ngahati usi haniwa taen texux xux Asiria ape i aile tesol taon lalap Niniva, Rehobot Ir, Kalah ma Resen wasole Niniva ma Kalah. Resen tehu taon pate tuah wanen.

<sup>13-14</sup> Misraim i tel matahaun ti teka Lud, Anam, Lehab, Naptuh, Patrus, Kasluh ma teka Kaptor. Teka Kasluh se teteka ti teka Pilistia nakua ahuma.

<sup>15-18</sup> Keinan natun pamu Saidon tel matahaun ti teka Saidon. Keinan se tin matahaun ti teka Hit, Jebus, Amor, Girgas, Hiv, Ark, Sin, Arvad, Semar ma Hamat. Teka seilon ien laha nakuama ti Keinan, laha to sata hani tesol tesol. <sup>19</sup> Hepekeun ti Keinan hutuiwa tola ti tehu taon Saidon hani tataen Gasa. Ti ien i luainiwa sai haiup hani tehu taon Gerar ape taen ien i tohea hani sai angihia hani tesol taon Sodom, Gomora, Admah ma Seboim ape ngixin tehu taon Lasa.

<sup>20</sup> Ien se teka laha nakuama ti Ham. Laha manan ape tesol tesol ti laha hina puki kakaialaha wanen ma hepekeunaulaha. Leili tesol tesol ti laha ien, laha kumahe kahi nati telawe.

### **Teka laha nakuama ti Sem**

<sup>21</sup> Sem tel pamu ti Japet i hanatua hina akaik wawan. I tel matahaun ti teka laha nakuama ti Eber.

<sup>22</sup> Teka laha nakuama ti Sem laha se teka Elam, Asur, Arpakad, Lud ma Aram.

<sup>23</sup> Teka laha nakuama ti Aram laha se teka Us, Hul, Geter ma Mas.

<sup>24</sup> Arpakad tame Sela, a Sela tame Eber.

<sup>25</sup> Eber hanatua hua akaik wawan. Tel imat se Pelek. Salangawe axan ukek ‘Selaiaian’ nake lokon ti taun tetan ape seilon ti tehu pon laha selaia. Tel ukalan axan Joktan.

<sup>26-29</sup> Joktan i tel matahaun ti teka Almodad, Selep, Hasarmavet, Jerah,

Hadoram, Usal, Diklah, Obal, Abimael, Seba, Opir, Havilah ma Jobab. Laha hatesol nakuama ti Joktan. <sup>30</sup> Hepekeunaulaha luainiwa ti tehu taon Mesa haniwa tehu taon Separ he maunten ti sai angiha.

<sup>31</sup> Ien se teka laha nakuama ti Sem. Laha manan ape tesol tesol ti laha hina puki kakaialaha wanen ma hepekeunaulaha. Leili tesol tesol ti laha ien, laha kumahe kahi nati telawe.

<sup>32</sup> Hatesol nenex ti leilon ie nakuama ti tolu akaik wawan nati Noa. Tesol tesol ti teka seilon ien, nenex ti laha usima kahi nati tel tel ape tesol tesol ti laha hina puki kakaialaha ma hepekeunaulaha. Lawe seilon ti xux tesol tesol ti tehu pon laha nakuama ti nenex ie muhi tehu kawatan ti kan hutomi tehu pon.

## 11

### Haeu hatona sateni seilon

<sup>1</sup> Ti imat wanen lawe seilon ti tehu pon kakaialaha tenenawe wanen, laha hong tioi hatapo kakai tel tel. <sup>2</sup> Lokon ien teka seilon salili tonalaha ape sos hani sai angiha. Laha tunahi teik hepekeun lalap mamanahan leili texux xux Babilon ape laha tonai.

<sup>3</sup> Telao laha he hahikahik ukek, “Kako tanomi brik ape hangahi hailaia ani ah.” Texux xux ien, laha hapuasa brik ukei totone pot ape hapuasa kolota ukei totone motar ti pakati konginiai brik. <sup>4</sup> Ape laha ukek, “Ien, kako aile tehu taon hetekie tehu tawa, ing tenen weluwelun, i xau tamus hani he maun. Kako aile ukek ien lehe seilon haxawa axakako ma tin i hukumini kapitini kako ape tap kako sos to hani tesol tesol.”

<sup>5</sup> Tuahe Iahue mos ti tesol tonan paxaii tehu tawa ma tehu taon. <sup>6</sup> Imuh Iahue namiloi ukek, “Teka seilon ie laha hukuma hehetekie ma kakaialaha tenenawe. Na laha aile waliko tenen masin, tap tenen laha kum aile uke ti puki namilolaha. <sup>7</sup> Ien, kako mos hahataxina kakaialaha lehe laha kum xeu alia laha.”

<sup>8</sup> Ti aweisal tenen ien, Iahue hatona sateni laha hani tesol tesol ti tehu pon ape laha monga ailei tehu taon. <sup>9</sup> Se ti tetenen laha axai tehu taon ‘Babel’

nake ti tetesol ien Iahue hahataxina kakai seilon ape laha sata hani tesol tesol ti tehu pon. Tenen kakain ‘Babel’ tangian sikole masin tenen kakain ‘hahataxin’ ti kakai Hibru.

### **Tataen ti Sem hani Abram**

<sup>10</sup> Ie se teka kahi nati Sem.

Ahang huohu muhi tehu kawatan ti kan hutomi xux, ti Sem ahangun ape 100, i hanatua tel akaik wawan axan Arpakad. <sup>11</sup> Muhi takahe Arpakad, Sem to ahe ulea 500 ahang. Tin hina natun liai, wawan ma hehin.

<sup>12</sup> Ti Arpakad ahangun 35 i hanatua tel akaik wawan axan Sela. <sup>13</sup> Muhin Arpakad to ahe ulea 403 ahang. Tin hina natun liai, wawan ma hehin.

<sup>14</sup> Ti Sela ahangun 30 i hanatua tel akaik wawan axan Eber. <sup>15</sup> Muhin Sela to ahe ulea 403 ahang. Tin hina natun liai, wawan ma hehin.

<sup>16</sup> Ti Eber ahangun 34 i hanatua tel akaik wawan axan Peleg. <sup>17</sup> Muhin Eber to ahe ulea 430 ahang. Tin hina natun liai, wawan ma hehin.

<sup>18</sup> Ti Peleg ahangun 30 i hanatua tel akaik wawan axan Reu. <sup>19</sup> Muhin Peleg to ahe ulea 209 ahang. Tin hina natun liai, wawan ma hehin.

<sup>20</sup> Ti Reu ahangun 32 i hanatua tel akaik wawan axan Serug. <sup>21</sup> Muhin Reu to ahe ulea 207 ahang. Tin hina natun liai, wawan ma hehin.

<sup>22</sup> Ti Serug ahangun 30 i hanatua tel akaik wawan axan Nahor. <sup>23</sup> Muhin Serug to ahe ulea 200 ahang. Tin hina natun liai, wawan ma hehin.

<sup>24</sup> Ti Nahor ahangun 29 i hanatua tel akaik wawan axan Tera. <sup>25</sup> Muhin Nahor to ahe ulea 119 ahang. Tin hina natun liai, wawan ma hehin.

<sup>26</sup> Ti Tera ahangun 70 i hanatua tolu akaik wawan, Abram, Nahor ma Haran.

### **Tera ma tesol natun**

<sup>27</sup> Ie se minge Tera ma tesol natun. Tera tel tame Abram, Nahor ma Haran a Haran tame Lot. <sup>28</sup> Haran mat texux xuxun Ur leili texux xux Babilon. Lokon ien tel taman Tera moihin tutuen. <sup>29</sup> Abram ma Nahor ati lalu sal. Abram uke axoan Sarai a Nahor uke axoan Milkah. Milkah ma tel tuan Iskah nati Haran, tel ukale Nahor ma Abram. <sup>30</sup> Sarai kum pet akaik nake i lieheh.

<sup>31</sup> Ngain tehu Tera waxi tel natun Abram, tel ihan Sarai ma Lot tel nati

Haran ape lato nahih salili Ur ti Babilon kane texux xux Keinan. Tuahe ti lato meiwa tehu taon Haran se ape lato tua toa ien.

<sup>32</sup> Tera mat ien, ahangun 205.

## 12

### Abram hong tamani Haeu

<sup>1</sup> Hina ahang tamusua, telao Iahue kakane Abram ukek, “Lua saliliwa xuxum, teka akikim, tel tamam ma teka lohe ingan ape sos haniwa texux xux ti na nga neini hani o. <sup>2</sup> Nga hakila teka kahi natum ape laha sohot seilon tuah. Nga aile hasolia hani o ape teka liai uke solian ahuma tetam. A axam tin i lap hawane. <sup>3</sup> Nga kola ewiaiak hani teteka laha aile hani o waliko solian a teteka laha aile halialu o, nga sai halialu laha. Ape hatesol seilon ti tehu pon laha uke solian tetak nonoa tetam.”

<sup>4</sup> Ape salan, Abram lua salili tonan masin ti Iahue hohone i. Abram ahangun 75 ti i lua salili Haran. Lot, nati tel ukalan, tin kahitiwa i. <sup>5</sup> Abram waxi tel axoan Sarai, Lot, hatesol soxian hetekie tupun manihuh ma teka unauan ti i kema Haran lokon ti lato ien ape lato lua hani texux xux Keinan. <sup>6</sup> Ti lato tahiawa Keinan, lato lua tamus hani tataen tehu taon Sekem ape lato aile tonalato tesol axan Moreh pape tea pata axan ouk, pata tenen lalap a pate tuah. Ti lokon ien teka Keinan totonai hepekeun ien.

<sup>7</sup> Ti ien Iahue sohot hani Abram ape i ukek, “Texux xux ie nga hani teka laha nakuama tetam.” Aile ape Abram tanomi tehu tone waliko ti haniai Haeu ti lotuian.

<sup>8</sup> Imuh Abram sosoke ulea lato hani sai haiup he maunten ape lato to ien wasole huohu taon, Betel sai ahang a Ai sai angiha. Ti ien tin i tanomi tehu tone waliko ti haniai Haeu ape i lotui Iahue tel Masiwi tetan. <sup>9</sup> Imuh lato lua ulea kane Negev sai haiup ti Keinan. Ti lato luluawa, lato to teik toan tewau tewau.

### Ti Abram ma Sarai Igip

<sup>10</sup> Tuahe imuh tehu hitolo lalap wanen tunahi teka seilon ti ien, aile ape

Abram ma tesol kapin sos to hani texux xux Igip, i sai haiup ti Keinan. <sup>11</sup> Ti lato xohi hahaniwa Igip, Abram hone tel axoan Sarai, “Hongoa, nga to nanamiloi o nake o hehin tenen tanomam pate solian. <sup>12</sup> Na teka Igip paxaiwa o, laha tioi ka o axoak ape uke laha telei nga lehe laha waxi o. <sup>13</sup> Aile ape na kako tahiawa, kewak o se tuak lehe laha kum telei nga tuahe aile aluini hani nga nake tanomam tuhi pulalaha.”

<sup>14</sup> Ape salan, ti lato sohoa Igip, laha paxai ka Sarai tanoman solian wanen. <sup>15</sup> Ti teka masiwi hahitake Fero, tel masiwi tapein ti Igip, ningahiwa Sarai, lato sameni soliai tanoman hani Fero. Ape i hone lato waxiai Sarai hani kapi teka lohe ingan. <sup>16</sup> Nake ti tenen ien Fero aile hasolia hani Abram. I axi Abram hina sipsip, meme, bulmakau, kamel, donki wawan ma hehin hetekie unauan seilon, wawan ma hehin.

<sup>17</sup> Tuahe Iahue axi lalape kawatan ti nax hani Fero ma teka lohe ingan nake i uke Sarai tel axoi Abram. <sup>18</sup> Ti Fero tioiwa salangawe kawatan ti i tutunahi lato, i saxoh hakaui kakain hani Abram ti paxaian. Ape i kahiloloi Abram ukek, “Kalahai o aile hani nga ukek? Nake lahan o kum kakane hasawi nga ka Sarai axoam? <sup>19</sup> Nake lahan o ukek i tuam ape sowini hani nga uke i axoak? Tel axoam ie, waxiwa i ape huta xaxaua!” <sup>20</sup> Muhin Fero talo teka unauan nahike ahuti xaxaweni Abram ti Igip hetekie tel axoan, tesol kapin ma hatesol soxian.

## 13

### Abram ma Lot selaia

<sup>1</sup> Ape Abram ma Sarai lua salili Igip. Lalu waxi hatesol soxi ma unauualalu ape alia hani Negev, sai haiup ti Keinan. Lot nati tel ukale Abram, tin kapi lato.

<sup>2</sup> Abram sohot seilon tenen pono wanen soxi. Kilan tupun manihuh masin sipsip, meme ma bulmakau hetekie silva ma gol, pot tenen pate tuah. <sup>3</sup> Ti Negev, lato lua hani tataen tehu taon Betel. Ti lato luluawa, lato to teik toan tewau tewau. Ape lato hatuhi ing sosoxope tetesol imat lato tomu, wasole Betel ma tehu taon Ai. <sup>4</sup> Ie se tetesol Abram tanomimu tehu tone waliko ti haniai Haeu. Ape se i lotui Iahue ien.

<sup>5</sup> Lot, tel axoan, natun ma teka unauan, lato lua usiuser Abram. Lot tin kilan sipsip, meme ma bulmakau. <sup>6</sup> Nake ati lalu kilan tupulalu manihuh, hepekeun i kum pon waxenian ti lalu to huhukuma. <sup>7</sup> Aile ape lengelenge sohot wasole teka ngahatiaia tupi Abram ma teka ngahatiaia tupi Lot. I ail kasia ti lato nake lato tua toto xuxi teka Keinan ma teka Perisi.

<sup>8</sup> Nake ti tenen ien Abram noseni kakane Lot ukek, “Kalu aile ngah tenen lehe wasolakalu i kum tan. Teka ngahatiaia tupukalu ala laha kum he wiwilik. Pake kalu se akikin wanen. <sup>9</sup> Namiloi paxaiwa, pate lalap hepekeun. Kalu selaia, nga hani nonomu o paxai upiawa tesol ti na o tonai. Na o uke sai angihia, nga uke sai ahang, a na o uke sai ahang, nga uke sai angihia.”

<sup>10</sup> Ape Lot pax ahuahu. I paxai lalape hepekeun ti kakalini tehu kan Jodan haniwa tataen tehu taon Soar. Hepekeun ti kakalini ien, hetekie tataen Sodom ma Gomora, i wewenan ma waliko xex soli masin ti he tehu kin Iahue hani Adam ma Iv ma tin masin soliai hepekeun ti Igip. Ien se imat ti Iahue halialu tamusuke Sodom ma Gomora. <sup>11</sup> Lot noseni ka i tamai hepekeun ti kakalini tehu kan Jodan ape se i ma teka kapin sos hani sai angihia. Tataen ien Abram ma Lot selaia. <sup>12</sup> Abram tonai hepekeun ti Keinan a Lot aile tonan tesol hepekeun ti kakalini Jodan pape tehu taon Sodom xohixohin kapi taon liai.

<sup>13</sup> Teka seilon ti Sodom woulaha pate lialun wanen. Lawe laha ahuxai ma talesi hawane namili Iahue.

### **Abram sos xohi hani Hebron**

<sup>14</sup> Muhin ti Lot sosoa, Iahue hone Abram, “Pax haniwa tataen ti pulam akeni, sai angihia, ahang, tola ma sai haiup. <sup>15</sup> Hatesol hepekeun ti o niningahi, nga hani hatapo o ma teka laha nakuama tetam ape se ti auha lian tehue. <sup>16</sup> Nga aile teka laha nakuama tetam kila hawane hanowi puli pekeun, seilon kum wexe uke. <sup>17</sup> Aoape ie o lua tapaiwa hatehu hepekeun ien pake ape nga hani hatapo tetam.”

<sup>18</sup> Ape Abram ma teka kapin sos to xohi hani tehu taon Hebron, pape tesol pata tuah axan ouk weli tel seilon axan Mamre. Ti ien i tanomi ulei tehu tone waliko ti haniai Haeu ti lotuian.

# 14

## Abram hil waxi aliake Lot

<sup>1-2</sup> Telao tehu hile lalap i sohot leili Keinan. Hinalo masiwi, tel ti texux xux Babilon axan Amrapel, tel ti Elasar axan Ariok, tel ti Elam axan Kedolaomer ma tel ti Goim axan Tidal, lato hilei tepanim masiwi, tel ti tehu taon Sodom axan Bera, tel ti Gomora axan Birsas, tel ti Admah axan Sinab, tel ti Seboim axan Semeber ma tel ti Bela, tehu taon ien tin laha axai Soar.

<sup>3</sup> Tesol tepanim masiwi ien hukumini teka seilon ti hile hahitakalato he teik hepekeun mamananan ti Sidim, ao pe ie laha axai Kanitax Maten. Lato he sekusek ti hile. <sup>4</sup> Lato aile ukek ien nake leili ahang huopanim huohu lato tua to lulungei hahitake Kedolaomer. Tuahe ti i kewa ahang huopanim toluhu, i ahoi lato sale nenein tetan ape lato tu pahoi i.

<sup>5-6</sup> Ti i kewa ahang huopanim hinalo, Kedolaomer ma tesol tolu masiwi tuaun hetekie teka unaulato ti hile, lato lua hani hepekeun ti Keinan ape hilei tike teka Repa ti tehu taon Asterot-Kanaim, teka Sus ti tehu taon Ham, teka Emi ti Kiriataim, tetesol ti hepekeun mamananan ma teka Hor ti maunten Seir. Tekas masiwi ien tamus hani tataen Elparan, tesol ti ngixi lohong. <sup>7</sup> Muhin lato tohea alia hani sai tola ape lua hani tehu taon Enimispas, ao pe ie laha axai Kades. Ape lato hilei tike teka Amalek ma aile halialu xuxulaha. Tin lato hilei tike teka Amor ti tehu taon Hasason Tamar.

<sup>8</sup> Se ti lokon ien tesol tepanim masiwi ti taon Sodom, Gomora, Admah, Seboim ma Bela hetekie unaulato lato apepeas ti hile he teik hepekeun mamananan ti Sidim. <sup>9</sup> Ape lato hilei tel masiwi Kedolaomer ti Elam, Tidal ti Goim, Amrapel ti Babilon ma Ariok ti Elasar. Hinalo masiwi hil pahoi tepanim. <sup>10</sup> Tesol tepanim masiwi kum waxaini hile. Ti teka seilon ti hile ti Sodom ma Gomora ox kiliwawa, teka laha put hani he wal ti hina kolota ape teka taulato ti toluhu taon liai ox muna hani he maunten. <sup>11</sup> Tetesol hinalo masiwi lato waxaini tehu hile ma unaulato lungei waxi hatapo waliko ti pahalato ti Sodom ma Gomora ape alia hani xuxulato. <sup>12</sup> Lokon ien Lot nati tel ukale Abram, i toto Sodom. Tin lato waxi i hetekie hatesol soxian.

<sup>13</sup> Tuahe tel unau i Lot kuosel ape i kiliwau hahongo Abram waliko ti i sohot hahani Lot. Abram tonan pape tesol pata ouk weli tel seilon i kumahe masin Abram ka Hibu, i tel ti teka Amor, axan Mamre. I ma hua ukalan, Eskol ma Aner, lato hatolu xinoti namil kapi Abram ka lato he huhual taun ti hile.

<sup>14</sup> Ti Abram hongoa sale tel nati tel ukalan, i apeseni seilon tetan ti hile mongohualato 318, tetesol unauan lato lapalih kapin ma lato anowi hawanewen ti hile. Ape lato usi tipahi tesol hinalo masiwi hani tataen tehu taon Dan. <sup>15</sup> Ti ien Abram tikele teka unauan ti hile ape lato hil haonga laha ti ipong. Abram ma teka unauan usi haoxa tesol hinalo masiwi ma teka unauualato ti hile hani tataen Hobah, tehu taon sai tola ti tehu taon lalap Damaskas. <sup>16</sup> Abram waxi hatapo aliake waliko ti laha kewen hetekie Lot ma soxian, teka hehin laha uke unauualaha ma teka liai tin laha pahi lokon ti hilehile. Ape lato hatesol alia hani tesol tone Abram.

### **Melkisedek aile hasolia hani Abram**

<sup>17</sup> Ti Abram ma tesol tuaun waxainiwa hileiai tesol hinalo masiwi liai, tel masiwi ti Sodom lua tengeni i he tesol Vali ti Saveh.

<sup>18</sup> Melkisedek tel masiwi ti tehu taon Salem kau tengeni Abram bret ma waen, amuamu ti waxainiai tehu hile. I tin tel masiwi ti hukuminiai Haeu ma seilon, i ailele puase Haeu tel axan lalap tapein. <sup>19</sup> Melkisedek aile hasolia hani Abram ukek,

“Nga kamei Haeu tel axan lalap tapein,  
tetel i hatano maun aheah ma tehu pon itan,  
ti aile hasolia hanim.

<sup>20</sup> Kako haxawawa Haeu tel axan lalap tapein,  
tetel i hani o waxainiai teka laha hil papahoi o.”

Ape Abram hani Melkisedek tehu ti huopanim ti hatesol waliko i waxi aliake ti i waxainiwa hilehile.

<sup>21</sup> Tel masiwi ti Sodom kamei Abram ukek, “Kewa tetam soxi tuahe aliake hanim nga teka unauak laha pahi lokon ti hilehile.”

<sup>22-23</sup> Kakanua Abram ukek, “Nga kak kuinakei Iahue, Haeu tel axan lalap tapein, tetel i hatano maun aheah ma tehu pon itan, ka nga kum uke nami na teik ti soxiam. Tap wanen, uke o ukek ka o aile nga sohot seilon tenen kilan soxi. <sup>24</sup> Tuahe nga kum saiti waliko ti teka unauak ti hile hapuasawen. A nga kamei o nameniwa Aner, Eskol ma Mamre, tolu tuauk ti hile. Sei axiwa lato waliko ti waxima ti tehu hilehile.”

## 15

### Haeu xinoti tenen namil kapi Abram

<sup>1</sup> Muhin Iahue hapaxangongo Abram ape i hong tenen kinax ukek, “Abram kum maamata pake nga tel ngahatiam ma kahui hasolia hawaneam.”

<sup>2</sup> Tuahe Abram ukek, “Iahue, tel Masiwi tapein, solian tetan la ti kahui hasoliaiak? Puki nga tap natuk wawan. I tunahi ka tel unauak Elieser ti Damaskas tamaiai hatesol soxiak. <sup>3</sup> Paxaiwa, o tai axi natuk. Aile ape tel unauak, tel ti teka lohe ingak uke i tamai lawe waliko tetak.”

<sup>4</sup> Ape Abram hong ulea kinaxe Iahue i ukek, “Kumahe, tel unauam i kum uke soxiam, pake puki tel natum wanen tamaiai soxiam.” <sup>5</sup> Ape Iahue hanamiloa Abram sohot hani melal, i ukek, “Paxaiwa lawalawai kohot he maun, o kum pon wexean. Ien se mongohuan teka laha nakuama tetam.”

<sup>6</sup> Abram soh ape i haxoxo namilon ti Iahue. Aile ape Iahue namilo i ukek Abram seilon sawisawin.

<sup>7</sup> Tin Iahue kakane i ukek, “Nga se Iahue tetel nga neini ahuti o ti Ur leili texux xux Babilon hanima texux xux Keinan ti haniem.”

<sup>8</sup> Tuahe Abram kamei i ukek, “Iahue tel Masiwi tapein, kaie nga tioi ukek ia ka salan nga uke?”

<sup>9</sup> Iahue pahoi i ukek, “Waxi hanima nga tok bulmakau hehin uluha, tok meme hehin ma tok sipsip wawan, hatesol ahangulato toluhu. Tin hetekiema tok pux ma tok pal uluha.”

<sup>10</sup> Ape salan, Abram waxi hani Iahue. I telei hatesol ape kelai tesol manihuh hani hupaun. Tapaun tepaun ti lato tok tok i hana he paho aliake. Mewenae huok manixux mamahulin hatok. <sup>11</sup> Kakanua manixux lalap tenen lengean

ngong teha ti anian tuahe Abram haoxa xaxaweni.

<sup>12</sup> Ti ape loloi al, Abram pulan lihi ape i matih xox hawane. Ti leili matihuan tinun uu hahutuia hetekie mamata. <sup>13</sup> Ape Iahue kakane i ukek, “O tioi hulutini kewak, teka kahi natum laha tua to akeak ti hepekeunai seilon liai ape leili 400 ahang lato tua puas makeh lialu hawane hahitakalaha ma kawatan ti lato tua he pexipex. <sup>14</sup> Tuahe nga axi kawatan hani seilon ti texux xux ien ti laha hapuasa lungei halialu lato. Ape imuh lato ahuta taha hetekie kilai soxi. <sup>15</sup> A o Abram, o salaimat usi hawane ape hanauaiam tapo hetekie tiam hehean. <sup>16</sup> A teka kahi natum po alia kemak ie tuahe muhi welui totone tel tel ti seilon hinalo nake nga kum usi xaxawenimu teka Amor ti Keinan atengi tataen lialui woulato i ahoi hawanewa nga.”

<sup>17</sup> Ti al loloa ape i tilokolih, Abram ningahi hahutuia tehu salek waliko leilon lua axuaxu ma tehu lul xekexek i sohotule ape i nonoa wasole tesol manihuh kelaian. <sup>18</sup> Se ti sohotui kolakol ien, Iahue xinoti namil kapi Abram ukek, “Nga tuoha hawane ka hepekeun ie nga hani teka kahi natum, i luainiwa ti ngixi hepekeunai Igip hani tehu kan lalap Epratis. <sup>19-21</sup> Aoape, teteka seilon ie totonai Keinan: teka Ken, Kenis, Kadmon, Hit, Perisi, Repa, Amor, Keinan, Girgas ma Jebus.”

## 16

### Sale takahe Ismael

<sup>1</sup> Sarai tel axoi Abram hehin lieheh ma lalu kum tan uke natulalu. Tuahe Sarai tel unauan kapin, hehin ti Igip axan Haga. <sup>2</sup> Telao Sarai hone Abram ukek, “Paxaiwa, Iahue tai sowini hani nga hatanoi akaik. O eng akatiwa tel unauak. Sohin pon i hatano axi natuk.” Abram hongeni teik namili Sarai. <sup>3</sup> Aile ape Sarai hani axoi Abram tonamuh tel unauan Haga. Lokon ien lato toen Keinan ahang huopanim.

<sup>4</sup> Ape salan, Abram hapeti Haga akaik. Ti Haga tioiwa ka i petiwen, i paxai wasi Sarai, tel masiwi tetan. <sup>5</sup> Ngain tehu Sarai hone Abram, “Kawatan ti i tutunahi nga ie se nakem. Nga sowini hani o tel unauak ape ti i petiwa i kum nam waxi nga. Tioi kewak ka Iahue papaxai saun ien. Pahak i nam kolongeni

hasawiai waliko ien.”

<sup>6</sup> Abram pahoi ukek, “Paxaiwa, se puki unauam. O aile haniwa i tenen ti ewi tetam.” Taen ien ape Sarai to axi haweluwelu Haga kawatan tua atengi i ox.

<sup>7</sup> Ti Haga luluawa he lohong, i monga pape tehu kan, aweisal ti haniwa tesol axan Sur xohixohin hepekeunai Igip. Ti ien tel engel ti Iahue sohot hani i. <sup>8</sup> I ukek, “Haga tel unau Sarai, o luluama ia ape lehe kane ia?”

Haga pahoi ukek, “Nga ox mumunama ti Sarai tel masiwi tetak.”

<sup>9</sup> Tel engel ti Iahue hone i, “Alia haniwa kapi Sarai tel masiwi tetam ape toa hahitakan.” <sup>10</sup> Ape i kakane aheke Haga ukek, “Iahue hakila hawane kahi natum mongohuan kum wexe uke.”

<sup>11</sup> Tin i kakane Haga ukek, “Tel akaik he tiam i wawan. Na i takahawa axaiwa axan Ismael nake Haeu hongoen tangitangi ti kawatan tetam.” Salangawe tenen ax ien ukek “Haeu hong”. <sup>12</sup> Tel natum ien i sohot puki alia masiwi tetan hanowi donki tenen hamaloinaxa. I pahoi lawe seilon ma tin lawe seilon pahoi i. I to taha ti teka akikin.”

<sup>13</sup> Aile ape muhin Haga axai Iahue “El Roi”. Ti kakai Hibru i ukek “Haeu niningahi ma nam waxi.” Haga ongake hawane waliko ti i sohot hani i ape i kak ukek, “Nakon salan nga ningahi hahawane Haeu, tetel i niningahi ma nam waxi nga?” <sup>14</sup> Nake ti tetenen, tehu kan tetesol tel engel kaakane Haga, laha axai Ber Lahai Roi. Tenen kakain ien ukek “tehu kan ti tel tap tahi matean, tetel i niningahi ma nam waxi.” Aoape tehu kan ien tutuen wasole huohu taon Kades ma Bered.

<sup>15</sup> Haga hong usi kakai tel engel. Ape salan, i hatakaha tel akaik wawan. Ape Abram tel tame tel akaik axai axan Ismael. <sup>16</sup> Tataen ti Ismael takah, Abram ahangun ape 86.

## 17

### Haeu haxoxo namilon kapi Abram

<sup>1</sup> Lokon ti ahang Abram 99, Iahue sohot hani i ape ukek, “Nga El Sadai, Haeu tel pohen tapein. Nanahiam kewa sawisawin usi namilok ma lawe ailewa mewenae waliko ti nga amuke. <sup>2</sup> Na masin ien, nga haxoxo tenen namil ti nga

xinotiwen kapim. Nga aile ape kilan wanen seilon laha nakuama tetam.”

<sup>3</sup> Kakanua Abram lokuha lakua hani itan ape Haeu kakane i, <sup>4</sup> “Hongoa, ie se namilok. Nga aile ape o sohot tame kilan wanen seilon tonaiai xux tesol tesol. <sup>5</sup> Axam ape kumahe Abram. Nga sohi hani Abraham nake nga aile o tame kilan seilon tonaiai xux tesol tesol. <sup>6</sup> Nga aile ape kilan wanen seilon ti tesol tesol laha nakua ahuma tetam, tataen teka masiwi ti nahikei xux. <sup>7</sup> Waliko ti nga namiloi xinotiwen, nga aile hani o, teka kahi natum ma teka laha nakuama tetam ti taun telok telok imuh. Namilok ie se lian tehue. Nga Haeu tetel o ma teka laha nakuama tetam lawe lotui. <sup>8</sup> Hatehu hepekeun ti Keinan nga hani tetam ma teka kahi natum. Aoape amuto tua totonai tuahe imuh se ape tetamuto wanen lian tehue. Ape nga se Haeu ti auha lotui.”

### **Kikilam ti nameniai namil ti Haeu xinotiwen**

<sup>9</sup> Haeu hone ulea Abraham ukek, “O hetekie teka kapim ma teka laha nakuama tetam ti taun telok telok imuh, usi kapitiniwa namil ti nga ailewen kapim. <sup>10</sup> Ie se saun ti pahak amuto aile ma aka kongini ti usiai namilok. Kotiwa uli walikoi lawe wawan kapimuto ma teteka laha nakuama tetam imuh. <sup>11</sup> Tenen saun ien se kolakol ti amuto ka kalu xinotiwen tenen namil. <sup>12</sup> Saun tetenen i hamalum ti taun telok telok. Lawe akaik wawan, kotiwa uli walikoun telao ngain tepanim toluhu muhi takahan. Aile haniwa hatesol wawan leili ingam hetekie teteka unauam o kahuima akiki xux liai. <sup>13</sup> Tap tel amuto salini. Kikilam ti he tinumuto ien lawe i hanamena amuto namil ti xinotan lian tehue. <sup>14</sup> Tel wawan na i tap tenen kikilam ien, i ape kumahe tel ti teka seilon tetak nake i xaputi namil ti xinotan.”

### **Haeu aile hasolia hani Sara ma Abraham**

<sup>15</sup> Muhin Haeu hone Abraham ukek, “Ie ape hani tel axoam. Axan ape kumahe Sarai, tataen ie axaiwa i Sara. <sup>16</sup> Nga aile hasolia hani i ape i hatano axi natum tel akaik wawan. Salan nga aile hasolia hawane hani i ape i sohot tini kilan seilon tonaiai xux tesol tesol. Kalak teka masiwi ti nahikei xux, laha nakua ahuma tetan.”

<sup>17</sup> Abraham lokuha lakua hani itan tuahe i mal ti i namiloowa, “Seilon tenen

salaimat ahangun 100 saka i pon tutuen hatanoi akaik? Ape Sara, i pet ukek ia akaik ti ahangun ape 90?” <sup>18</sup> Ti kakapax tetan i kakane Haeu ukek, “Pake Ismael ukei soliai ngahat tetam.”

<sup>19</sup> Tuahe Haeu ukek, “Kumahe masin ien, tel axoam Sara hatano axi natum tel akaik wawan ape axaiwa i Aisak. Namil ti xinotan lian tehue, nga haxoxo kapitini kapin ma teka laha nakuama tetan. <sup>20</sup> Ape ie sale Ismael. Nga hongoen kakaiaam, nga aile hasolia hani i. I tan kila hawane natun ape kilan seilon nakua ahuma tetan. I sohot tame huopanim hua masiwi ti nahikei xux. Nga hakila teka kahi natun ape laha sohot kila akiki xux tehu. <sup>21</sup> Tuahe namil xinotan nga haxoxo kapitini kapi Aisak, tetel Sara hatakaha taun tetehu ie ti ahang tehu toma.” <sup>22</sup> Ti Haeu kak kewa, i salili Abraham.

<sup>23</sup> Ngain tin tetehu Abraham aile usi waliko ti Haeu kaakane i. I waxi tel natun Ismael ma lawe wawan ti leili ingan, teka lato takah ien ma teka i kahuima unauan ape koti uli walikoulato. <sup>24-25</sup> Abraham, laha koti uli walikoun ti ahangun ape 99, a tel natun Ismael ahangun ape 13. <sup>26</sup> Ngain tehue laha koti uli walikoi hahutaman. <sup>27</sup> Ngain tin tetehu, laha koti uli walikoi lawe wawan leili ingi Abraham, teka lato takah ien ma teka i kahuima unauan.

## 18

### Tolu soliwai Abraham tel se Iahue

<sup>1</sup> Ngain telao Iahue sohot ulea hani Abraham pape tesol pata tuah axan ouk, weli tel seilon axan Mamre. Telao ien Abraham toto he aweingi tehu houhaun ti tone al pate kekean. <sup>2</sup> Ti i paxawa, i ningahi tolu seilon tutu. I kiliwau hani kapi lato ape lakua hawane hani itan kolai lon.

<sup>3</sup> I kakane tel ti lato ukek, “Tel masiwi, nati amuto kum tua nahih sasalini tehu ingak, amuto heumuma kapik. Nga ie ti hualiamuto. <sup>4</sup> Amuto hanawawa hahitake pata ie haliwei kan nuhi ai amuto. <sup>5</sup> Pahak amuto angimu lehe i hakui amuto ti nanahiamuto tutuen. Pate solian wanen ti amuto lawai nga ukek.”

Lato pahoi ukek, “Kemulik wanen. Ewi na o aile ukek ien.”

<sup>6</sup> Abraham saxoh alia hani tehu houhaun ape i hone Sara, “Talowi

hawanewa, waxiwa 20 kilo palawa ti pate solian ape xomi apeseniwa ailei bret.”

<sup>7</sup> Muhin i saxoh kiliwau hani tesol tone apuhai tupun bulmakau. I paxai hiniti tok nati bulmakau tenen xuxu ma xixion malehu ape i hani tel unauan hunai lokoi. <sup>8</sup> Ti an apeasawa, Abraham waxi kani susi kau tenen namun wangingian i ahoi koseni seilon ma susu tenen haun hetekie tosiian ti tel unauan hamaloen ape i axi ani tesol seilon ien. Ti lato angiang, Abraham heuta haliwe lato hahitake tea pata.

<sup>9</sup> Lato kamei i, “Tel axoam Sara ia?”

Abraham ukek, “Sara leili tehu houha.” <sup>10</sup> Tel ti lato ukek, “Taun tetehu ie ti ahang tehu toma, nga alia uleama ape tel axoam Sara hatakaha tel akaik wawan.”

Sara leili houha sai tehitolato kapi aweing hongohong kakain ti lato kakak. <sup>11</sup> Lokon ien Abraham ma Sara pate ape salaimat ma ahang Sara ti tanoi akaik i tamusuen. <sup>12</sup> Aile ape Sara mal hahakokol, i namilo i ukek, “Tupuak ape i kum pon lehe nga hamuamua ti tanomia i akaik. Kasiniwa, tel axoak tin pate ape salaimat.”

<sup>13</sup> Tataen ien Iahue kakane Abraham, “Alahan ka Sara mal ape i ukek ka salaimataian i kum pon tanoi akaik? <sup>14</sup> Nakon hina waliko ailan ti Iahue ailean? Masin ti nga kakawen, nga aliama taun tetehu ie ti ahang tehu toma ape tel axoam Sara hatakaha tel akaik wawan.”

<sup>15</sup> Ti mataui Sara i ase ka i tai mal.

Tuahe Iahue ukek, “Salan wanen o maliwen.”

### **Abraham kamei Iahue nam waxiai teka seilon sawisawin ti Sodom**

<sup>16</sup> Ti tesol seilon ang kewa ape lato nahih ti kane Sodom. Abraham nahih tapeini lato hani tetesol ti lato pax lakua hani tehu taon ien. <sup>17</sup> Ti lato meiwa ien, Iahue to namilo i papaxai, “Kaie nga puluhini ti Abraham waliko ti lehe nga aile? <sup>18</sup> Pake i tetel i sohot tame kilan wanen seilon tonaiai xux tesol tesol ape ti i, laha uke solian tetak. <sup>19</sup> Nga kilamiwen i neinia i natun ma teka laha nakuama tetan ti hong tamaniak. Na lato aile waliko tenen solian ma sawisawin, nga aile hatapo waliko ti nga kakanewen i.”

<sup>20</sup> Ape Iahue kakane Abraham ukek, “Nga to hongohong ka woi teka Sodom ma Gomora pate lialun kasia ma kilan seilon laha aile hahalialu. <sup>21</sup> Nga sohot paxai hawanemu waliko ti laha ailele lehe nga tioi na masin salan.”

<sup>22</sup> Tataen ien, hua kahikahin nahih salili lalu kane Sodom tuahe Iahue hamalum kapi Abraham. <sup>23</sup> Abraham xohi ahe ape kamei i, “Kaie o halialu tamusuke hetekie teka seilon sawisawin kapi teka lialun? <sup>24</sup> Uke na masin 50 seilon sawisawin leili tehu taon ien, kaie tin o halialu hatehu? Kaie o kum hahe tale namilom nake ti tesol 50 ien? <sup>25</sup> Nga tioi hawane ka o kum telei hetekie teka sawisawin kapi teka lialun. Na o aile usi namilom, teka sawisawin tua uke kawatan ti waliko teka lialun aile. Nga kum ukek wanen. O se tel paxai kolongenai woi hatesol seilon ti tehu pon itan. Hoi liai o aile waliko sawisawin.”

<sup>26</sup> Iahue ukek, “Na nga tunahi ka 50 seilon sawisawin leili Sodom, nga kum halialu laha nake ti tesol 50 ien.”

<sup>27</sup> Abraham kak ulea ukek, “Tel Masiwi, nga kamei uleamu o kalak nga pate seilon naun. <sup>28</sup> Ape na masin 45 seilon sawisawin, kaie tin o halialu hatehu Sodom nake tepanim tae?

Iahue pahoi ukek, “Nga kum halialu na nga tunahi ka 45 seilon sawisawin ien.”

<sup>29</sup> Abraham kak tuhi ulea, “A na masin 40 seilon sawisawin?”

I pahoi ukek, “Nga kum halialu nake ti tesol 40 ien.”

<sup>30</sup> Abraham ukek, “Tel Masiwi, kum lengeleng, nga nati kak uleamu. Kaie lahan na mewenae 30?”

I pahoi ukek, “Nga kum halialu na nga upia tunahi ka lato 30.

<sup>31</sup> Abraham ukek, “Tel Masiwi, o tuah kasia tuahe nga kamea lungelung uleamu. Kaie lahan na mewenae 20 lato sawisawin?”

Iahue ukek, “Nga kum halialu nake ti tesol 20 ien.”

<sup>32</sup> Abraham ukek, “Tel Masiwi, o nati kum lelengeni nga ti nga kamea tapea uleamu. Na masin mewenae 10 seilon sawisawin ien, kaie tin o halialu hatehu Sodom?”

I pahoi ukek, “Nake ti tetesol ien, nga kum aile halialu.”

<sup>33</sup> Ti Iahue kakak kewa kapi Abraham, i lua ahe ape Abraham alia hani tesol tonan.

## 19

### Lialui woi teka Sodom

<sup>1</sup> Aloha telao ien, hua seilon kemuk kapi Abraham ma Iahue, lalu tahia hani puli aweingi tehu taon Sodom. Lalu se engel. Ti Lot ningahiwa lalu ien, i tu ape i nahih tengeni lalu. I lakua hani itan mateiwaualalu. <sup>2</sup> I ukek, “Hua masiwi, pahak nga waxi amulu hani leili ingak lehe amulu nuhi titi aemulu ape tomu kapik ipong tetehu. Pake uli letu ewi na amulu lua ahe.”

Tuahe lalu ukek, “Kumahe, pake amili heuta tesol tone apuhain leili taon.”

<sup>3</sup> Tuahe Lot pate i lungelung ape lalu nahih kahiti i hani leili ingan. I hone tesol unauan apeseni koseni an hetekie bret tenen kum hahana ist. Ti an maloa ape lato ang. <sup>4</sup> Imat ti hua soliwa nahih matih, teka wawan ti Sodom tu koui tehu ingi Lot. Lawe wawan ti taon hatehu, teka uluha hetekie salaimat laha ien. <sup>5</sup> Laha tilol ausini hani Lot ukek, “Hua seilon lalu tahia hanima kapim tetelao lalu ape ia? Ahutima lalu lehe amite sikine.”

<sup>6</sup> Lot sohot ape i keiti aliake aweing. <sup>7</sup> I kamei eliel laha, “Tenen saun ien pate lialun, amuto nati kum ailele. <sup>8</sup> Hongoa, hua natuk hehin tai eng akakati wawan. Pake nga ahuti hani amuto ape aile hatapoa tenen na pahamuto. Tuahe kum ailele tenen hani hua lalu soliwaima nga. Lalu ape hahitake ngangahat tetak.”

<sup>9</sup> Tuahe laha tilol ausini ukek, “Tahawa! O kumahe seilon ti ie. Nakon o la, o se ape tamamite? Tahawa, uke amite aile hani o waliko tenen pamu lialuan.” Kakanua laha nohui Lot ape lehe laha hamanana kahip.

<sup>10</sup> Tuahe hua engel soliwa leili ing itini hasoho aliake Lot ape lalu keiti kongini kahip. <sup>11</sup> Lalu aile hatiloko puli hatesol wawan melal, teka uluha ma salaimat. Ape laha tua lalolal upiai aweing atengi laha aile lioi.

### Haeu ahuti Lot ti Sodom

<sup>12</sup> Hua engel kakane Lot, “Na hina akikim leili taon masin natum, axoi natum

ma na hina liai, amuto ox ahutawa ti tetesol. <sup>13</sup> Tehu taon ie se ape amili aile halialu tamusuke. Iahue hongoen ka kilan seilon ukeke kawatan ti husele lialui woi teka Sodom ape i taloma amili aile halialu tamusukei Sodom.”

<sup>14</sup> Ti Lot hongoa, i nahih hani kapi hua wawan ti lehe lalu uke hua natun hehin. I ukek, “Kosea hawanewa, ahuta saliliwa Sodom nake sikole ape Iahue aile halialu tamusuke.” Tuahe lalu kum ukek i kak hahawane.

<sup>15</sup> Ti pate letu wanen hua engel haxe Lot ukek, “Koseawa! Waxiwa axoam ma hua natun hehin kapim ape ahutawa uke amuto lialu tuai teka Sodom ti laha uke kawatan ti lialui woulaha.”

<sup>16</sup> Kalak Lot namilon kilan ape i talitalia, Iahue tahane i. Aile ape hua engelaun akeni itini hasaxohu i, hetekie tel axoan ma hua natun hehin hani melal ti taon lehe lato kum lialu. <sup>17</sup> Ti lato ahutawa, tel ti hua engel ukek, “Kiliwau koseawa! Kum pax tapotapoa, kum momonga ti amuto tutuen he koukean, kiliwau haniwa he maunten. Na tap, tin amuto lialu tamus.”

<sup>18</sup> Tuahe Lot kak ukek, “Oie, Haeu tel Masiwi tetak, nga kum pon wanen. <sup>19</sup> Husele soliaiam lawe o to huhuali nga tel unauam ape tin o awai nga ti matemate. Tuahe maunten pate xauxaun, uke nga kum okohi ape nga mat ti tehu kawatan ien.” <sup>20</sup> Ape i kakane hua engel ukek, “Paxaiwa, tehu taon io. Haleiwa pake i pate kokol a xohian i pon nga kiliwau kewak ien lehe nga kum lialu.”

<sup>21</sup> Tel ti lalu ukek, “Ewi, amili hongeni namilom. Amili kum aile halialu tehu taon ien. <sup>22</sup> Tuahe talowi hawanewa, amili kum ailemu na tenen atengi na o tahiawa.” (Axe tehu taon se Soar nake Lot axai i ‘kokol’. Ti kakai Hibru ‘kokol’ se ‘soar’.)

### **Haeu halialu tamusuke Sodom ma Gomora**

<sup>23</sup> Lot tahia hani Soar ti uli sasai al. <sup>24</sup> Tataen ien wanen Iahue haputa lui Sodom ma Gomora ah ma salfa, waliko tenen poun i telei seilon. <sup>25</sup> I halialu tamusuke huohu taon ien hetekie hatesol taon liai ti kapi lalu. Hatesol seilon laha mat. A tin tap tenen na waliko moxen ti hepekeun ien. <sup>26</sup> Tel axoi Lot kum hong tamani kakai tel engel ape i pax tapoa alia paxaiwai Sodom. Tataen ien tupuan hatel kolita hani sol patoto ape i tua tu tamusua ien.

<sup>27</sup> Pate letu wanen Abraham xahat ape i nahih alia hani tetesol kemuk i kakak kapi Iahue. <sup>28</sup> Ti i tahiawa i pax lakua hani Sodom ma Gomora hetekie lawe toan ti ien. Ape i ningahi lalape axuan i tu hanile patul masin axi ah lalap.

<sup>29</sup> A Haeu hongeni kamekame ti Abraham ape i awai Lot. Imat ti i aile halialu tamusuke tesol xux ien, i waxi ahuti Lot.

### **Sale sohotui teka Moab ma Amon**

<sup>30</sup> Imuh Lot sos salili Soar nake i mamata teka seilon ien. I ma hua natun hehin tonai tehu wal lalap he maunten. <sup>31</sup> Ngain telao tel pamu hone tel komuh, “Tap tesol na hina wawan lehe pon kalu sal usiwa saun ti kaha seilon. A tel tamakalu ape salaimat. Sikole ape i kum hatano uke akaik. <sup>32</sup> Paxaiwa, kalu axi hataxitaxia tel tamakalu unum lehe kalu eng akati i ape kalu tan akaik. Ti aweisal tetenen kahi natukako i kulua.”

<sup>33</sup> Kakanua lalu axi unuman waen. Ape ipong tehu ien tel pamu aile haseleni namilolalu. Lot un kasia ape tap titioan waliko ti i sosohot.

<sup>34</sup> Ti i letua, tel pamu hone tel komuh, “Nga engewen kapin ipong tehu tamusuen. Kalu axi ulea unuman ape o eng akati uleawa i waxi kahi natukako kum tapo.” <sup>35</sup> Ti ipongilih lalu axi ulei unuman unum ape tel komuh eng akati tel tamalalu. Masin tehu imat, i un kasia ape tap titioan waliko ti i sosohot.

<sup>36</sup> Se ti tetenen ien huhua nati Lot pet akaik nonoma tetan. <sup>37</sup> Tel pamu hatakaha tel akaik wawan, i axai axan Moab. I se tetel i hanakuale teka seilon kaha axai Moab. (‘Moab’ ti kakai Hibru tangian masin tenen kakain ukek ‘nonoma ti tel tamak’.) <sup>38</sup> Tel komuh, i tin tel natun wawan ape i axai axan Benami. I se tetel i hanakuale teka seilon kaha axai Amon. (‘Benami’ ti kakai Hibru tangian masin tenen kakain ukek ‘puki nati akikik’.)

## **20**

### **Abraham ma Abimelek**

<sup>1</sup> Abraham salili tesol i totonai ape i lua hani hepekeun ti Negev. I aile tonan wasole huosol hepekeun laha axai Kades ma Sur. I tai to kue ien ape i sos

hani tehu taon Gerar. <sup>2</sup> Ti ien Abraham kakaxi hani teka seilon ka tuan Sara. Aile ape Abimelek, tel masiwi tapein ti Gerar, talo teka unauan waxi Sara to hani leili ingan.

<sup>3</sup> Tuahe ipong tehu Haeu sohot hani Abimelek ti paxangongo i ukek, “Hoi liai o mat nake tel hehin o waxi hina axoan.”

<sup>4</sup> Abimelek tai eng akati Sara aile ape i kak ukek, “Tel Masiwi, nga tai aile saun lialun lehe ape o aile halialu hawane nga ma teka seilon hahitake ngahat tetak. <sup>5</sup> Puki alia Abraham ukek Sara se tuan a tel hehin tin i ukek Abraham ukalan. Tutuhak pate xewan, nga sokok nga tai talesi na tenen ti nga waxi tel hehin ien.”

<sup>6</sup> Ti leili paxangoan Haeu kak ulea ukek, “Nga tioi o tap namil lialun ti o aile ukek ien. Se puki nga hakongu o talesiai namilok, aile ape o tai eng akati tel hehin. <sup>7</sup> O aliake hulutiniwa tel hehin haniwa tel axoan. Abraham se tel kuluiai kakaiak, pake i lotu huali o ape kawatan ti nga kakak kum tunahi o. Na tap, o tioi kewak, hoi liai o mat hetekie hatesol seilon hahitake ngahat tetam.”

<sup>8</sup> Ti pate letu tutuen, Abimelek tiloi apuhini teka masiwi hahitakan. I kakane lato lawe waliko ti ape i sosohot hui Abraham. Ti lato hongoa, lato mamata hawane. <sup>9</sup> Kakanua Abimelek ilowi Abraham ape i ukek, “Kalahai o aile hani amite ukek? Nga tai aile talesi o na tenen ape nakon o aile tanomi ka nga ailewen saun pate lialun? Kalahai axi amite kawatan? Saun ti o aile kumahe wanen ewi.” <sup>10</sup> Ape Abimelek kamei i, “O namiloi la ape o aile saun tetenen?”

<sup>11</sup> Abraham pahoi ukek, “Nga sokok teka seilon ie saun ti laha lawe ahuxai Haeu ape uke laha telei nga lehe laha waxi tel axoak. <sup>12</sup> A Sara salan tuak nake tamamili telawe. Tuahe nga uke axoak pake tinan liai tel. <sup>13</sup> Ti Haeu hone nga saliliai tone tel tamak kane xux ti i neini hani nga, nga kamei eliel Sara ka tesol tesol na amili tahia, i kewak i tuak. Nga kamei i aile ukek ti solian ti ati amili.”

<sup>14</sup> Ti Abimelek hong kewa, i aliake Sara hani Abraham. Tin i axi Abraham sipsip ma bulmakau hetekie seilon ti ailei puasain, wawan ma hehin. <sup>15</sup> Ape i hone Abraham ukek, “Tua paxaiwa hatehu hepekeun ti hahitakak ape tonaiwa tesol ti paham.”

<sup>16</sup> Ape i towiahu hani Sara i ukek, “Nga hani tel ukalam 1000 silva hasawiai kawatan ti nga aile haniwen o ape tin hasoliai paxapaxa tetam hani teka akikim. Nga aile ukek lehe kolakol hani hatesol seilon ka o tai talesi na tenen.”

<sup>17-18</sup> Kemuk, lokon ti Abimelek waxi Sara tel axoi Abraham, Iahue hatinu i ape i kum pon na i eng akati Sara. Tin i aile hatesol hehin leili ingan kum tan uke akaik. Aile ape Abraham lotu kamei Haeu hualialato ape i haewi Abimelek hetekie tesol hehin lehe lato tan akaik.

## 21

### Takahe Aisak

<sup>1</sup> Iahue tai mamaluhe kakaian ape i aile hasolia hani Sara hapoponowiai waliko ti i kak peleawen. <sup>2</sup> Aile ape Sara pet akaik ape i hatakaha tel akaik wawan nati Abraham ti i pate ape salaimat. Tel akaik takah taun tetehu ti Haeu kak kilamiwen. <sup>3</sup> Abraham axai axan Aisak. (Salangawe tenen ax ukek ‘i mal’.) <sup>4</sup> Ti ngaini Aisak kewa tepanim toluhu, Abraham koti uli walikoi tel natun usiai saun ti Haeu ukek lato ailewa kilamiai teka seilon tetan.

<sup>5</sup> Abraham ahangun ape 100 ti Aisak takah.

<sup>6</sup> Ti Aisak takahawa, Sara ukek, “Pate nga amuam. Haeu aile hamaliwen nga. Hatesol seilon ti laha hong tenen mengok ien, tin laha mal.” <sup>7</sup> I kak ahe ukek, “Tap tel amemene ka nga hanatua axi Abraham tel akaik. Saka nga hatakaha axi natun tel akaik wawan kalak i pate ape salaimat.”

### Ismael ma tel taman Abraham selaia

<sup>8</sup> Ti Aisak lalapale, Abraham aile tehu angiaian lalap ti amukei Aisak ti i lioi sus.

<sup>9</sup> Tuahe Sara kum paxai amuke ka Ismael, nati Abraham ma Haga tel hehin ti Igip, hahalok kapi Aisak tel natun. <sup>10</sup> Ape i hone Abraham, “Usi xaxaweniwa tel hehin Igip ma tel natun. Nati tel unauakalu ien i kum tuai wanen Aisak tel natuk tamaiai soxiam.”

<sup>11</sup> Abraham tian kawat hawane nake Ismael se tin natun. <sup>12</sup> Tuahe Haeu hone Abraham, “Kum hahakila namilom sale tel akaik ien ma tel unauam Haga. Tua ailewa waliko ti Sara kakane o nake ti tel natum Aisak namil ti nga

xinotiwen kapim sale teka nakuama tetam i sohot poponowi. <sup>13</sup> Tuahe tin nga hakila teka kahi nati Ismael nake i se tin natum. Ape laha sohot kila akiki xux tehu.”

<sup>14</sup> Ti pate letu Abraham waxi an ma kan ape i hani Haga kau he wahren. Ape i talo hanahi lalu usiwa kakai Haeu. Taen ien lalu tua heuta lalolal leili lohong sai tetesol axan Beseba.

<sup>15</sup> Ti kan tapoa, i hatona Ismael he lihui teik sisihan. <sup>16</sup> I nahih salili tel akaik sai 100 mita ape i to. I namiloi ukek, “I kum pon hawane nga paxai matean.” Ape se i tang hatapoxa.

<sup>17</sup> Lokon ien Ismael tin i tangitang ape Haeu hone tel engelaun kameiai Haga. Ape i tilol ti tone Haeu ukek, “Alahan? Waliko la aile hahalialu o? Kum hahakila namilom. Haeu hongoen tangiai tel natum he sisihan. <sup>18</sup> Nahih alia haniwa kapi tel natum ape hasoliwa i. Pake Haeu hakila teka kahi nati Ismael ape laha sohot kila akiki xux tehu.”

<sup>19</sup> Muhin Haeu aile Haga ningahi tehu wal hina kan. I utuhi haxuha tehu peti kan ape axi unumi tel natun. <sup>20</sup> Haeu kapi Ismael ti i lalapale. I lap leili lohong a paun wian wanen ti ponar. <sup>21</sup> I aile tonan ien tetesol axan Paran. Lokon ien tel tinan kilami ngah axoi Ismael hehin ti Igip.

### **Abraham ma Abimelek xinoti tenen namil**

<sup>22</sup> Telao Abimelek ma Pikol, tel masiwi ti hile hahitakan tahia hani kapi Abraham ape i ukek, “Nga paxai tioi ka Haeu kapim, i aile hahasolia hani o ti lawe waliko o aile. <sup>23</sup> Ti hahitake axan o tuohawa o kum pisi halialu nga, natuk ma na teka kahi natuk. Nga ewi hawane hani o ape o tin kolawa ewiaiam hani nga ma teka seilon ti xux ie ti o tua totonai.”

<sup>24</sup> Abraham sowini ape i ukek, “Kuinake.”

<sup>25</sup> Tuahe tin i kakane Abimelek waliko ti i kum amuke sale tesol unaui Abimelek ti lato uhake tehu kan wal tatahiwan. <sup>26</sup> Abimelek hong kuaini hawane ape i ukek, “Tap wanen titioak, se nga po hohongolih ie. Alahan o tai hahahongo nga? Nga kum tioi aita tetel i aile tenen saun ien.”

<sup>27</sup> Ti leili xinotiai namil ti lalu, Abraham axi Abimelek sipsip, meme ma bulmakau. <sup>28</sup> Ape i talaheni sele ulea tepanim huok sipsip hehin uluha.

<sup>29</sup> Kakanua Abimelek kamei i, “Pupuasan la tesol tepanim huok sipsip ien?”

<sup>30</sup> Abraham ukek, “O nati waxi amukewa tepanim huok sipsip ie. Na o amuke waxian, ien se o sowini ka tatahiwak tehu kan wal tesol unauam uhahake.”

<sup>31</sup> Tetesol lalu he kakak laha axai Beseba nake ti tesol ien Abraham ma Abimelek xinoti tenen namil. (Tenen kakain ‘beseba’ salangawan ukek ‘namil xinota hetekie kan wal’.)

<sup>32</sup> Muhin ti lalu xinoti kewa namil, Abimelek ma Pikol tel masiwi ti hile hahitakan lua alia hani tonalalu ti texux xuxi teka Pilistia. <sup>33</sup> Ti Beseba Abraham seini tea pata axan tamarisk. Ti ien lawe i lotui Iahue, Haeu tel tap tahi tapoan. <sup>34</sup> Abraham to kue hawane ien, leili texux xux ti teka Pilistia totonai.

## 22

### Haeu tohongi xoxoi namili Abraham

<sup>1</sup> Muhi hina ngain tamusua, Haeu tohongi xoxoi namili Abraham. Haeu ukek, “Abraham, hongoa na nga kakane o.”

Ape Abraham pahoi ukek, “Kakama nga hongohong.”

<sup>2</sup> Haeu ukek, “Waxiwa tel natum Aisak, tetel pate o waheni hawane ape nahih haniwa tesol axan Moriah. Ti ien, patul he tehu maunten ti na nga kola hani o, teleiwa Aisak ape luiwa tupuan ti lotu haniak.”

<sup>3</sup> Ti pate letu Abraham nonoi salo ti kane tehu maunten. I apeseni tok donki ape i waxi Aisak ma hua unauan. Lato nahih hani tetesol Haeu nexi hahani i.

<sup>4</sup> Ti luaialato kewa ngain toluhu, lato xauxaun tutuen Abraham ningahi tetesol Haeu neini hahani i. <sup>5</sup> Kakanua i hone hua unauan, “Amulu tiliwen ie kapi tok donki a nga ma tel natuk nahih hanimu patul io lehe amili lotui Haeu pake amili po aliama.”

<sup>6</sup> Abraham tapei hani Aisak salo a i waxi waliko ti hawiai ah ma tea ngol ape lalu nahih. <sup>7</sup> Ti lalu nanahiwa, Aisak kakane tel taman, “Nga kameamu tetenen.”

Abraham ukek, “Kakama, tel natuk.”

Ape Aisak ukek, “Kalu hina waliko ti hawiai ah ma salo a sipsip ia ti na kalu

telei ape lui hani Haeu?”

<sup>8</sup> Abraham pahoi i ukek, “Puki Haeu po axi kalu tok.” Ape lalu nahih tatalewa. <sup>9</sup> Taen lalu tahiawa tetesol Haeu kakak, Abraham tanomi tehu tone waliko ti lui haniai Haeu ape i hana taneni salo patul. Ti i heisawa, i xinoti kongini mini Aisak hetekie aen ape lauti hanopi i patul he salo. <sup>10</sup> Kakanua Abraham akeni kaheni tea ngolun lehe i tapuhi telei tel natun. <sup>11</sup> Taen ien wanen tel engel ti Iahue tiloma tone Haeu ukek, “Abraham, mongawa tataen ien.”

Abraham ukek, “Kakama.”

<sup>12</sup> Tel engel hone i, “Kum hahamange wanen i. Kum aile aheheke pake nga tioiwen ka o nam waxi hawane Haeu. Saka o kum nomuha haniai Haeu tel natum pate o waheni.”

<sup>13</sup> Ti Abraham xeisawa, i ningahi tok sipsip wawan he sisihan. Sulaun saheta kokongina. I nahih waxi ape i telei. I lui hani Haeu ukei totone tel natun.

<sup>14</sup> Abraham axai tetesol ien, “Iahue haponu.” Aile ape tapai na teka Ju tae waliko, lawe laha ukek, “Patul he tehu maunten ti Iahue, i haponu.”

<sup>15</sup> Ti Abraham lotu kewa, tel engel ti Iahue kak ulealih ti tone Haeu ukek, <sup>16-17</sup> “Ie se kakai Iahue. I ukek, ‘Nake ti o hong tamani kakaiak ape o kum nomuha haniak tel natum pate o waheni, nga tuoha ti puki axak ka nga aile hasolia hani o. Nga hakila hawane teka kahi natum, mongohualato masin lawalawai kohot ti he maun ma na puli pekeun ti peixux. Lato waxaini teka laha pahoxai lato ti hile ape tamai xuxulaha. <sup>18</sup> Se ti teka laha nakuama tetam, seilon ti xux tesol tesol ti tehu pon uke solian tetak nake o hong tamani nga.’”

<sup>19</sup> Muhin Abraham ma Aisak mos hani kapi hua unauan ape ati lato alia hani tonalato ti Beseba. Abraham to kue ien.

### **Teka nati Nahor tel ukale Abraham**

<sup>20</sup> Imuh Abraham hong ka Milka axoi tel ukalan Nahor, tin i tanoen akaik masin Sara. <sup>21</sup> Ie se tepanim tolu natun wawan. Us tel pamu, Bus tel usian, Kemuel tel tame Aram, <sup>22</sup> Keset, Haso, Pildas, Jidalap ma Betuel. <sup>23</sup> Betuel tel i

hanatuale Rebeka. Tepanim tolu akaik wawan ien, Milka hatano axi nati Nahor, tel ukale Abraham. <sup>24</sup> Nahor tin i uke axoan tel unauan axan Reuma. Lalu hanatuale hinalo akaik wawan, axalato Teba, Gaham, Tahas ma Makah.

## 23

### Abraham kahui hepekeun ti tihiniai Sara

<sup>1</sup> Sara mat ti ahangun kewa 127. <sup>2</sup> I mat tehu taon Hebron leili texux xux Keinan. Tehu taon ien kemuk axan Kiriat Arba. Abraham tang lialu hawane tahanei Sara.

<sup>3</sup> Imuh i salili tesol laha hahanopi tel axoan ape i nahih hani kapi teka masiwi ti Hebron lato akiki teka Hit. I ukek, <sup>4</sup> “Amuto tioi ka nga seilon ti xux liai, tap hepekeunauk ie. Nati hangaini hanima nga teik pekeun, lehe nga tihini auni tel axoak.”

<sup>5</sup> Lato pahoi Abraham ukek, <sup>6</sup> “Tel masiwi, aiha paxai tioi o seilon tuah. O tihini auniwa tel axoam amal tetehu solian tapein leili tehu taon ie. Pake tap tel po kapitini amal ti hualiam.”

<sup>7</sup> Ti Abraham hong kewa kakai teka tame hepekeun, i tu ape lakua matalato. <sup>8</sup> Ape i ukek, “Na masin amuto amuam hawane hualiak, nati kaua katekate tetak hani Epron tel nati Sohar. <sup>9</sup> Kamei paxaiwa na i hangaini hani nga tesol ti teik hepekeunaun Makpelah. Tehu pot lalap hina wal ien ngixi hepekeunaun. Nga kahui haponu hawane lape kahun ti pulamuto hatesol lehe ape hina hepekeunauk tihiniai teka akikik.”

<sup>10</sup> Epron tel ti teka Hit, hoi ien kapi teka lato apupuha he aweingi tehu taon. I tule ape i kakane Abraham ti taxingalato hatesol. <sup>11</sup> I ukek, “Kumahe. O nati hongoa, pamu nga amuam haniem hepekeunauk hatehu hetekie tehu pot lalap hina wal. Nga sowini hani o ti puli teka akikik. Ewi na o tihini auni tel axoam ien.”

<sup>12</sup> Abraham tu ape i lakua ulea matalato hatesol. <sup>13</sup> I kakane Epron ti taxingalato hatesol i ukek, “Nati hongoa nga. Hanima nga kahui ahuti teik hepekeunaum usiwa lape kahun ti paham lehe ape hina hepekeunauk tihiniai teka akikik.”

<sup>14</sup> Epron pahoi i ukek, <sup>15</sup> “Nati hong uleamua nga. Teik hepekeunauk kahun 400 silva tuahe ti seilon masin kalu, kumahe waliko lalap. Tihini tatalewa tel maten.” <sup>16</sup> Ape se Abraham kahui hapoponowi 400 silva hani Epron. I kolongeni kawate silva usiwa saun ti kolongeniai kawatan ti telok ien. Kahuiwai teik hepekeun ien i sohot ti puli teka masiwi ti Hebron.

<sup>17</sup> Ti aweisal tenen ien, Abraham tamai teik hepekeun Makpelah sai angiha ti Mamre, kemuk hepekeunai Epron. Tehu pot lalap hina wal ma pata ti xexex ien tin tetan. <sup>18</sup> Abraham uke tamusuke tetan teik hepekeun he puli teka Hit laha ien leili tehu apuhain he aweingi tehu taon. <sup>19</sup> Ape se Abraham tihini tel axoan Sara leili tehu pot lalap he teik hepekeun Makpelah ti tehu taon Hebron leili texux xux Keinan. <sup>20</sup> Aile ape teik hepekeun Makpelah ma tehu pot lalap hina wal kemuk ti teka Hit, i sohot tamus ti Abraham tihiniai teka akikin.

## 24

### Sale upiai axoi Aisak

<sup>1</sup> Abraham ape pate salaimat. Iahue to aile hahasolia hani i ti lawe waliko.

<sup>2-4</sup> Telao Abraham tiloi tel unauan, tetel i ngangahati lawe soxian. I kakane i ukek, “Pahak o kakawa kuinakei Iahue, ti axe Haeu tel Masiwi ti maun aheah ma tehu pon ka o kolongeni ukek, tel natuk Aisak kum uke wanen axoan tel ti teka hehin ie ti Keinan. O lua haniwa texux xux ti nga lapale ape upiama tel hehin ti teka akikik axoi tel natuk. Hanawa minam wasole kasope aek, kolakol ti haxoxoi tutuoh tetam.”

<sup>5</sup> Tel unauan ukek, “Tuahe na masin tel hehin ti na nga tunahi i watakai saliliai tonan ape lua to hanima ie, kaie nga otoheni non tel natum hani texux xuxum?”

<sup>6</sup> Abraham pahoi ukek, “Kumahe! Kolongeniwa ka i kum lua to hani ien. <sup>7</sup> Iahue, Haeu ti maun aheah ma tehu pon, i tuohawen kapik ti haniai teka nakuama tetak teik hepekeun ie. I waxi ahuti nga ti xuxuk kapi tel tamak ma teka akikik. Se pake i talo tel engelaun neiniam lehe o pon ngahoi axoi tel natuk Aisak. <sup>8</sup> Na masin tel hehin ti o tunahi kong kahitiam kemak, o ape

oxoxain ti teik tuohain wasolakalu. Tuahe lok kum al wanen tel natuk sos to hani ien.”<sup>9</sup> Ape tel unauan hana minan hani wasole kasope ae Abraham tel masiwi tetan ape tuoha ka i aile usi kakaian.

<sup>10</sup> Muhin Abraham hani i huopanim kamel hetekie kilan waliko tuah. Ape tel unauan hutui lua hani texux xux Mesopotamia. Ti ien i lua hani tehu taon Nahor tesol tel ukale Abraham toto, leili hepekeun ti Aram Naharaim. <sup>11</sup> Ti xaui luaialato lato monga pape tehu kan wal melal ti tehu taon ape lato hatona tesol kamel. Pate ape alohah, taun ti teka hehin ti tehu taon ien nahih ahuta utuhiai kan.

<sup>12</sup> Tel unauai Abraham lotu ukek, “Iahue, Haeu ti tel masiwi tetak Abraham lolotui, kolawa soliaiam hani i, hualima nga lehe nga waxaini waliko ti i tatalo nga ailean. <sup>13</sup> Paxaiwa, teka hehin uluha ti taon nanahima utuhiai kan tetesol nga tutu. <sup>14</sup> Nati hongoa katekate tetak. Nga kamei tel ti lato axiai unumak kan ape na i axi ma tin i noseni axiai unumi tesol huopanim kamel, nga kamei o se tetel ien o kilamiwa axoi tel unauam Aisak. Na lawe waliko sohot ukek ien, nga tioi ka o kokola soliaiam hani Abraham tel masiwi tetak.”

<sup>15</sup> Imat ti tiliai lotu tetan, i ningahi tel hehin uluha kakauma tehu peti kan he wahren. Axan Rebeka. Taman Betuel, tel nati Milka ma Nahor tel ukale Abraham. <sup>16</sup> Rebeka tanoman pate solian. Ahangun tapaiwen ti na i sal ma tin i tai eng akakati wawan. I nahih hani tehu kan wal ape i utuhi kan.

<sup>17</sup> Ti i nahih aliliawa, tel unauai Abraham tanu tengeni i ape i ukek, “O nati axima unumak kan.”

<sup>18</sup> Rebeka tiheli tehu peti kan ape i ukek, “Ewi na o un.” Ape se i axi unuman.

<sup>19</sup> Ti tel unauai Abraham un kewa, Rebeka ukek, “Nga utuhi axi uleamu unumi tesol kamel atengi lato un ahoi.” <sup>20</sup> Kakanua i tihi moxe kan hani tehu tone peti unumi manihuh. I kiliwau alia hani tehu kan wal ti utuhi palahian. I aile atengi tataen hatesol kamel un ahoi. <sup>21</sup> Tel unauai Abraham paxai otioti Rebeka ape i to nanamilo i ukek, “Iahue, nakon ie se ani tehu katekate tetak haponowiai puasain ti nga luama ailean?”

<sup>22</sup> Pala kuen heisai tesol kamel. Ti lato un kewa kan, tel unauai Abraham waxi ahuti tehu ring ma huaik kip tenen ani gol. Hatoluik kahun pate lalap. I hana

tehu ring hani he weixi Rebeka ma huaik kip hani he minan.

<sup>23</sup> I kamei Rebeka ukek, “O nati aita? Kaie hina enep leili ingi tel tamam ti i tapai amite to ipong tehu ie?”

<sup>24</sup> Rebeka pahoi ukek, “Nga tamak Betuel nati Nahor ma Milka.” <sup>25</sup> Ape tin i ukek, “Hina enep ti amuto to ipong tehu ie a tin hina tone heutai manihuh hetekie analaha ma pahoah paxean ti enepalaha.”

<sup>26</sup> Ti lalu kakak kewa, tel unauui Abraham lokuha lakua hani itan ape i lotui Iahue ukek, <sup>27</sup> “Iahue, Haeu ti tel masiwi tetak Abraham lolotui, nga haxawa axam. Lawe o kola soliaiam hani Abraham, tap tahi tiliai wawahen tetam hani i. Kemulik wanen, tin o neiniwen nga hani teka akiki tel masiwi tetak.”

<sup>28</sup> Ti Rebeka heisawa kapin, i kiliwau hani tonan ape kaxi hani teka akikin lawe waliko ti i sosohot he tehu kan wal. <sup>29</sup> Ti Laban tel ukale Rebeka hongoa, i saxoh hani kapi tel unauui Abraham. <sup>30</sup> I kiliwau hani ien nake i paxai tehu ring he weixi tel tuan ma kip ti he minan ma i hong kakai tel seilon ti Rebeka kakaxi. Ti i tahiaawa, tel unauui Abraham tutuen kapi tesol kamel xohixohin tehu kan wal. <sup>31</sup> Laban kakane i ukek, “Iahue kapim. Lalap wanen solian tetan hani o! Oie, i kum alune wanen o tua tu kue ie melal ti taon. Kahitima nga hani leili ingak. Nga apeseniwen tesol na amuto to hetekie tone kamel.”

<sup>32</sup> Ape salan, tel unauui Abraham kahiti Laban. Ti lato tahiaawa, laha tiheli soxi patul he kamel. Laban axi lato ani kamel hetekie pahoah paxean ti enepan ma kan ti nuhiai ae tesol seilon. <sup>33</sup> Ti an apeasawa ape lehe lato ang, tel unauui Abraham kak ukek, “Nga po ang, nga kaximu salangawe tehu luaiak.”

Laban ukek, “Tap tenen, kaxima.”

<sup>34</sup> Ape i hutui kakaian ukek, “Nga se unauui Abraham. <sup>35</sup> Iahue aile hasolia hahawane hani tel masiwi tetak ape soxian pate i kila. Haeu axi i gol ma silva, sipsip, bulmakau, kamel, donki hetekie unauan, wawan ma hehin. <sup>36</sup> Sara tel axoi tel masiwi tetak pate ape salaimat ti i hatano axi i tel akaik wawan. Hatesol soxiai Abraham se ti tel natun ien. <sup>37</sup> Ti usiai namili tel masiwi tetak, nga tuohawen ka tel natun Aisak kum uke wanen axoan hehin ti Keinan, tetesol ti tel taman totonai. <sup>38</sup> Aile ape i talo nga kemak ie ti puki xuxun ma

teka akikin ti upiai axoi tel natun.

<sup>39</sup> “Tuahe nga hone i ukek, ‘Na masin tel hehin ti na nga tunahi i wataakai saliliai tonan ape lua to hanima ie, kaie lahan?’

<sup>40</sup> “Ape tel masiwi tetak hone nga ka Iahue, tel lawe i puas usi hahawane, i talo tel engelaun neiniak lehe waliko ti nga luama ailean i kau anan. Pahan wanen nga tunahawa axoi tel natun Aisak ti teka puki akikin, teka laha ahuma tetan. <sup>41</sup> Nga luama ti hapoponowiai tehu tutuoh ti wasolamili tel masiwi tetak. Tuahe na masin amuto teka akikin kum sowini ti i lua to hani Keinan, nga ape oxoxain ti teik tuohain ien.

<sup>42</sup> “Telao ie ti nga tahia haniwa teh kan wal, nga kamei huhual ti Iahue, Haeu ti tel masiwi tetak Abraham lolotui, lehe nga waxaini waliko ti i talo nga ailean. <sup>43-44</sup> Nga kakane i ka nga kamei tel ti teka hehin lato utuhi kan axiai unumak ape na i axi ma tin i noseni axiai unumi tesol huopanim kamel, nga kamei i ka kilamiwa tetel ien axoi Aisak, nati tel masiwi tetak.

<sup>45</sup> “Imat ti nga tili kamekame tetak hani Haeu, nga ningahi Rebeka kakau tehu peti kan he wahren. I nahih hani tehu kan wal ape i utuhi kan. Ti i nahih alilialih, nga kamei i na i axi unumak. <sup>46</sup> Kiliwan wanen i tiheli tehu peti kan ape i axi unumak ma tin i noseni axiai unumi tesol kamel kapik. Ape ti nga un kewa, i puas lialu hawane axiai unumi tesol huopanim kamel.

<sup>47</sup> “Ti i heisawa, nga kamea i nati tetel. I ukek ka taman Betuel nati Nahor ma Milka. Taen ien nga hana tehu ring hani he weixun ma huaik kip hani he minan. <sup>48</sup> Muhin nga lokuha lakua hani itan ape lotui Iahue. Nga haxawa axe Haeu, ti tel masiwi tetak Abraham lolotui. I neini hawane nga hani teka puki akiki Abraham. Ape nga upia tunahi ka Rebeka se nati Betuel nati tel ukale Abraham. <sup>49</sup> Aile ape kaxi hanima nga na amuto waheni namili tel masiwi tetak. Na amuto sowini, i kola wawahren ti amuto hani i. Na masin amuto wataakai, tin kakanema nga lehe nga tioi tetenen na nga aile.”

<sup>50</sup> Ti lato hongoa mengon, Laban ma Betuel ukek, “Amili paxai tioi ka puki Iahue neneini o ma aile hahatapo waliko ti i sosohot. Lehe amili kak la?

<sup>51</sup> Amite waheni, ewi na Rebeka lua kahiti o lehe i sohot axoi nati tel masiwi tetam masin ti Iahue nanamiloi.”

<sup>52</sup> Ti tel unauai Abraham hongoa pahoan ti lalu, i lokuha lakua hani itan ape i lotui ulea Iahue. <sup>53</sup> Muhin i waxi ahuti puxux ma waliko tenen ani gol ma silva i hasolia paxaiai seilon ape i hani Rebeka. Tin i axi hetekie tel tinan ma tel ukalan waliko tenen pate tuah kahun lalap. <sup>54</sup> Taen ien, lato hatesol ang ape tesol soliwa matih ipong tehu ien.

Ti pate letu, tel unauai Abraham ukek, “Amuto ape amite lua salili, alia hani kapi tel masiwi tetak.”

<sup>55</sup> Tuahe tel tini Rebeka ma tel ukalan ukek, “Pahamite Rebeka tomu teik kapimite ngain huopanim pake i sosoa.”

<sup>56</sup> Ape i kakane lato, “Kum hahatalia nga, Iahue aile tehu luaiak ie i kauen anan. Aile ape tiliwen nga nati lua alia hani kapi tel masiwi tetak.”

<sup>57</sup> Lalu pahoi ukek, “Kaie kako ilowi Rebeka lehe kako hong namilon.”

<sup>58</sup> Kakanua lato ilowi Rebeka ape kamei i, “Paham o sos kahiti hulutini lato?” Ape i ukek, “Se, nga waheni.”

<sup>59</sup> Ti lato hong kewak ien, lato sowini hani Rebeka kahitiai tel unauai Abraham ma tesol tuaun. Tin lato talo hetekie tel unauialato hehin, kemuk hasui Rebeka ti i kokol. <sup>60</sup> Imat ti Rebeka mela lua, tesol akikin kak tapeini i ka Haeu aile i sohot tini kilan seilon ape teka laha nakuama tetan lawe laha waxaini teka pahoxaialaha ti hile.

<sup>61</sup> Ti Rebeka apepeas, tesol akikin hani palahi i hehin unauan. Lato ku hani he kamel ape lua kahiti tel unauai Abraham.

<sup>62</sup> Lokon ien Aisak sos saliliwen tesol Ber Lahai Roi hani Negev, sai haiup ti Keinan. <sup>63</sup> Aloha telao, i tau nanahih tesol tahain to nanamilo i namilon. Tai kue i ningahi tunahi hina kamel luluainima. <sup>64</sup> Rebeka tin i ningahi Aisak ape i tit mos he tok kamel. <sup>65</sup> I kamei tel unauai Abraham, “Aita tel i nahih papahoima kako?”

I pahoi ukek, “I se tel masiwi tetak Aisak.” Kakanua Rebeka atuhi patun teik maia muneniai kawan.

<sup>66</sup> Ape tel unauai Abraham kaxi hatapo hani Aisak lawe waliko ti i ailewen.

<sup>67</sup> Muhin Aisak waxi Rebeka to hani tehu ing sosoxope ti kemuk tel tinan Sara ingangai ape lalu sal. Lalape wawahen tetan ti Rebeka i hapau kawate tian ti i

tatauke tatahan ti matei tel tinan.

## 25

### Matei Abraham

<sup>1</sup> Muhi matei Sara, Abraham uke axoan Keturah. <sup>2</sup> I hanatuale tesol akaik wawan axalato Simeran, Joksan, Medan, Midian, Isabak ma Suah. <sup>3</sup> Joksan tame Seba ma Dedan. Teteka laha nakuama ti Dedan se teka Asur, Letus ma Leum. <sup>4</sup> Teka nati Midian wawan se Epah, Eper, Hanok, Abida ma Eldah. Hatesol seilon ien se teka kahi nati Abraham ahuma ti Keturah.

<sup>5</sup> Abraham hani tel natun Aisak tamai hatesol soxian. <sup>6</sup> Tuahe ti i moihin tutuen, i axi hina soxi hani tesol natun wawan ti hua axoan liai. Ape i hatona haxau tesol natun ien hani teik hepekeun ti sai angihana nake kumahe pahan lato to akati Aisak.

<sup>7</sup> Abraham mat ti ahangun taen 175. <sup>8</sup> I salaimat usi hawane ape hanauaian tapo masin ti teka matahaun tetan. I mat hetekie tian hehean. <sup>9</sup> Hua natun Aisak ma Ismael tihini i leili tehu pot lalap xohixohin Mamre he teik hepekeun Makpelah, kemuk ti Epron tel nati Soar kahi teka Hit. <sup>10</sup> Epron se seilon tetel Abraham kahui ahuti teik hepekeun ien tihiniai Sara. Abraham ma Sara lalu hahua titihini ien. <sup>11</sup> Muhi matei Abraham, Aisak tonai tesol ti xohixohin Ber Lahar Roi. Ape Haeu aile hasolia tatale hani i.

### Teka kahi nati Ismael

<sup>12</sup> Ie se teka kahi nati Ismael, tel nati Abraham nonoma ti Haga tel hehin Igip. I unau Sara tel axoi Abraham.

<sup>13-15</sup> Axe tesol nati Ismael wawan laha tai kongini ususi takahalato. Lato se tel pamu axan Nebaiot, Keda, Adabel, Mibisam, Misima, Dumah, Masa, Hadad, Tema, Jetur, Napis ma Kedemah. <sup>16</sup> Tesol huopanim hua nati Ismael sohot masiwi ti huopanim huosol seilon, tesol tesol ti laha totonai toan tewau tewau. Toan ti lato totonai laha axai usima axe tel tel ti lato nakuama tetan. <sup>17</sup> Ismael mat ti ahangun taen 137. I salaimat usi hawane ape hanauaian tapo masin ti teka matahaun tetan. <sup>18</sup> Teka kahi natun totonai hepekeunai Havilah

hani tataen Sur sai angihia ti Igip, aweisal ti haniwa tehu taon lalap Asur. Lato to selaia ti teka kahi nati Abraham liai ma lawe pahoi lato.

### **Takahe Iso ma Jekop**

<sup>19</sup> Ie se menge Aisak tel nati Abraham. <sup>20</sup> Aisak ahangun ape 40 ti i uke axoan Rebeka. Tel axoan nati Betuel, ukalan Laban. Hahutaman ien ti texux xux Mesopotamia, tesol axan Padan Aram. Lalu akiki teka laha Aram.

<sup>21</sup> Rebeka kum tan uke akaik, aile ape Aisak to kamei eliliel huhual ti Iahue. Iahue hong kamekame tetan ape Rebeka pet akaik sangasang. <sup>22</sup> Lalu pix he tutuhuk leili tian, masin ka lalu hilehil. I hahataxina Rebeka, aile ape i kamei Iahue, “Nake lahan pate i kawat ukek?”

<sup>23</sup> Iahue kakane i ukek, “Hua akaik wawan he tiam. Na lalu lapawa, tel komuh pamu masiwian ti tel pamu. Huosol seilon nakua ahuma ti lalu, tesol i pahoxai tesol liai. Teka laha nakuama ti tel komuh, laha pamu kuian ti teka laha nakuama ti tel pamu.”

<sup>24</sup> Ti meiwa taun ti hatakahai akaik, Rebeka tunahi ka salan natun sangasang. <sup>25</sup> Tel imat tinun pate hasikakaian ma sokesoken masin uli tini manihuh. Aile ape lato axai i Iso. (‘Iso’ ti kakai Hibru tangian masin ‘sok’.) <sup>26</sup> Ti lalu takahale, tel imuh minan akekeni suei ae Iso. Aile ape lato axai i Jekop. (‘Jekop’ ti kakai Hibru tangian masin ‘suen’.) Ti Rebeka hatakaha hua akaik, Aisak ahangun ape 60.

### **Iso hani lioi Jekop uke totonan**

<sup>27</sup> Ti lalu lalapale, Iso i weli heui lemaux ape i sohot seilon anowian ti teleiai manihuh. A Jekop i seilon tenen masop, pahan i hamalum toan auniai tupulato manihuh. <sup>28</sup> Aisak amuke hawane Iso nake i waheni nami xixioi manihuh haun ti lemaux. Tuahe Rebeka pamu i waheni Jekop.

<sup>29</sup> Telao Iso tahama lemaux ti i teletel ape pate i hitol. Lokon ien Jekop sasaleki xuni xixioi manihuh. <sup>30</sup> Ape Iso hone Jekop, “Nga hitol lialu hawanewen, axima nga xun kakan ti o sasaleki.” (Nake ti tenen ien tin laha axai Iso Edom. ‘Edom’ ti kakai Hibru tangian masin ‘kakan’.)

<sup>31</sup> Ape Jekop pahoi i ukek, “Nga axi o na masin o sowini ka nga uke totonam

tel pamu saitiiai tel tamakalu na i matewa.”

<sup>32</sup> Iso ukek, “O kewa, tap solian tetan ti ape lehe nga mateke hitoloak.”

<sup>33</sup> Tuahe Jekop hone i, “O tuohamua.” Ape Iso kak kuinake ka Jekop kewa totonan tel pamu saitiiai tel tamalalu.

<sup>34</sup> Muhin Jekop axi tel ukalan xun ti i sasaleki hetekie bret. Taen i ang kewa, i tu ape i nahih. Tenen saun Iso aile i kola ka i kum nam waxi wanen tehu totonan i tel pamu.

## 26

### Aisak ma Abimelek

<sup>1</sup> Tehu hitolo lalap tunahi xux ti ien, masin ti i sohot lokon ti Abraham. Aile ape Aisak lua salili Keinan hani texux xux Igip. Ti i luluawa i sota tehu taon Gerar tetesol Abimelek toto. I tel masiwi ti teka Pilistia laha totonai Gerar.

<sup>2</sup> Ti ien, Iahue sohot hani Aisak ape i ukek, “Kum tatamusua Igip. Usiwa tenen na nga hone o. <sup>3</sup> Aoape ie ailemua tonam ie pake nga kapim ma lawe nga aile hasolia hani o. Masin ti nga xinotiwon namil kapi tel tamam Abraham, se ape nga haxoxo tehu tuohain ka hatehu hepekeun ie nga hani o ma teka laha nakuama tetam. <sup>4</sup> Nga hakila hawane teka kahi natum, mongohualato masin lawalawai kohot ti he maun. Lato tamai hatehu hepekeun ie ape seilon ti xux tesol tesol ti tehu pon laha uke solian tetak nake ti lato. <sup>5</sup> Nga aile haseleni nake Abraham hong tamani hatapo hatesol nauna tetak. Lawe i aile hapoponowi waliko ti pahak. I usi aka mataini hanauan tetak ma i tai tatahi wanen namilok.” <sup>6</sup> Se ape Aisak tua toa Gerar.

<sup>7</sup> Ti teka seilon ien kamea tel axoan, i ukek ka tuan nake i mamata na i kaxi hasawi. I namiloi ukek ka uke teka wawan ien telei i ape waxi Rebeka nake tanoman pate solian.

<sup>8</sup> Aisak to kue ien. Ngain telao Abimelek tel masiwi ti teka Pilistia paxapax patul he tewau palaen ape i ningahi Aisak ma Rebeka he asoas. <sup>9</sup> Abimelek kakanua ilowi Aisak ape i ukek, “I se kumahe tuam! Kalahai o putini ka i tuam?”

Aisak pahoi ukek, “Nga mamata uke auha telei nga ti waxiai tel axoak.”

<sup>10</sup> Ape Abimelek kakane i, “Kalahai o aile hani amite ukek? Aile tapeiniwa tetehu nake na masin hina wawan ti ie eng akatiwen tel axoam ala ape amite kaui kawatan ti saun lialun ien.”

<sup>11</sup> Muhin Abimelek kak eliel hawane nau i hatesol seilon ukek, “Tel na i aile tenen na waliko lialun hani tel seilon ie ma na tel axoan, i hoi liai telei.”

### **He wiwilik sale kan**

<sup>12</sup> Iahue to aile hahasolia hani Aisak. Ahang tehu ien kilan wanen an i uke ti tesol kinen. <sup>13</sup> I sohot seilon tenen kilan soxi ape totonan to soli ahe tatalewa.

<sup>14</sup> Kilan wanen tupun sipsip, meme, bulmakau ma teka unauan. Aile ape teka Pilistia lohaini i. <sup>15</sup> Laha lohi masiap haloloi hatesol kan wal tetan ti tesol unau i tel taman Abraham tahiwi lokon ti i moihin tutuen.

<sup>16</sup> Ti Abimelek paxaiwa sale Aisak i kak ukek, “Sos xaxaua nake pate o kui akilauen amite.” <sup>17</sup> Taen ien Aisak sos ape i aile tonan he hepekeun itan ti Gerar. <sup>18</sup> I hone tesol unauan tahiwi aliake tesol kan wal ti tel taman tahiwi mu ape muhi matean teka Pilistia lohi haxuha masiap. I axai tesol kan wal ien ax tetenen Abraham axaimu.

<sup>19</sup> Muhin tesol unauan tahiwi tunahi tehu kan wal liai. Kan ti ahutama leilon pate xewan. <sup>20</sup> Tuahe teka ngahatia i sipsip ti Gerar uhake ti teka ngahatia i tupi Aisak ape lato ukek, “Tehu kan wal ie ti amite.” Imuh Aisak axai tehu kan wal Esek, ti kakai Hibru ukek ‘hapatapat’, nake teka Gerar kak he ititin kapi teka unauan sale tehu kan. <sup>21</sup> Tesol unau i Aisak tahiwi ulea tehu kan wal tuahe tin i tan mengon. Aile ape tehu ien Aisak axai Sitnah, ti kakai Hibru ukek ‘wiwilik’. <sup>22</sup> I sos ahe ti tesol ien ape tesol unauan tahiwi ulea tehu kan wal. Tehu ien ape tap mengon aile ape se tetan. I axai Rehobot, ti kakai Hibru ukek ‘hepekeun lalap’, nake Aisak ukek, “Lalap hepekeun Iahue sowini hani kako tonai. Ape se kako to pono ma kila hawane.”

<sup>23</sup> Aisak to kue ien ape imuh i sos hani tehu taon Beseba sai tola. <sup>24</sup> Ipong tehu ti uli Aisak tahiwa, Iahue sohot hani kapin ape i ukek, “Nga Haeu, tetel ti Abraham tel tamam lolotui. Kum maamata pake nga kapim ma nga aile hasolia hani o. Nga hakila teka kahi natum ape lato kila hawane xux tesol tesol masin ti nga tuoha haniwen tel unauak Abraham.”

<sup>25</sup> Ti ien Aisak tanomi tehu tone waliko ti haniai Iahue ti lotuian. I aile tonan ien ape tesol unauan hutui ulea tahiwi ai kan wal.

### **Aisak ma Abimelek xinoti tenen namil**

<sup>26</sup> Telao Abimelek luama Gerar paxai ai Aisak. Kakahiti i Ahusat tel masiwi hualian ti namil ma Pikol tel masiwi ti hile. <sup>27</sup> Aisak paxai ongaini lato ape kamea, “Amuto heila ie? Nga se tetel amuto wata kai ape usi xaaxaweni.”

<sup>28</sup> Lato pahoi ukek, “Amite paxai tioi hawane ka Iahue kapim, aile ape amite luama lehe kako xinoti tenen namil. Pahamite kako tuoha ka wasolakako kewa mewenae solian. <sup>29</sup> Paxaiwa, lokon ti o kapimite lawe amite aile hasolia hani o. Tap tel axiwen o kawatan, aile ape amite kamei o ka kum aile hahakawata teka seilon ti amite. Pake saka amite talo hasoso aluini o. Ape Iahue to aile hahasolia hani o.”

<sup>30</sup> Ti haxoxoi tenen namil ti lato xinotiwen, Aisak apeseni tehu angia in lalap ape lato ang amuam hetekie. <sup>31</sup> Ti i letule lato tel tel kak kuinake ka i kum xaputi tehu tuohain ien. Muhin Aisak kak tapeini lato ape lato alia hetekie tialato hehean.

<sup>32</sup> Ngain tin tehu ien tesol unau i Aisak alia hani kapin ti lato tatahiwi kan wal ape lato kaxi amumuke ukek, “Amite tunahiwen kan.” <sup>33</sup> I axai tehu kan wal Sibah, ti kakai Hibru ukek ‘namil xinotan’. Nake ti tenen ien, tehu taon palieh laha axai Beseba hutui tataen ien. (Beseba ti kakai Hibru ukek ‘namil xinota hetekie kan wal’.)

### **Iso uke axoan hehin ti melal**

<sup>34</sup> Ti Iso ahangun 40, i waxi axoan hua hehin ti teka Hit. Tel axan Judit i nati Beri a Basemat nati Elon. <sup>35</sup> Tehu salain ien i halialu kapitini tia i Aisak ma Rebeka.

## **27**

### **Aisak hani tunahi Jekop tutuoh ti Haeu**

<sup>1</sup> Aisak pate ape salaimat pulan sikole i pulaxa tamus. Telao i ilowi Iso tel natun pamu ape i ukek, “Tel natuk, pahak nga kakane o tenen.”

Iso pahoi ukek, “Kakama, nga hongohong.”

<sup>2</sup> Ape Aisak hone i, “Nga pate ape salaimat. Nga kum tioi lokon uke nga tapo salili o. <sup>3</sup> Pahak o aile haniwa nga tetenen. Waxiwa ponaraum hetekie salin, nahih haniwa lemaux ape telei haniwa nga tok manihuh. <sup>4</sup> Na o tiukawa, apeseniwa an tenen puhek. Taen nga ang kewa, nga naxi hani o tehu tutuoh ti Iahue haniwen amili tel tamak Abraham. Pahak nga aile imat ti nga mat.”

<sup>5</sup> Tuahe Rebeka hong xuinau ti Aisak kaakane Iso. Ape ti Iso nahih haniwa lemaux teleiai manihuh, Rebeka hone Jekop, <sup>6</sup> “Hongoa, nga hong tunahi waliko ti tel tamam kaakane Iso. <sup>7</sup> I talo Iso tel manihuh ape apeseni an tenen puhen nake i namilo i ka muhi angian i naxi hani Iso lawe waliko solian ti Iahue tuohawen ka i hani lalu Abraham. Namilon pate lalap ka uke i tua mamatewa. <sup>8</sup> Tel natuk, hong matainiwa. Aile usi hawanewa lawe waliko ti na nga kakanewa o ie. <sup>9</sup> O nahih hinitima huok meme uluha ti tupukako. Waxi kosenima lehe nga hapuasa ailei an tenen puhi tel tamam. <sup>10</sup> Pahak o tetel kaui anan lehe tutuoh ti Iahue haniwen lalu Abraham i hani ulea o imat ti i tapo.”

<sup>11</sup> Jekop kak ukek, “Tuahe tinuk pate makasokason a tel ukalak pate sok.

<sup>12</sup> Uke tel tamak akeni ilameni tioi tinuk ape i ukek nga puluti i. Na masin ien, ti ala nga uke tutuoh ti Iahue, tel tamak sai halialu hail nga.”

<sup>13</sup> Tuahe tel tinan ukek, “Kaien pake nga kaui kawatan ti sasas ien. Tua puas usiwa ti nga hohone o. Nahih waxi kosenima huok meme.”

<sup>14</sup> Ape se Jekop nahih waxi huok meme hani tel tinan. Kakanua Rebeka apeseni an tenen paon wanen ti puhi Aisak. <sup>15</sup> Muhin i waxi tehu puxui Iso tuah ti i aunini leili ing ape i hani Jekop tetel komuh. <sup>16</sup> I waxi uli tini meme ape atuhi mini Jekop ma kinawen ti tap sok. <sup>17</sup> Rebeka hani Jekop an paon ti i apeseniwen hetekie bret ti i hamaloen.

<sup>18</sup> Jekop kau hani tel taman ape i ukek, “Tel tamak nga tahiawen.”

Aisak pala i tataxini ape i kamea, “O aita, Iso ka Jekop?”

<sup>19</sup> Jekop pahoi, “Nga Iso tel natum pamu. Nga ailewen waliko ti o unanau nga. Anam nga kauen ie. Xahat toa ape angiwa lehe waxi na o naxi hani nga tutuoh ti Iahue.”

<sup>20</sup> Aisak ukek, “Tel natuk, o saka pate kiliwan.”

Ape Jekop pahoi i, “Iahue, tel Haeu o lolotui, i hamalimu hani nga.”

<sup>21</sup> Aisak hone Jekop, “Xohima, nga aka sotimu o lehe nga tioi na o salan Iso.”

<sup>22</sup> Jekop xohi hani kapin. Tel taman akeni ilameni kewa ape i ukek, “Kinaxom masin ti Jekop tuahe minam pate masin ti Iso.” <sup>23</sup> Namilon i kapaxe tutuen ka Iso, tuahe min ti i akeni ilalamenti kilan sok masin ti Iso. Aile ape imat ti Aisak naxi hani Jekop tutuoh ti Iahue, i kamea tuhi ulea. <sup>24</sup> I ukek, “Nakon salan wanen o Iso?”

Jekop pahoi i, “Se nga.”

<sup>25</sup> Aisak hone i, “Ien, kema anak. Muhin nga naxi hani o tutuoh ti Iahue.”

Jekop hani i anan ape tin axi hetekie unuman waen. <sup>26</sup> Muhi angian i hone Jekop ukek, “Tel natuk, xohima ape asoiwa taliopak.”

<sup>27</sup> Jekop xohi ahe ape asoi tel taman. Ti Aisak asoiwa poi tehu puxuen, kakapax tetan tapo ape se i haseleni namilon. I kak ukek, “Soliai poi tel natuk pate masin poi tehu hepekeun ti Iahue hauxa akah lehe i tan hakila anan.”

<sup>28</sup> Ape Aisak naxi hani Jekop ukei tutuoh ti Iahue kakawen ka i hani teka laha nakuama tetan. I ukek,

“Haeu axi kapitini amuto mapui xux ti hasoliai hepekeun  
lehe i hasohotu kilan an  
ma amuto kum tae wanen kani huai pata.

<sup>29</sup> Amuto sohot teka seilon pamu kuiaian ti teka liai  
ape teka seilon ti xux tesol tesol laha usi nenein ti amuto.

Amuto ngahati hatapo hatesol akikimuto  
ape laha hamalum hahitakamuto.

Hatesol teka laha aile hasolia hani amuto,  
tin laha uke solian ti Haeu.

Tuahe teka laha sai halialu amuto,  
laha uke kawatan.”

<sup>30</sup> Ti Aisak tiliwa kakaian, Jekop ahuta ape lokon ien wanen tel ukalan Iso aliama lemaux ti i teletel. <sup>31</sup> Tin i apeseni an tenen namun pate solian ape i

kau hani tel taman. I ukek, “Xahat toa ape angiwa lehe waxi na o naxi hani nga tutuoh ti Iahue.”

<sup>32</sup> Aisak kamea, “O aita?”

I pahoi ukek, “Se nga Iso, tel natum pamu.”

<sup>33</sup> Ti Aisak tioiwa ka tel imat kumahe Iso, i talesi hawane i. Tinun i mumuhuh ape i kamea, “Lehe aita tel axiwen anak? Nga ang heheisawa aoape, imat teik ti o tahiama. Tutuoh ti Iahue, nga naxi haniwen i. Se ape tetan, nga kum sohi uke.”

<sup>34</sup> Ti Iso hong kewak ien, i tang ahatake hawane ape i ukek, “A nga ape lahan? Tin o nati axima nga.”

<sup>35</sup> Aisak pahoi i, “Tel ukalam tahiawen ie ma i pisiwen nga. Ape i uke tamusukewen tutuoh ti ala tetam.”

<sup>36</sup> Iso hanawake hawane ape i ukek, “I pisiwen nga kewen he huohu. Waliko ti i ailewen i hapoponowi hawane tenen ax Jekop ka seilon ti pipis. Imat i uke totonak tel pamu ti tamaiai waliko tetam ape ie i waxi takeli uleawen tutuoh ti Iahue ti ala nga ukean. Kaie tapein wanen waliko solian tutuen na o naxi hani nga?”

<sup>37</sup> Aisak pahoi i, “Hoi ape nga hanawen i tel ngahat tetam ma teka akikim. Tin i tamaiai hepekeun solian ti i hasohotu kilan an ma kani huai pata. Tel natuk, ape lahe waliko solian na nga naxi ulea hani o?”

<sup>38</sup> Iso kamei lungei tatale tel taman ukek, “Nakon i kum pon wanen na o aile ulea hani nga? Tel tamak, tin o nati axima nga!” Ape i tang hatapoxa.

<sup>39</sup> Taen ien Aisak hone i, “O ma teka kahi natum kum tonai hepekeun solian ti hasohotu kilan an nake akah koi ux ien. <sup>40</sup> Ti hileiai teka liai amuto waxa tuahe amuto hamalum hahitake teka kahi nati Jekop. Imuh amuto tu pahoi lato ape amuto oxoxa.”

### **Kawatan ti lengei Iso**

<sup>41</sup> Muhin Iso kum maluhe uke wanen ka Jekop pisiwen i ma waxi takeliwen tutuoh ti Iahue ala tel tamalalu naxi hani i. Aile ape Iso tumui tel ukalan. I namiloi ukek, “Tel tamak ngainun i xohiwen. Pake muhi tahanean nga telei Jekop.”

<sup>42</sup> Imuh Rebeka hong tunahi waliko ti Iso nanamiloi. Kakanua i ilowi Jekop ape i ukek, “Hongoa, tel ukalam i kum mikini uke lialui lon, pahan wanen i telei o hapau tian. <sup>43</sup> Tel soliai natuk, o aile usiwa tenen na nga kakanewa o ie. Apeasawa ape lua kosea haniwa kapi tel ukalak Laban i toto tehu taon Haran. <sup>44</sup> Tomua kapin atengi tataen tia tel ukalam makiwa. <sup>45</sup> Pake na lon ewiwa ape i kum hapeti he namilon, nga talo tel hahongoam lehe o aliama. Pate nga wataakai ati amulu mat lape tehue, na masin i telei o ape laha telei kahui.”

<sup>46</sup> Rebeka kakanua hone Aisak, “Nga kum to uke wanen kapi teka hehin Hit ti ie. Lato kumahe akikikako. Ape na Jekop waxi tunahi axoan tel ti lato, pamu ewian nga mat xaxau.”

## 28

### Aisak talo Jekop hani kapi teka akikin

<sup>1</sup> Muhin ti Rebeka kakak kewa kapi tel axoan, Aisak ilowi Jekop hani kapin ape hone i ukek, “Haeu kapim. Nati hong tamaniwa kakaiak. Kum ukeke wanen axoam hehin ti Keinan ie. <sup>2</sup> Lua hulutawa aoepie, haniwa Padan Aram leili Mesopotamia, tetesol tone Betuel tel tame tel tinam. Ape kewa axoam tel ti teka nati Laban tel ukale tel tinam.” <sup>3</sup> Aisak kak tapeini Jekop ukek, “Nga kamei Haeu tel pohen tapein lehe i aile hasolia hani o ma hakila natum. Ape teka laha nakuama tetam laha sohot seilon ti xux tesol tesol. <sup>4</sup> Haeu hani o ma teka kahi natum waliko ti i tuoha haniwen Abraham, tel o nakuama tetan. Ape se amuto tamai hepekeun ti aoepie amuto tua totonai, masin ti Haeu kaakane Abraham.”

<sup>5</sup> Ti Aisak tiliwa kakaian, Jekop lua hani Padan Aram kapi Laban, tel ukale tel tinan, nati Betuel, tel ti teka Aram.

<sup>6</sup> Iso upia tunahi ka Aisak kamei Haeu ti aile hasolia hani Jekop ape talo i hani Padan Aram ti upiai axoan ien. I tioi ka Aisak kakane hahatuoha Jekop kum ukeke axoan puki alia hehin ti Keinan ie. <sup>7</sup> Tin i tioi ka Jekop hongeni kakai tel taman ma tinan ape lua haniwen Padan Aram. <sup>8</sup> Iso ape i xeu ka hehin ti Keinan kumahe ewi ti tel taman Aisak. <sup>9</sup> Aile ape i noseni ka i uke ulea

axoan, tel ti ape puki akikin. I lua hani kapi Ismael tel nati Abraham ape i uke axoan Mahalat, tel tuai Nebaiot nati Ismael.

### **Jekop paxangong**

<sup>10</sup> Ti Jekop hong kewa kakai tel taman, i lua salili Beseba kane Haran. <sup>11</sup> Ti lehe al lol, i tahia hani tesol solian ti na i hanau ape i hamalum ipong tehu ien. I uke lulungan tehu hat ape i matih. <sup>12</sup> Leili matihuan i paxangong ukek. I ningahi masin ka tewau aweisal hutuiwa itan tamus hawane hani patul tataen ti tone Haeu. Ape i ningahi teka engel momosulih ma hahanewa. <sup>13</sup> Iahue take hahutuia hani kapin ape i ukek, “Nga se Iahue, tel Haeu ti Abraham ma tel tamam Aisak lolotui. Teik hepekeun ti aoape ie o engeeng, nga hani o ma teka laha nakuama tetam. <sup>14</sup> Kilai teka laha nakuama tetam mongohuan puli pekeun. Lato to tapai tesol tesol, sai angihia, ahang, tola ma haiup. Ape hatesol seilon ti tehu pon laha uke solian tetak nonoa tetam ma teka kahi natum. <sup>15</sup> Nameniwa, nga lawe kapim ma ngangahati o tesol tesol ti na o lua. Ape ngain tehu nga po aliake o hani teik hepekeun ie. Nga hamalum kapita kapim, nga kolongeni ka waliko ti nga tuoha hahani o, nga hapoponowi hatapo.”

<sup>16</sup> Ti Jekop haile i namiloi ukek, “Tap wanen titioak ka Iahue tin ie.”

<sup>17</sup> Peleaten towitowi hawane ape i kak ausinike, “Tesol ie se pohen wanen, se liai Haeu totonai. Tesol ie masin ka nonoin ti kane tone Haeu.”

<sup>18</sup> Ti pate letu Jekop waxi tehu pot i uke lulungan, i hatuhi ape i tihi wel ti oliv hani tehu pot. <sup>19</sup> I axai tesol ien Betel kalak tehu taon xohixohin laha tioi axan Lus. (‘Betel’ ti kakai Hibru ukek ‘tetesol Haeu totonai’.)

<sup>20-21</sup> Muhin Jekop tuoha ukek, “Na salan Haeu lawe kapik ma ngangahati nga ti tehu luaiak ie ma waxeni nga an ma sosok ape nga alia mamahul hani tone tel tamak, nga kak kuinake ka tupuak nga hani hatapo i tel Masiwi tetak.

<sup>22</sup> Hatesol waliko ti i hani nga, nga tikele hani huopanim ape hani aliake i tehu ti lawe waliko ien. Ape tetesol ti tehu pot hahatuhiak tutu, i sohot tesol tone lotuiai Haeu.”

## 29

### Jekop tahia hani Padan Aram

<sup>1</sup> Muhin Jekop lua tatale hani sai angiha kane texux xuxi tel tinan. <sup>2</sup> Telao i tahia hani tesol ti hepekeun mamananan ape i ningahi kilan sipsip ma meme heheuta pape tehu kan wal atetengi teka ngahat axi unumalato. A tehu pot lalap sisiponi awe tehu kan wal. <sup>3</sup> Saun ti xux ien, teka ngahatiai sipsip ma meme lawe laha atengi tataen hatesol manihuh tahia hani he kan wal ape laha hulini xaxaweni tehu pot lehe laha axi unumalato. Muhin laha hulini matai aliake.

<sup>4</sup> Jekop nahih hani kapi teka ngahatiai manihuh ape i ukek, “Alohah solian, amuto ti ia?”

Lato pahoi i, “Amite ti tehu taon Haran.”

<sup>5</sup> I kamei lato, “Amuto tioi Laban? I kahi nati Nahor tel ukale Abraham.”

Lato ukek, “Amite tioi i.”

<sup>6</sup> Jekop kamea ulea, “I saka ewi?”

Lato ukek, “I ewi.” Ti lato kakak tutuen, tel hehin nahih hahanima he kan wal ape lato kakane Jekop, “Paxaiwa, se tel natun hehin hahakahitama tesol sipsip tupulato. Axan Rakel.”

<sup>7</sup> Muhin Jekop hone lato, “Alahan lehe ape amuto ati hataha tesol manihuh? Al pate patul tutuen. I tapai amuto axi unumalato kan ape hanahi aliake lehe lato ang ahemu pahoah.”

<sup>8</sup> Lato pahoi i, “Kumahe, amite atengi tataen hatesol manihuh tahiamape amite hulini xaxaweni tehu pot lehe axiai unumalato kan lape tehue.”

<sup>9</sup> Ti lato kakak tutuen, Rakel tahia kapi lato hetekie tesol sipsip tupi tel taman. I tel ti ngahatiai sipsip. <sup>10</sup> Ti Jekop tioiwa ka tesol sipsip kapi Rakel se tupi tel olan Laban tel ukale tel tinan, i nahih hulini xaxaweni tehu pot he kan wal ape i axi unumalato. <sup>11</sup> Husele amuamui Jekop, i pohi asoi Rakel ape i tang. <sup>12</sup> I hone Rakel ka i se akiki tel taman Laban, i tinan Rebeka. Rakel kakanua kiliwau hahongo tel taman.

<sup>13</sup> Ti Laban hongoa ka Jekop tel nati tel tuan tahiawen, i kiliwau kosea

tengenian. Laban pahi aumi ma asoi taliopan ape hakahita i hani leili ing. Muhin Jekop kaxi hani i sale tehu luaian. <sup>14</sup> Muhi menge Jekop, Laban eseini hawane ape i ukek, “Salan wanen, kalu se pate akikin.”

### **Sale salai Jekop**

<sup>15</sup> Telao, muhi pangapang tehu, Laban hone Jekop, “Kumahe ka nake o akikik ape lehe o tua puas lioa. Hanima nga lapan ti na o ukek nga kahuiwa o.”

<sup>16</sup> Lokon ien hua nati Laban hehin. Rakel se tel komuh a tel pamu axan Lea.

<sup>17</sup> Lea, paxai pulan solian tuahe Rakel, tanome tupuan hetekie kawan pate solian. <sup>18</sup> Jekop pahan is Rakel. Ape i kak pahoi Laban ukek, “Nga puas hahitakam ahang tepanim huohu na o sowini nga uke axoak Rakel tel natum komuh.”

<sup>19</sup> Laban sowini hani Jekop, i ukek, “Pamu ewi o ukean, kumahe tel liai. To hamalumua kapik.” <sup>20</sup> Ape Jekop puas eliel ahang tepanim huohu lehe i uke axoan Rakel. Ti Jekop, mongohe ahang ien masin ka tuahe ani ngain nake ti xoxoi namilon hani Rakel.

<sup>21</sup> Muhi taun ien, Jekop hone Laban, “Nga ailewen tewaok tetak. Hanima nga tel natum hehin lehe se ape axoak.”

<sup>22</sup> Ape salan, Laban aile tehu angiaian ti sala. I ilowi hatapo seilon ti palieh ti ang amukealalu. <sup>23</sup> Tuahe ipong tehu ien, Laban hani Jekop tel natun hehin Lea, kumahe Rakel. Jekop kum tioi ape se i eng akati. <sup>24</sup> Telao ien Laban axi unau Lea tel hehin axan Silpah.

<sup>25</sup> Ti Jekop haiwa letu, i paxai tioi ka Lea tel engeeng kapin. I nahih upia Laban ape i ukek, “Kalahai o aile hani nga ukek? Nga haeliel hawane ailei puasam ti waxiai Rakel. Nake lahan pate o pisi halialu nga?”

<sup>26</sup> Laban pahoi i, “Saun ti aiha, kumahe ka tel komuh sal imat ti tel pamu.

<sup>27</sup> Atengimua tataen tehu puasain ti amukei salaiaimulu Lea tamusua, nga hani ulea o Rakel. Tuahe mewenae na o puas ulea tetak ahang tepanim huohu.”

<sup>28</sup> Jekop sowini. Ape ti puasain tehu ien tamusua, Laban hani ulea i Rakel.

<sup>29</sup> Lokon ien Laban axi unau Rakel tel hehin axan Bilah. <sup>30</sup> Ape salan, Rakel se ape axoi Jekop. Wawahen tetan hani Rakel pamu lapan, i xoini ti hani Lea. I

hamalum kapi lato ape puas hahitake Laban ti ahang tepanim huohu ulea.

### **Teka nati Jekop**

<sup>31</sup> Imuh Iahue paxai ka Jekop kumahe pate i waheni Lea. I hongeni hani Lea tan akaik a Rakel lieheh. <sup>32</sup> Lea pet akaik ape i hatakaha tel akaik wawan. I ukek, “Iahue tioi kawate tiak ape hani nga tel natuk wawan. Tel axoak ape i kola wawahen hani nga.” I axai tel natun Ruben. (‘Ruben’ ti kakai Hibru tangian masin ‘ningahi kawate tiak’.)

<sup>33</sup> I pet ulea ape tin i hatakaha tel akaik wawan. I ukek, “Iahue hong tangitangi he tiak sale tel axoak ape i hani ulea nga tel akaik wawan.” I axai axan Simion. (‘Simion’ ti kakai Hibru tangian masin ‘i hongohong’.)

<sup>34</sup> Imuh i hatakaha ulea tel ape i ukek, “Tataen ie tel axoak ape i hana hawane nga he aten. Pake nga hatano haniwen i tolu akaik wawan.” Tel ien i axai axan Livai. (‘Livai’ ti kakai Hibru tangian masin ‘tone aten’.)

<sup>35</sup> Ti Lea hatakaha uleawa tel akaik wawan, tehu ien ape i ukek, “Hoi liai nga sameni haxawa Iahue.” Ape i axai tel natun Juda. (‘Juda’ ti kakai Hibru tangian masin ‘sameni haxawa’.) Muhi Juda, ape Lea kum tan akaik.

## **30**

<sup>1</sup> Rakel kum hatano axi uke nati Jekop ape namilon lialu ti tel tuan. I hone Jekop, “Hapetima nga akaik. Na tap, i pon hawane nga mat xaxau.”

<sup>2</sup> Jekop lon lialu ti Rakel ape i ukek, “Nakon nga se ape Haeu? I tel aile o kum tan akaik.”

<sup>3</sup> Rakel pahoi i, “Kaieng akatiwa tel unauak Bilah lehe i hanatua axi natuk. Ti tenen ien i aile ape nga tinai hina seilon.”

<sup>4</sup> Aile ape Rakel hani axoan tonamuh tel unauan ape Jekop eng akati i.

<sup>5</sup> Jekop hapeti Bilah ape i hanatua tel akaik wawan. <sup>6</sup> Muhi takahan Rakel ukek, “Haeu kokola ka ewi waliko ti nga ailele. I hongoen kamekame tetak ape i axiwen natuk.” Rakel axai axan Dan. (‘Dan’ ti kakai Hibru tangian masin ‘kokola ka ewi’.)

<sup>7</sup> Bilah pet ulea ape i hanatua axi nati Jekop tel akaik wawan. <sup>8</sup> Namili Rakel i ukek, “Nga keli waxainiwen tel tuak ukei solian ti Haeu.” Ape i axai tel akaik

Naptali. ('Naptali' ti kakai Hibru tangian masin 'he kelikel'.)

<sup>9</sup> Ti Lea tioiwa ka ape i kum pet akaik, i hani ulea axoi Jekop tel unauan Silpah. <sup>10</sup> Kum kue Silpah hanatua axi i tel akaik wawan. <sup>11</sup> Muhi takahan Lea ukek, "Tanusik nga". Ape i axai axan Gad. ('Gad' ti kakai Hibru tangian masin 'tanusik'.)

<sup>12</sup> Muhin Silpah hatakaha ulea tel akaik wawan. <sup>13</sup> Lea ukek, "Malehe ape amuamuaiak! Taen ie lawe hehin tau kakaxi lalape amuam tetak." Ape i axai tel akaik Aser. ('Aser' ti kakai Hibru ukek 'amuamu'.)

<sup>14</sup> Telao Ruben tel nati Lea nahih hani he kin ti taun ti lepaiai an ape i tunahi pata tenen seilon soh ka na hehin ani, laha tan kila akaik. Ti Ruben tahakema, Rakel katei Lea ukek, "O nati axima nga hina xexei pata ti tel natum tunahi."

<sup>15</sup> Lea leng nake Jekop kewi kapi Rakel ape i pahoi ukek, "Nakon i tai pon ti o seseke tel axoak? Ape ie tin lehe o waxi ulea xexei pata ti tel natuk kauma."

Tuahe Rakel ukek, "Pake nga hani Jekop eng akati o ipong tetehu na o axi nga hina xexei pata tuah ien."

<sup>16</sup> Alohahe tehu ien ti Jekop taha aliliama he kin, Lea nahih tengeni ape i ukek, "O matih kapik ipong tehu ie. Nga kahuiwen tel tuak xexei pata tuah ti tel natuk tunahi." Ape se Jekop eng akati Lea ipong tehu ien.

<sup>17</sup> Saka Haeu hong tutuen kawate tian ape i hanatua ulea tel nati Jekop wawan. <sup>18</sup> Lea namiloi ukek, "Ie se kahuk hahaniai Haeu nake nga hani ulea axoi Jekop tel unauak Silpah." Ape i axai tel akaik Isakar. ('Isakar' ti kakai Hibru tangian masin 'kahun'.)

<sup>19</sup> Muhin Lea hanatua ulea tel nati Jekop wawan. <sup>20</sup> Lea namiloi ukek, "Tuah wanen teik kahuk ie. Salan Haeu aile hahasolia hani nga. Taen ie tel axoak aile aluini hani nga. Pake nga hanatua haniwen i tepanim tel akaik wawan." Tel ien Lea axai axan Sebulun. ('Sebulun' ti kakai Hibru tangian masin 'aile aluini'.)

<sup>21</sup> Imuh Lea hatakaha tel akaik hehin. I axai axan Dina.

<sup>22</sup> A Rakel, Haeu nanameni tangitangi tetan. I aile ape Rakel pon tan akaik.

<sup>23</sup> Ape se i pet. I hatakaha tel akaik wawan. I namiloi ukek, "Haeu hatapo xaxaweniwen hienain ti nga lieheh." <sup>24</sup> Ape i kamei na Iahue palahi ulea natun

wawan. Aile ape usiwa kamekame tetan hani Haeu, i axai tel natun Josep. ('Josep' ti kakai Hibru tangian masin 'nati palahiwa'.)

### **Sale Jekop tan kila waliko**

<sup>25</sup> Muhi takahe Josep, Jekop hone Laban, "Nati sowini hanima nga alia hani tonak ti Beseba. <sup>26</sup> Hanima nga sosoke axoak ma natuk pake nga puas eliel hawanewen ti waxialato. O tioi lalape puasain ti nga aile haniwen o. Pate ape i pon amite alia."

<sup>27</sup> Laban hone i, "Nati hongoa kakaiak. Ti ewiaiam o nati hamalumua kapik. Nga paxai tioiwen tanusik ka o ape Iahue to aile hahasolia nga. <sup>28</sup> Pake nga kahui o na masin o puas tatale tetak. Axai hanima nga lapan."

<sup>29</sup> Jekop pahoi i. "O tioi lalape puasain nga aile haniwen o ma sale lupui tupum manihuh ti hahitake ngahat tetak. <sup>30</sup> Imat ti nga tahia kemak ie waliko tetam kumahe kilaian. Ti lawe pupuasak Iahue to aile hahasolia o. Nga puas kuwen tetam. A lehe ape nga? Lokon na puki nga tan soxi ti waxeniai natuk ma axoak?"

<sup>31</sup> Laban kamei tuhi i, "A lapan ia paham nga kahui o?"

Jekop pahoi i, "Kumahe pahak nga aka kahuk. Tuahe na o hongeni namilok, nga puas tatale ngahatiaai tupum manihuh. <sup>32</sup> Sowini hanima nga nahih kalisi hatapo tupum manihuh tetelao. Ape nga uke tetak mewenae sipsip tenen polun ma pulepulen ma meme tenen papaxaxun ma pulepulen. Ien se kahuk. <sup>33</sup> Imuh na o paxai kalisi tupuk manihuh, i kola na nga seilon sawisawin. Na hina sipsip papaxaxun ma meme polupolun, o tioi ka nga xuxuinama tetam."

<sup>34</sup> Laban waheni ape i ukek, "Se masin ti o kakawen." <sup>35</sup> Tuahe ngain tin tetehu Laban waxi talaheni sipsip tenen polun ma pulepulen ma meme tenen papaxaxun ma pulepulen. I hana hahitake ngahat ti tesol natun wawan.

<sup>36</sup> Kakanua i waxi teka lohe ingan hetekie tesol manihuh ti i selewen ape lato lua ngain toluhu lehe lato to xau ti Jekop. A Jekop hamalum auniai tesol tupi Laban tutuen.

<sup>37</sup> Kakanua i aile tenen namil. Ngain telao i koti ngaxe pata tolunen ti i xexex ien ape i uluti telil telil lehe paxaxun sohot. <sup>38</sup> Jekop tioi ka teka manihuh lawe pop taen ti laha apuha unui kan. Aile ape tapai na i axi unumi teka manihuh

kan, i koti ulea ngaxe pata ien ape uluti hana hani leili peti kan. <sup>39</sup> Ti teka sipsip ma meme apuhawa ti unumiai kan, laha pop mate tesol ngaxe pata ulutian. Imuh laha takahale natulaha pulepulen. <sup>40</sup> Teka ien Jekop sele ti tupi Laban. Ape taun ti popoi manihuh, i toheni teka sipsip paxaxun popop nami teka meme polun lehe laha hatano sipsip polun waxi se tupun. A teka meme polun nami teka sipsip paxaxun lehe laha hatano meme paxaxun waxi tin tupun. Ti aweisal ien Jekop halupu ti puki tupun.

<sup>41</sup> Ti teka manihuh xipi moihin pop, Jekop hana ngaxe pata ulutian matalaha leili peti kan. <sup>42</sup> Tuahe i kum aile ukek ien hani teka manihuh kumahe xipi moihin. Se ti tetenen tupi Jekop pamu xipi moihian ti tupi Laban. <sup>43</sup> Jekop sohot seilon tenen kilan soxi. Tuaiwa sipsip ma meme, tin kilan kamel ma donki hetekie seilon pupuas hahitakan, wawan ma hehin.

## 31

### Huan ti Jekop ox ti Laban

<sup>1</sup> Ngain telao Jekop hong tunahi ka tesol nati Laban wiwiliki i. Lato kakaxi ka Jekop i tua kukui nake ti tel tamalato. I tua amasake soxiai Laban ape soxian kila. <sup>2</sup> Usiwa ien, Jekop paxai tioi ka paxapaxa ti kawe Laban hani i, kumahe solian.

<sup>3</sup> Telao Iahue hone Jekop ukek, “Alia haniwa xux ti Abraham tel tame tel tamam totonai, tesol o takah, kapi teka akikim. Pake nga lawe kapim.” <sup>4</sup> Taen ien Jekop tapea hone Rakel ma Lea nahih paxai i kapi tesol tupun manihuh angiang. <sup>5</sup> Ape i kakane lalu, “Woi tel tamamulu hani nga lialu aheahewa. A saka Haeu, ti tel tamak lolotui, huhuali nga. <sup>6</sup> Amulu tioi ka nga puas eliel hahawane ti tel tamamulu. <sup>7</sup> Kalak i pisi nga ape to sohi ahuahuh kahuk, Haeu kum hani waliko ti i ailele halialu totonak. <sup>8</sup> Ti Laban sowini hani kahuk mewenae teka sipsip ma meme pulepulen, teka tupun manihuh hanatuale kewi tenen ien. A ti i ukek ka kahuk mewenae sipsip polun ma meme paxaxun, teka tupun manihuh tin hanatuale kewi tenen ien. <sup>9</sup> Ti aweisal ien Haeu aile ape nga tan puki tupuk manihuh ahuma ti tupi tel tamamulu.

<sup>10</sup> “Telao, taun ti popoi manihuh, nga paxangoi ka mewenae teka manihuh

pulepulen popop. <sup>11</sup> Ti leili paxangoak, tel engel ti Haeu hone nga, ‘Jekop, pahak nga kakane o tenen.’ Nga pahoi i, ‘Kakama, nga hongohong.’

<sup>12</sup> “Tel engel kakane nga ukek, ‘Paxaiwa, mewenae sipsip ma meme tenen pulepulen popop. Haeu aile ukek ien ti hualiam nake i paxaiwen lialui woi Laban hani o.’ <sup>13</sup> Ape tel engel kaxi kului kakai Haeu ukek, ‘Nga Haeu tel i sohot hani o ti Betel, tetesol o tihiwen wel hani tehu pot o hatuhi ti kolakol ka tesol ien se tuah ape o tuohawen ka tupuam o hani hatapo nga tel Masiwi tetam. Aoape ie o alia huluta haniwa xux ti o takah.’”

<sup>14</sup> Ti Rakel ma Lea hong kewak ien, lalu ukek, “Amili tua hongohong o. Pake liai tap amili po uke tenen na waliko ti tel tamamili. <sup>15</sup> Saun ti i ailele masin ka amili kumahe natun. I hangaini amili ma mewenae i ukei soliai ani kawate puasam ti waxiamili. <sup>16</sup> Puki Haeu aile ape o tan kila waliko nonoma ti tel tamamili. Ien se tetakako wanen ma natukako. Aile ape tua ailewa tenen ti Haeu kaakane o.”

<sup>17-18</sup> Kakanua Jekop apeas ti kane Keinan kapi Aisak tel taman. I waxi hatesol tupun manihuh ma soxi ti i hatano lokon ti i Padan Aram. I hana soxian, axoan ma natun patul he kamel ape lato hutui luaialato. Teka manihuh nanahiwa imat ti lato.

<sup>19</sup> Tuahe imat ti lato lua, Rakel soh hani ingi tel taman ape i xuina waliko ti laha tanomi ukene seilon hanowi ka Haeu. Laban soh ka auniai tesol waliko ien i hasolia totonan. Rakel aile ti Laban kaxia xauen kotiai ole tupun sipsip. <sup>20</sup> Laban tel Aram pate tap sisixan ka Jekop lehe lua salili i. Lato tua ox muna tetan. <sup>21</sup> Ien se sale aliai Jekop. I waxi hatapo soxian ape lato lua salili Padan Aram. Tai kue lato lua koti tehu kan Epratis kane texux xux Gilead he maunten.

### **Laban lon lialu ape lua usi Jekop**

<sup>22</sup> Ngain toluhu muhin Laban hong tunahi ka Jekop oxawen. <sup>23</sup> Aile ape i apuhini hina ti tesol akikin ape lato lua usi Jekop. Muhi ngain tepanim huohu Laban ma tesol akikin tahia hani texux xux Gilead. Lato xohi hawanewen kapin. <sup>24</sup> Tuahe imat ti Laban tel Aram sohot paxai Jekop, Haeu hapaxangongo i ti ipong ka kum ailele tuahe na tenen hani Jekop.

<sup>25</sup> Lokon ien Jekop ma tesol kapin hahatuhi houhaulato he maunten ti Gilead. Ti Laban xohiwa, tin i hatuhi houhaun palieh kapi lato. <sup>26</sup> Ape i nahih paxai Jekop. I ukek, “Kalahai o aile hani nga ukek? Saka o pisi halialu hawane nga. O tua oxake muneni hua natuk hanowi hehin ti laha pahi taun ti hilehile. <sup>27</sup> O tap wanen hahongohong, a sosoam tin pate lialun. Kaie ala nga ailewen angiaian lalap ti tapeiniamuto. Ala kako xai harp ma nuei tambarin hetekie pak. <sup>28</sup> Paxaiwa, kalak tataen tapeiniai hua natuk ma natulalu. Tap wanen o hahapuasa patum. <sup>29</sup> I tapai hawane ala nga axi o kawatan. Tuahe Haeu hapaxangongo nga ti ipong ka kum ailele tuahe na tenen hani o. <sup>30</sup> Nga tioi ka paham wanen o alia nake o hulol hawanewen paxaii xuxum ma akikim. Tuahe kalahai o xuina soxi tuah ti leili ingak?”

<sup>31</sup> Jekop pahoi i, “Nga tua ox muna nake nga mamata uke o kapitini hua natum taen amite sos hani xuxuk. <sup>32</sup> Ie ape sale soxiam tuah ti laha uke. Na o tunahi tel xuinaian, hoi liai telei. Ape tuahe tenen waliko na o paxai ka tetam, kolawa ti puli teka akikikako ie ape waxi aliakewa.” A Jekop kum tioi ka se xuxuinai Rakel.

<sup>33</sup> Laban kakanua soh nihehi houhaulato. I hutui tehu ti Jekop, muhin tehu ti Lea ape ti hua hehin unau axoi Jekop. Tuahe i kum tunah. Tapeinan i soh hani tehu ti Rakel. <sup>34</sup> Tuahe imat ti Laban tahia hani tehu houhaun, Rakel waxi muneni haniwen leili tehu kak he tok kamel. Ape i toni atutuhi tesol soxi tuah ti tel taman, waliko ti tanome seilon hanowi ka Haeu. Laban nihehi tesol tesol ti leili ing tuahe i kum tunah.

<sup>35</sup> I sohot hani melal ape ningahi Rakel toto he tok kamel. Rakel hone i, “Tel tamak, o nati kum lengeleng ti nga tua to ape kakak kapim. I kum pon nga tu he matam nake ape ngain lialun tetak.” Laban upia tapaiwen tesol tesol tuahe i kum tunahi soxi tuah tetan. <sup>36</sup> Jekop lon manomano hawane ape hone Laban ukek, “Pate saun lialun la nga ailewen? Kalahai ka pate o halepelep usiak hanowi ka nga talesi hawanewen o?”

<sup>37</sup> Pake o nihehi tapai hatapoen soxiak. Kola hakoukema tenen na o tunahiwen ka tetam lehe teka akikikalu paxai ka aita tel salan.

<sup>38</sup> Paxaiwa, ahang 20 nga toto kapim ti auniai tupum manihuh. Welui taun

ien laha kila hawane, tap tok uluha i mat tatakeliwen nga. Kuehun ien tin nga tai tetelei anak tuahe na tok meme salaimat! <sup>39</sup> Na i sohot ka manihuh tumun kalimen telei tok, puki alia nga kau kawatan ien. Nga tai kau kola lehe o paxai ape oxoxi hakouke nga ti matean. Ape lawe o lungei nga hasawiai manihuh ti laha xuina, kalak taen ipong.

<sup>40</sup> “Nga puas makeh hawane tetam ti kekei alon ma waiwain ti ipong. Nga koi matih alulua. <sup>41</sup> Leili 20 ahang ti nga kapim se mewenae masin ien. Ahang huopanim hinalo nga puas eliel ti waxiai hua natum hehin ape ahang tepanim tehu ti ngahatiai tupum manihuh. Saka puasam to sohi ahuahuh kahuk. <sup>42</sup> A salan tetan ala nga tua alia hawane makahul na Haeu kumahe kapik, tetel ti Abraham ma Aisak tel tamak lolotui ma namilo i ukek tuah tapein. Tuahe Haeu papaxai lialui woum ti o hapuasa kasini nga ma lape puasain ti nga ailele. Aile ape ipong tehu tamusuen i sohot hani kapim ti hakongui lialui namilom.”

### **Namil ti Laban ma Jekop xinoti**

<sup>43</sup> Laban hone Jekop, “Hua hehin ie se natuk, natulalu se tetak ma manihuh tin tetak. Salan tetan, hatesol waliko o niningahi ie se tetak. Tuahe kumahe pahak nga aile talesi hua natuk ma natulalu. <sup>44</sup> Na o amuam, kalu xinoti tenen namil ti puli Haeu. Pake i tel paxai kolongeniakalu.”

<sup>45</sup> Jekop waheni. I waxi tehu pot lalap ape i hatuhi lehe kolakol ti hasoliai wasolalalu. <sup>46</sup> Ape i hone tesol akikin apuhini taneni haxaua pot. Muhin lato to ang apuha pape tesol pot amukei namil ti lehe lalu xinoti. <sup>47</sup> Laban axai tesol pot ataian Jegar Sahaduta a Jekop axai Galed. (Huonen ax ien ti kakai Arameik ma Hibru i kakak waliko tenenawe. I ukek ‘kokole xawaxauan ti hanamena’.)

<sup>48</sup> Ape Laban kak eliel ukek, “Tesol pot ie se kikilam ti hanamenaiakako sale tenen namil xinotan.” Se ti tenen ien ape axan Galed. <sup>49</sup> Tin axan Mispah nake Laban ukek, “Pake Iahue paxai kolongeni kalu ti usiai tenen namil xinotan ti ape kalu selaia.” (‘Mispah’ ti kakai Hibru tangian masin ‘paxai peteni’.) <sup>50</sup> Ape Laban kakane Jekop ukek, “Na o kum aile aluini hani hua natuk hehin ma na o ngah palahi axoam, kalak nga kum tioi, nameniwa ka Haeu lawe papaxai kalu.”

<sup>51</sup> Ape Laban kak ti taxingalato hatesol ukek, “Tesol pot ie ma tehu pot lalap se kolakol ti tenen namil nga noseni ka amili Jekop xinoti. <sup>52</sup> I hamalum wasolakako ma i hanamena kako ka kum kolia ahuahu ti aile halialu aliakeakako. <sup>53</sup> Nga kamei Haeu ti paxai kolongeniakalu ti usiai tenen namil xinotan, tetel ti Abraham ma Nahor lolotui, huhua tamakalu ti matahaun.”

Ape Jekop kak kuinake ka i kum xaputi. I tuoha ti axe Haeu, tetel teka matahaun tetan lolotui ma namiloi ukek tuah tapein. <sup>54</sup> Muhin i telei tok manihuh ape i lui hani Haeu. I ilowi Laban ma hatesol akikilalu ape lato ang hetekie amukei tenen namil xinotan. Ti ipongilih lato matih he maunten ien.

<sup>55</sup> Ti pate letu, Laban haile, i kak hasolia hani hua natun ma natulalu ti tapeinialato ape i alia hani tonan ti Padan Aram.

## 32

### Jekop hewi lalali tia i Iso

<sup>1</sup> Jekop tin i hutui luaian kane Keinan. Ti lato luluawa, i apatuini teka kilai engel ti Haeu. <sup>2</sup> Jekop ongake hawane ape i ausini ukek, “Tesol ie se hina pohe Haeu!” Ape i axai tesol ien Mahanaim.

<sup>3</sup> Jekop hamalum ien ape i talo teka unauan kaui kakaian hani kapi tel ukalan Iso i toto hepekeun ti Seir leili texux xux Edom. <sup>4</sup> Imat ti lato lua, i nexi hani lato sale kakanei Iso. I ukek, “Tel soliai ukalak, nga Jekop tel komuh hakaua amuam tetak hani o. Nga to kue hawane kapi Laban ukale tel tinakalu a aope ie nga lua alia hahaniwa xuxukalu. <sup>5</sup> Nga tan kilawen bulmakau, sipsip, donki, meme ma tin ape kilan unauak, wawan ma hehin. Nga talo peleliwa tesol unauak ti hahongoam ka nga aliliawa. Pate nga mon eliel ka o waheni aliaiak. O nati amukewa pake nga kola lok hani o tel pamu.”

<sup>6</sup> Ti tesol kaui kakain aliama, lato ukek, “Amite tahiawen kapi tel ukalam Iso. Aope ie i luluainima hetekie 400 seilon kapin.”

<sup>7</sup> Ti Jekop hongoa, peleaten ak hawane. Kakanua i tikele seilon ma manihuh kapin hani huosol. <sup>8</sup> Namilon i ukek, “Na masin Iso hilei tesol, sohin uke tesol liai kuosel.”

<sup>9</sup> Ape Jekop lotu ukek, “Iahue, o Haeu ti tel matahaun tetak Abraham ma tel

tamak Aisak lolotui. O tel hone nga alia haniwa xuxuk kapi teka akikik pake o lawe kapik ape nga lawe hahitake soliai minam. <sup>10</sup> Pate lawe o kola kapitini xoxoi wawahen ma ngangahat tetam hani nga tel tuahe unauam. Lokon ti nga salili Keinan ape lua kotiwa Jordan, nga tap wanen soxi se teikawe kuaiak. A aoape ie mongohe akikik, unauak ma tupuk manihuh, kalak nga tikele hani huosol saka kilan. <sup>11</sup> Iahue, o nati awaima nga, axoak ma natuk ti tel ukalak Iso. Pate nga mamata uke i luluainima ti telei hatapoamite. <sup>12</sup> A pake o tuohawen ka nga lawe hahitake ngahat tetam ma o hakila hawane teka laha nakuama tetak mongohualato masin puli pekeun, seilon kum wexe uke.”

<sup>13</sup> Ti ipongilih Jekop hamalum ien. Ape i hiniti tupun manihuh ti haniai tel ukalan Iso. <sup>14-15</sup> I uke 200 meme hehin ma 20 wawan, 200 sipsip hehin ma 20 wawan, 30 kamel hehin hetekie natun, 50 bulmakau, 20 donki hehin ma 10 wawan. <sup>16</sup> I sele manihuh tenen tenen ape i hani hahitake unauan tel tel. I kakane lato ukek, “Nahikewa imat tetak tuahe wasolaiwa amuto.”

<sup>17</sup> Tel nahiai imat, Jekop hani i kakain ukek, “Taen tel ukalak Iso apatuinima o, uke i kamea o unauai tetel ma tupi aita tesol manihuh, a lehe o lua kelak. <sup>18</sup> O honewa i ka tesol manihuh ie, Jekop tel komuh hahitakan, hani tetan tel pamu. A puki nga luluainiwa muhiwaumuto.”

<sup>19</sup> Kakain tenenawe i hani hatesol unauan nahikei tesol manihuh ma teka lato luluama muhiwa. Lato tel tel kaxi kakain tin tetenen na lato apatuini Iso. <sup>20</sup> Imat ti lato lua Jekop hatuoha lato ukek, “Pate nameniwa honean ka nga tel komuh hoi liai nga luluainima muhiwaumuto.”

Namili Jekop i ukek, “Pake nga hakau pelei hani i tesol manihuh ti hamakiai tian. Ape taen ti amili he paxapax kawamili, sohin i uke he amuamun.” <sup>21</sup> Ape salan, tesol manihuh ti haniai Iso luainiwa imat a Jekop hamalum Mahanaim ipong tehu ien.

### **Jekop ma Haeu hehepil**

<sup>22</sup> Tuahe ti luhui ipong, Jekop xahat, i waxi hua axoan, hua unauan hehin ma huopanim tel natun wawan hetekie tel hehin ape lato lua koti tehu kan Jabok. <sup>23</sup> Muhin i alia ape tin i talo tesol unauan hetekie manihuh ma lawe soxian lua usi tesol akikin ti kane Keinan.

<sup>24</sup> A i hahamalum tutuen ien. Jekop kuaini tel seilon nahima pahi i ape lalu hehepil atengi ti ape i nitini. <sup>25</sup> Ti tel seilon tioiwa ka Jekop kum hahe lioi hani i, i xai hakesi tepaun ahaun. Tuahe Jekop lungelung tatale. <sup>26</sup> Ape tel seilon ukek, “Aka lioima nga, kaha ape i xeu.”

Jekop pahoi i, “Tap wanen, halik o tuoha ti aile hasolia haniak.”

<sup>27</sup> Tel seilon kamea, “Axi am la?”

I pahoi ukek, “Axi am Jekop.”

<sup>28</sup> Tel seilon hone i, “Axi am ape kumahe Jekop. O kolawen lungelungeam ti o hehepil kapi Haeu ape tap tel po waxaini o. Aile ape axam se Israel.” (‘Israel’ ti kakai Hibru ukek ‘tutuhan xoxoan’.)

<sup>29</sup> Jekop ukek, “Nati kaxi hanima nga axam.” Tuahe i hone Jekop, “Ala o kum kamekam axam.” Ape se i tuoha ti aile hasolia hani Jekop.

<sup>30</sup> Muhin Jekop ukek, “Se amili Haeu he paxapax hawanewen a nga saka moihin tutuen.” Ape i axai tesol ien Peniel. (‘Peniel’ ti kakai Hibru ukek ‘mate puli Haeu’.)

<sup>31</sup> Al ape i saasale ti Jekop salili Peniel tuahe i nahih hakuekue nake ahaun kesiain. <sup>32</sup> Nake ti tenen ien teka Israel kum aniani xixioi manihuh ti i pakateni kui ahaun. Se soxi tini Jekop tesol ien Haeu hamange.

## 33

### Jekop ma Iso he tutunah

<sup>1</sup> Muhin ti Jekop saliliwa Peniel, tai kue i ningahi Iso luluainima hetekie tesol 400 seilon. Kakanua i tikele tesol natun hani kapi tinalato. <sup>2</sup> I hatuhi hua unauan axoan ma natulalu imat. Muhi lato i hatuhi Lea ma tesol natun ape tapeinan Rakel ma Josep. <sup>3</sup> Puki alia Jekop nanahiwa imat tengeniai tel ukalan. Ti lato xohi haniwa kapi Iso, Jekop lakua hani itan uke tepanim huohu.

<sup>4</sup> Tuahe Iso kakanua kiliwau hani kapin ape aka pahi aumi amuke i. Ape ati lalu tang. <sup>5</sup> Ti Iso paxaiwa teka hehin ma teka akaik i kamea, “Aita teka seilon ie?” Jekop pahoi i, “Tel soliai ukalak, Haeu aile hasolia hawane hani nga ape natuk kila.”

<sup>6</sup> Muhi kakaialalu hua unauan axoan ma natulalu nahih lakua hani mate Iso.

<sup>7</sup> Muhi lato, Lea ma tesol natun ape tapeinan Rakel ma Josep, lato hatesol lakua mate Iso.

<sup>8</sup> Ape Iso kamei Jekop, “Tesol manihuh nga apatuini, ien ailei la?”

Jekop pahoi ukek, “Ien se nga hahaniwa tetam tel pamu tetak lehe o nati ewi hani nga.”

<sup>9</sup> Tuahe Iso ukek, “Tel soliai ukalak, kilan tupuk, ien tiliwen tetam.

<sup>10</sup> Jekop lungai i ukek, “Kumahe, o nati waxiwa. Pahak nga tioi ka lom ewi hawanewen tetak. Kawate tiak heh hawane ti o tengeni amumuke nga, masin wanen ka Haeu kokola soliaian. <sup>11</sup> O nati waxiwa pake Haeu haponu hahawane nga ape soxiak tapan wanen.” Jekop lungelung tatale atengi taen Iso sowini.

<sup>12</sup> Ape Iso ukek, “Ien, kako lua he akakat hani tonak.”

<sup>13</sup> Tuahe Jekop ukek, “Tel soliai ukalak pamu, paxaiwa, teka akaik pate kokol tutuen a kilan manihuh tai lioi sus. Na kako hasaxohu kasini lato tuahe ti ngain tehu, uke lato hatesol mat. <sup>14</sup> Tel soliai ukalak, nga kamei na o nati luawa imat, pake nga hahakokolema imuh, ti solian ti teka akaik ma manihuh. Po paxai o hani tonam ti Edom.”

<sup>15</sup> Iso hone i, “Na masin ien, unauak teka tiliwen kapim ti hualiam.”

Tuahe Jekop pahoi ukek, “Nati kum aile ukekek ien. Tapan ti o kola haniwen nga ewiai lom.”

<sup>16</sup> Taen ien ngain tin tetehu, Iso ma teka kahikahin tohea alia hani xuxulato Edom leili hepekeun ti Seir. <sup>17</sup> Tuahe Jekop lua usi tatale namilon kane Keinan. Ti aweisalulato, Jekop monga tesol ti solian auniai manihuh. I atai ingan hetekie houhai tupun. Aile ape laha axai tesol ien Sukot. (‘Sukot’ ti kakai Hibru ukek ‘houha’.)

<sup>18</sup> Imuh Jekop lua salili Sukot kane Sekem. Ti ien i aile tonalato melal ti tehu taon. Ie se aweisalun ti i hutuima Padan Aram ape i tahia soli hani Keinan, texux xuxun. <sup>19</sup> Teik hepekeun i totonai, Jekop kahuima ti tesol nati Hamor. I towi 100 silva. Tel ti tesol akaik ien axan Sekem. <sup>20</sup> Tesol ien Jekop atai tehu tone waliko ti haniai Haeu ape i axai El-Elohe-Israel. (Ti kakai Hibru i ukek ‘Haeu tel ti teka Israel lolotui’.)

# 34

## Lengei tesol nati Jekop

<sup>1</sup> Dinah tel nati Jekop ma Lea i ape hehin uluha. Telao i nahih lawai teka hehin ien ti Keinan. <sup>2</sup> Lokon ien Sekem paxai tunahi i. Sekem se nati Hamor tel ti teka Hiv masiwi ti tehu taon Sekem. Kakanua i pahi sikini Dinah ape waxi i hani leili ingan. <sup>3</sup> Tuahe imuh namilon xox eliel hawane waxiai axoan Dinah. Ti isiaian lawe i towi kakain tenen paon waxainiai wawahen ti Dinah. <sup>4</sup> Telao Sekem hone Hamor tel taman, “Pahak o katei hanima axoak Dinah.”

<sup>5</sup> Tai kue Jekop hong tunahi ka Sekem ailewen saun lialun ti i hahiena tel natun Dinah. I tai aile na tenen, i atetengi tesol natun wawan tahiamana. Lato ngangahati tupulato manihuh xauxaun ti toan. <sup>6</sup> Taen ien Hamor tel tame Sekem nahih kakak kapi Jacob. <sup>7</sup> Ti tesol nati Jekop hongoa sale Dinah, i tuhuke hasisia tialato ape lolato lialu hawane. Saun ti Sekem ailewen kumahe i tua hahiena Dinah ma teka akikin, tin i waleni hahaliau teka Israel. Malehe ape lialui saun tetenen, ala i kum pon hawane seilon aile. Lato kakanua taha alia hani kapi tel tamalato.

<sup>8</sup> Ape se Hamor hone Jekop ma tesol natun, “Tel natuk Sekem mateke hawane Dinah. Nati haniwa axoan. <sup>9</sup> A pamu ewian na kako xinoti namil lehe seilon ti kako sal ahuahu. Hanima amite teka natumuto ape amuto kewa natumite. <sup>10</sup> Na masin ien, amuto to hawane kapimite tuahe tesol ti na pahamuto. I pon amuto lua hani tesol tesol ma sos ahuahu. Kalak taen hepekeun, pon amuto kahui ape tamai.”

<sup>11</sup> Puki Sekem tin i kakak kapi lato. I ukek, “Nati hongeniwa tehu katekate tetak ape nga hani amuto waliko ti na pahamuto. <sup>12</sup> Pake nga hani hapoponowi lapan ti na amuto kolongeni hani nga ti waxiai axoak Dinah. Nga hani amuto waliko tenen pahamuto, tua hanima axoak tel natumuto.”

<sup>13</sup> Tuahe tesol nati Jekop wawan kum namilo hataxixi uke saun ti Sekem aile hani tel tualato. Aile ape lato pahoi pisi hahutaman. <sup>14</sup> Lato ukek, “Ailan wanen ti amite sowini hani seilon tenen laha tai koti uli walikoun usiai saun ti amite. Pate hahien na tel tuamite uke axoan seilon tenen masin ien. <sup>15</sup> Tuahe

mewenae na teka wawan ti amuto koti uli walikoumuto hanowi ti lawe amite ailele, ien, amite hongeni. <sup>16</sup> Ape kako xinoti namil lehe natukako sal ahuahu. Tin amite to hawane kapimuto hanowi ka kako akikin. <sup>17</sup> A na amuto kum aile usi saun ti amite ailele, amite lua salili xuxumuto hetekie tel tuamite.”

<sup>18</sup> Hamor ma tel natun Sekem amuke namil ien. <sup>19</sup> Sekem tap wanen i talitalia usian nake pate pahan Dinah. I tel ti teka akikin paxai ukek masiwi ma lawe lato hong kakaian. <sup>20</sup> Aile ape i ma tel taman Hamor nahih hani tesol tone apuhain kapi aweingi tehu taon. Ti ien lalu towi namili tesol nati Jekop hani teka masiwi hong paxai.

<sup>21</sup> Lalu ukek, “Jekop ma tesol natun ewi wanen hani amite. Pon lato to hamalum kapi kako ma lua hani tesol tesol. Uke hina solian na lato hamalum ape hangaini ma na kahui waliko. Pake xuxukako pate lalap, i tapai hetekie lato. Tin i pon natukako ma natulato sal he ahuahu. <sup>22</sup> Tuahe lato waheni to hamalum ie hanowi ka kako akikin na masin hatesol wawan ti tehu taon ti kako koti uli walikoulaha usiai saun ti lawe lato ailele. <sup>23</sup> Na kako aile usi namilolato, ngain tehu kako tamai tunahi waliko ti lato hina. Aile ape kako hatesol sowiniwa lehe lato to hamalum kapi kako.”

<sup>24</sup> Teka masiwi ien waheni namil ti Hamor ma Sekem totowi. Ape se taen ien laha koti uli walikoi lawe wawan ti tehu taon Sekem.

<sup>25</sup> Muhi ngain toluhu ti teka wawan aleke hahawane moloi kokok ti uli walikoulaha, Simeon ma Livai hua ukale Dinah wanen, soh haonga seilon ti tehu taon ape telei hatapo teka wawan ani ngol weluwelun. <sup>26</sup> Lalu telei hetekie Hamor ma tel natun Sekem. Muhin lalu waxi aliake Dinah ti leili ingi Sekem ape lato alia hani tonalato. <sup>27</sup> Muhin tesol nati Jekop liai soh hani tehu taon. Ti lato upia tunahiwa ka lawe wawan maten, lato lungei waxi soxi ti pahalato. Lato kahui aliliake hienain ti Sekem aile hani tel tualato. <sup>28</sup> Lato waxi sipsip, meme, bulmakau ma donki ti leili taon hetekie teteka laha heuta angiang melal. <sup>29</sup> Lato waxi hatapo lawe waliko tuah, hetekie hehin ma akaik. Tap tenen waliko solian tutuen leili ing.

<sup>30</sup> Ti Jekop hongoa waliko ti i sosohot, i tumei Simeon ma Livai ukek, “Amulu aile halialu usi haniwen nga tataen. Lawe seilon ti hatehu xux ie, teka Keinan,

teka Perisi ma teka liai, laha paxai wataakai ma tumui hawane kako. Palaiakako ie na laha hukuma ape hilei, hoi liai laha telei hatapo.”

<sup>31</sup> Tuae lalo pahoi i hetekie kinax kawatan, “Kalahai lehe amili tua paxai lioi ti laha aile tel tuamili hanowi ka i hehin ti aweisal?”

## 35

### Jekop tahia ulea hani Betel

<sup>1</sup> Tai kue Haeu hone Jekop ukek, “Nga Haeu, tel i sohot hani kapim ti Betel lokon ti o ox mumuna ti tel ukalam Iso. Apeasawa ape sos to haniwa Betel. Ti ien ataiwa tehu tone waliko ti haniak.”

<sup>2</sup> Kakanua Jekop apuhini tesol akikin hetekie hatesol seilon ti kapin. I hone lato ukek, “Xaxaweni hatapoa waliko na amuto aunini ti lotui. Muhin ti amuto towiahua ti lialui woumuto, nuhi hauniwa tinumuto ape hanawa maia haun.

<sup>3</sup> Kako sos hani Betel. Ti ien nga atai tehu tone waliko ti haniai Haeu. I lawe kapik taun ti kawatan. Tesol tesol ti nga luawen i to huhuali nga.”

<sup>4</sup> Ape se lato otoheni hani Jekop lawe waliko ti lato lolotui hetekie ring ti taxing lato soh ka hina tupunan. Jekop tihini hatapo waliko ien pape tea pata ouk, xohixohin tehu taon Sekem. <sup>5</sup> Ti lato luluawa kane Betel, tap seilon usi hilei lato nake Haeu aile ape matauin lalap tunahi hatesol seilon ti taon xohixohin ien.

<sup>6</sup> Ape se lato tahia hani Betel, palieh ti tehu taon Lus, leili texux xux Keinan. <sup>7</sup> Ti ien Jekop atai tehu tone waliko ti haniai Haeu ape i axai tesol ien El Betel, ‘tetesol Haeu lawe totonai’ nake se tesol ien Haeu sohot hani i lokon ti i ox mumuna ti tel ukalan Iso.

<sup>8</sup> Tai kue Deborah mat. I tel hasui kokole Rebeka ma puas pakata hahawane hahitakan. Lato tihini i pape tea pata ouk, pekeun itan ti Betel. Tea pata ien laha axai Alon Bakut. (‘Alon Bakut’ ti kakai Hibru ukek ‘tea ouk ti tangitangi’.)

<sup>9</sup> Ti lato ien, Haeu sohot ulea hani Jekop. Ie se ape he huohu ti Haeu sohot hani kapin ti Betel ti aliaian hutuima Padan Aram. Ape Haeu tuoha ulea hani i waliko ti i kakawen hanian. <sup>10</sup> I ukek, “Taen ie ahua nga haxoxo axam Israel, kumahe Jekop.” Tenen axan haun Israel, salangawan ukek ‘tutuhan xoxoan’.

<sup>11</sup> Muhin i kakane Jekop ukek, “Nga El Sadai, Haeu tel pohen tapein. Nga aile ape kilan wanen teka nakuama tetam, tataen teka masiwi ti nahikei xux. Tekahahi natum sohot seilon ti xux tesol tesol. <sup>12</sup> Hepekeun ie ti nga tuohawen kapi Abraham ma Aisak, nga hani o ma teka laha nakuama tetam.” <sup>13</sup> Ape se Haeu salili i.

<sup>14</sup> Muhin Jekop hatuhi tehu pot kilamiai tesol ti Haeu kakak kapin. I tihi waen ma wel patul he tehu pot ti kak kemulik ma kolai lalape lon hani Haeu.

<sup>15</sup> Ape i haxoxo axe tesol ien Betel, (salangawan ukek ‘tetesol Haeu totonai’.)

### **Matei Rakel ma Aisak tel tame Jekop**

<sup>16</sup> Imuh Jekop ma teka kapin salili Betel ape lua hahaniwa hepekeun ti Eprat. Lato pala xauxaun tutuen ti ape i meiwa taun ti Rakel hatakaha akaik. I lui sanisani ma i lamani eliel hawane. <sup>17</sup> Pate ailan wanen hatakahai tel akaik ape tel hualan kak hakui i, “Kum nanamiloi, o waxainiwen, wawan tel natum.”

<sup>18</sup> Rakel to lialu tatalele tuahe imat ti hanauaian tapo i nati axai tel akaik Ben-Oni, salangawan ukek ‘natuk ti leili moloan tetak’. Tuahe Jekop tel taman axai sohi axan Benjamin, salangawan ukek ‘natuk ti hasoliaiak’.

<sup>19</sup> Ti Rakel matewa, lato tihini i pape aweisal ti kane Eprat ti i luaini haniwa tehu taon Betlehem. <sup>20</sup> Jekop hatuhi tehu pot he amal ti nameniai Rakel. Tehu pot ien kilamiai tetesol lato tihini auni tel akikilato.

<sup>21</sup> Muhin Jekop ma teka kapin lua tatale akilau tesol axan Migdal Eder ape aile tonalato. <sup>22</sup> Ti lato toto ien, Ruben aile xuina Bilah tel axoi tel taman, tel kemuk unauui Rakel. Ti Jekop tioiwa, tian kawat hawane.

Taen ien Jekop natun ape huopanim hua.

<sup>23</sup> Tesol hahatakahai Lea se Ruben tel nati Jekop pamu, Simeon, Livai, Juda, Isakar ma Sebulun.

<sup>24</sup> Hahatakahai Rakel se Josep ma Benjamin.

<sup>25</sup> Hahatakahai Bilah, tel unauui Rakel, se Dan ma Naptali.

<sup>26</sup> Hahatakahai Silpah, tel unauui Lea, se Gad ma Aser.

Tesol nati Jekop ien, mewenae Benjamin kumahe i takah Padan Aram leili texux xux Mesopotamia.

<sup>27</sup> Imuh Jekop ma teka kapin lua hani Mamre kapi Aisak tel taman. Tesol ien xohixohin tehu taon Hebron kemuk axan Kiriath Arba, hepekeun ti ati Abraham ma Aisak tua totonai. <sup>28</sup> Aisak mat ti ahangun taen 180. <sup>29</sup> I salaimat usi hawane ape hanauaian tapo masin ti teka matahaun tetan. I mat hetekie tian hehean.

## 36

### **Nenex ti Iso ma sale sosoan hani hepekeun ti Seir**

<sup>1</sup> Ie se sale nenex ti Iso, tel axan liai tenen Edom. <sup>2</sup> Hua axoan imat, hehin ti Keinan. Ada nati Elon tel ti teka Hit a Oholibama nati Ana taman Sibeon ti teka Hiv. <sup>3</sup> Tin i uke Basemat tuai Nebaiot nati Ismael. <sup>4</sup> Ada hatano axi nati Iso tel akaik wawan axan Elipas a Basemat hatakaha tel akaik wawan axan Reuel. <sup>5</sup> Ape Oholibama hanatua tolu akaik wawan, Jeus, Jalam ma Kora. Hatesol nati Iso takah texux xux Keinan.

<sup>6-7</sup> Hepekeun ti Iso ma Jekop tel ukalan totonai, kum pon waxenialato hatesol nake pate kilan tupulalu manihuh hetekie kilai soxi ti lalu hina. Aile ape Iso waxi axoan, natun, teka seilon liai kapin, tupun manihuh hetekie lawe soxian ti i hatano Keinan ape i selaia xau ti tel ukalan Jekop. <sup>8</sup> Ti aweisal ien Iso, tel axan liai tenen Edom, sos tonai hepekeun ti Seir he maunten.

<sup>9</sup> Ti ape Iso Seir, kahi natun kila ahe ape lato hutuile teka Edom. Ie se axe teka laha nakuama ti Iso tel matahaun ti teka Edom.

<sup>10</sup> Sale nenex ti lato masin. Tel nati Iso wawan ti Ada axan Elipas a Reuel natun wawan ti Basemat.

<sup>11</sup> Elipas, tepanim natun wawan axalato Teman, Omar, Sepo, Gatam ma Kenas.

<sup>12</sup> Tel nati Elipas wawan liai axan Amalek. Tinan Timna, tel axoi Elipas liai ma tin unauualato. Tepanim tel akaik wawan ien nakua ahuma ti Ada tel axoi Iso.

<sup>13</sup> Reuel, hinalo natun wawan axalato Nahat, Sera, Sama ma Misa. Tesol

akaik wawan ien nakua ahuma ti Basemat, i tin axoi Iso.

<sup>14</sup> Iso tin tolu natun wawan liai, Jeus, Jalam ma Kora. Tinalato Oholibama tel nati Ana, se tetel nati Sibeon.

<sup>15-16</sup> Teka seilon ti Edom ma hatesol masiwi ti laha nakuama ti Iso.

Tesol masiwi lato nakuama ti Elipas, tel nati Iso wawan pamu, se Teman, Omar, Sepo, Kenas, Kora, Gatam ma Amalek. Lato hatesol nakua ahuma ti Ada tel axoi Iso.

<sup>17</sup> Tesol masiwi lato nakuama ti tel nati Iso wawan Reuel, lato se Nahat, Sera, Sama ma Misa. Lato hatesol nakua ahuma ti Basemat, i tin tel axoi Iso.

<sup>18</sup> Tesol masiwi lato nati Oholibama tel axoi Iso, se Jeus, Jalam, ma Kora. Lato nakua ahuma ti Oholibama tel nati Ana.

<sup>19</sup> Hatesol seilon ien ma masiwi ti lato, laha se teteka Edom laha nakuama ti Iso, axan liai tenen Edom.

### **Teka imat tonaiai Edom**

<sup>20-21</sup> Imat ti Iso ma teka kapin sos to hani hepekeun ti Seir leili texux xux Edom, teka hoi liai laha totonai ien nakuama ti tel seilon axan Seir, tel ti teka Hor. Tesol natun wawan se masiwi ti teka Hor. Axalato Lotan, Sobal, Sibeon, Ana, Dison, Eser ma Disan.

<sup>22</sup> Lotan natun wawan Hori ma Hemam. Tel tuan axan Timna.

<sup>23</sup> Sobal natun wawan Alvan, Manahat, Ebal, Sepo ma Onam.

<sup>24</sup> Sibeon natun wawan Aia ma Ana. Ana se tetel i tunahi tehu kan he lohong lokon ti i ngangahati donki tupi tel taman.

<sup>25</sup> Ana natun wawan Dison ma hehin Oholibama.

<sup>26</sup> Dison natun wawan Hemdan, Esban, Itran ma Keran.

<sup>27</sup> Eser natun wawan Bilhan, Savan ma Akan.

<sup>28</sup> Disan natun wawan Us ma Aran.

<sup>29-30</sup> Tesol nati Seir ien, Lotan, Sobal, Sibeon, Ana, Dison, Eser ma Disan,

lato hatesol se masiwi ti teka Hor. Lato tel tel nanahike hepekeun ti lato totonai leili Seir.

### **Axe teka masiwi nahikei Edom**

<sup>31</sup> Ie se axe teka wawan, masiwi ti nahikei texux xux Edom imat ti Sol to masiwi tapein ti teka Israel.

<sup>32</sup> Imat Bela, tel nati Beor, i toto tehu taon lalap Dinhaba ti nahikei Edom.

<sup>33</sup> Ti Bela matewa, Jobab tel nati Sera uke totonan. I toto tehu taon lalap Bosra.

<sup>34</sup> Ti Jobab matewa, Husam tel ti teka Teman uke totonan. Lato totonai hepekeun tepaun sai haiup.

<sup>35</sup> Ti Husam matewa, Hatat tel nati Betat uke totonan. I toto tehu taon lalap Avit. I se tetel i xoini teka Midian ti hile leili texux xux Moab.

<sup>36</sup> Ti Hatat matewa, Samla uke totonan. I toto tehu taon lalap Masreka.

<sup>37</sup> Ti Samla matewa, Saul uke totonan. I toto tehu taon lalap Rehobot, pape tehu kan ti kikiliwau ien.

<sup>38</sup> Ti Saul matewa, Bal Hanan tel nati Akabor uke totonan.

<sup>39</sup> Ti Bal Hanan matewa, Hada uke totonan. I toto tehu taon lalap Pau. Tel axoan axan Mehetabel nati Matret, a tame tel taman Mesahab.

### **Axe teka masiwi kahi nati Iso ti leili Edom**

<sup>40-43</sup> Ie ape axe teka masiwi kahi nati Iso. Axe hepekeun ti lato totonai ma seilon ti lato ngangahati uke aliakema axalato. Tesol masiwi ien se Timna, Alva, Jetet, Oholibama, Ela, Pinon, Kenas, Teman, Mibsar, Magdiel ma Iram. Lato hatesol nakua ahuma ti Iso, tel matahaun ti teka Edom.

## **37**

### **Paxangoi Josep**

<sup>1</sup> Jekop tonai tatale Keinan, texux xux ti Aisak tel taman tonaimu. <sup>2</sup> Ie se menge Jekop ma tesol natun.

Ti Josep tel nati Jekop ma Rakel ahangun 17, lawe i ngahati sipsip ma meme

tupi tel taman. I pupuas kapi tesol ukalan nati Bilhah ma Silpah, hua axoi Jekop liai. Josep papaxai waliko lialun ti tesol ukalan ailele ape i sului hani tel tamalato.

<sup>3</sup> Jekop salaimat wanen ti Josep takah aile ape pamu i waheni Josep ti tesol natun liai. Telao i hani Josep tehu puxux weluwelun paxaian pate solian wanen. <sup>4</sup> Ti tesol ukalan paxaiwa ka tel tamalato pamu i waheni Josep, lato wiliki tel ukalalato. Tapai na lato kakane i, mewenae lato kakahilal.

<sup>5</sup> Ipong tehu Josep paxangong. Ti i kaxi haniwa tesol ukalan paxangoan, lato wataakai ahekewa i. <sup>6</sup> I kaxi hani lato ukek, “Amuto hongoa. <sup>7</sup> Nga paxangong ka kako hatesol he kin xinoti apupuhini pate komem. Tehu xixinotak tu hahutuia. Kakanua tesol ti amuto tu kalini ape kelel lakua nami tehu tetak.”

<sup>8</sup> Kakaian talesi hawane lato ape lato ukek, “Nakon o sokok o se ape masiwi ti amite? Nakon lehe o neini lali amite?” Ape lato wataakai hawane i ti sale kakaian ma paxangoan.

<sup>9</sup> “Imuh Josep paxangong ulea ape tin i kaxi hani tesol ukalan. I ukek, “Amuto hongoa. Leili paxangoak nga paxai alon, pangapang ma huopanim tehu kohot lakua hani matak.”

<sup>10</sup> Paxangoan tehu ien tin i kaxi hani tel taman tuahe tel taman xuohi i ukek, “Paxangongo tenen lahan ien? Nakon o putini o sohot tel masiwi ape nga ma tel tinam hetekie tesol ukalam, amite lakua hani o?” <sup>11</sup> Tesol ukale Josep tumui hawane i tuahe tel taman to namilo papaxai paxangoan.

### **Hatotalin hangaini tel ukalalato**

<sup>12</sup> Tai kue tesol ukale Josep hakahita hangia manihuh tupi tel tamalato pahoah ti xohixohin tehu taon Sekem. <sup>13</sup> Telao Jekop hone Josep, “Apeasawa lehe nga talo o hani kapi tesol ukalam lato ngangahati tupukako manihuh xohixohin Sekem.” Josep pahoi ukek, “Nga waheni, ewi na nga lua hani kapi lato.”

<sup>14</sup> Tel taman kak tatale ukek, “Pahak o paxaiwa na masin tesol ukalam ma manihuh lato ewi. Ape alia kaxi hanima nga.” Josep kakanua lua salili tonalato ti xohixohin tehu taon Hebron kane Sekem.

<sup>15</sup> Ti i tahiawa, i to lolia pax upiup tesol ukalan. Tel seilon ti ien ningahi i ape

kamea, “Nakon o pax upiup tenen?”

<sup>16</sup> Josep pahoi i ukek, “Nga pax upiup tesol ukalak. Ala lato ngangahati tupulato manihuh sai ie. Saka o tioi lato tetesol?”

<sup>17</sup> Ape tel seilon ukek, “Se, nga nameni. Tuahe lato nahih uleawen. Nga hong lato kakak kane Dotan.”

Kakanua Josep nahih usi tesol ukalan ape i ningahi lato xohixohin tehu taon Dotan. <sup>18</sup> Josep xauxaun tutuen ti tesol ukalan ila tioiwa. Kakanua lato aile namil ti teleian.

<sup>19</sup> Lato he kakak ukek, “Tel seilon ti paxangoin nanahima. <sup>20</sup> Se ape taun ti kako tetehu. Kako telei i ape towi lohi hani peti kan wal. Pake kako hone tel tamakako ka manihuh lengean nimai aniwen i. A paxangoan ape tap pupuasan.”

<sup>21</sup> Tuahe Ruben, tel pamu, kum amuke namilolato. Pahan i awai Josep. I hone lato ukek, “Kako kum telei i. <sup>22</sup> Kalahai lehe minakako axata ti teletele. Tua towi xoini lioi i hani tehu peti kan wal ie he lohong. Kum aile hahalialu i.” Ruben kak ukek lehe imuh pon i ahuti Josep ape aliake hani kapi tel taman.

<sup>23</sup> Ti Josep tahiawa kapi tesol ukalan, kakanua lato pahi i ape naxi xaxaweni tehu soliai puxuaun, tetehu hahaniai tel taman. <sup>24</sup> Ape lato towi lohi i hani tehu wal peti kan ti paxepaxen.

<sup>25</sup> Muhin ti ape lehe lato to ang, lato ningahi temat seilon he kamel. Lato teka kahi nati Ismael luluainima hepekeun ti Gilead kane texux xux Igip ti hangainiai sanda, waliko ti hanamui an ma marasin ti hahei moloi tini seilon.

<sup>26</sup> Taen ien Juda kakane tesol ukalan, “Tap tenen waliko kako uke na kako telei Josep ma to pupuluhini sale matean. <sup>27</sup> Paxaiwa, i se ukalakako wanen, kake telawe. Kako kum aile hahalialu i, kako hangaini non hani tesol Ismael ie.” Tesol ukalan waheni tenen namilon.

<sup>28</sup> Ti tesol seilon xohiwa, lato ahuti Josep ape se hangaini i ti 20 silva. Ape tesol Ismael ti hepekeunai Midian waxi Josep hani Igip.

<sup>29</sup> Ruben tap titioan ka tesol ukalan hangainiwen Josep. Aile ape ti i nahih haniwa tewau wal ti ahutiai Josep, i upia tunahi ka i tap ien. Tian kawat hawane ape i lexi tehu puxuaun. <sup>30</sup> Lon pate teluan ape i nahih hani kapi tesol

ukalan, i ukek, “Tel ukalakako ape tap! Nga kum tioi hawane totonak tetesol.”

<sup>31</sup> Kakanua tesol ukalan telei tok meme wawan ape lato xomi tehu puxui Josep he kaka. <sup>32</sup> Muhin lato lua alia hani Hebron ape kola hani tel tamalato tehu puxux. Lato ukek, “Tehu puxux ie, amite tunahi. Ilamua, kumahe puxui tel natum?”

<sup>33</sup> Jekop paxai tioi hulutini ape i ukek “Se tetan! Manihuh tumun kalimen nimai teleiwen tel natuk. Kasia hawane moloj matemate tetenen!”

<sup>34</sup> I lexi xaxaweni puxuaun ape i sosoi uli meme tenen polupolun kolai lalape tatahan tetan. Jekop tauke kueni hawane tangixiai tel natun. <sup>35</sup> Hatesol teka lohe ingan tohongi lali hasolian tuahe lato kum hewi uke i. I hone lato ukek, “Tatahan tetak nga tangixi tel natuk atengi taen nga eng he wal.” Ape lawe i tang hatapoxa.

<sup>36</sup> Lokon ien tesol Ismael tahia haniwen Igip. Lato hangaini Josep hani Potipa, tel ti teka masiwi hahitake Fero tel masiwi tapein ti Igip. Potipa se tel ngahatiai teka peteniai ingi Fero.

## 38

### Juda ma tel ihan Tama

<sup>1</sup> Lokon ien Juda salili tonalato ti Hebron ape i sos to hani tehu taon Adulam, xohixohin kapi tel seilon ti ien axan Hira. <sup>2</sup> Tai kue Juda lohui tel hehin ti Keinan nati Sua ape imuh lalu sal. <sup>3</sup> Juda hapeti tel axoan ape i hatakaha tel akaik wawan. Juda axai axan Er. <sup>4</sup> Imuh tel hehin pet ulea ape i hatakaha tel akaik wawan liai. I axai axan Onan. <sup>5</sup> Ti i hatakaha uleawa tel wawan liai, i axai axan Sela. Lokon tel ien takah, lato toto tehu taon Kesib.

<sup>6</sup> Ti Er, tel pamu lapawa, tel taman Juda hani axoan tel hehin uluha axan Tama. <sup>7</sup> Iahue kum amuke saun ti lawe Er ailele ape i hani lioi i mat nake ti husele lialui woun.

<sup>8</sup> Muhin Juda hone tel natun Onan ukek, “Uke uleawa axoam Tama lehe o hatano axi nati tel ukalam tapoen usi hapoponowiai nauna ti kako teka Ju.”

<sup>9</sup> Tuahe Onan i kum amuam ka akaik ti na i hatano kumahe tetan wanen. Aile

ape tapai na lalu aile saun ti wawan hehin, lawe i aile awai lehe Tama kum pet. I aile ukek ien lehe Tama kum hatano ngah saitiai tel ukalan tapoen.

<sup>10</sup> Iahue paxai wataakai wanen woi Onan ape tin i hani lioi i mat.

<sup>11</sup> Juda ape i mamata ka uke Sela mat tuai hua natun tapoen. Pate pahan tel ihan Tama taha xaxau. Kakanua Juda hone i ukek, “Alia hanimua kapi tamam tinam atengi taen tel natuk Sela tapaiwa ti ukeam.” Ape se Tama alia.

<sup>12</sup> Hina ahang tamusua tel axoi Juda mat. Taen kawate tian hehewa, i ma tel lawan Hira ti Adulam lua hani tehu taon Timna, paxaiai teka ngahatiai tupun manihuh. Se ape taun ti kotiai ole sipsip.

<sup>13</sup> Tama hong ka tel ihan Juda kane Timna nake ape tesol unauan koti ole tupun sipsip. <sup>14</sup> Tama namilon kumahe ewi ti Juda nake i tioi ka Sela tapaiwen ukean a Juda tai nonoseni hasalaialalu. Se ape i aile tenen namil. I sohi xaxaweni puxux tenen i kola hani seilon ka axoan matewen ape i atuhi kawan teik maia lehe laha kum ila tioi i. I to onote aweingi tewau toan Enaim ti aweisali Judia kane Timna.

<sup>15</sup> Ti Juda ningahiwa i toto ien, i sokok ka tel hehin ti aweisal nake kawan tin atuhan. <sup>16</sup> Juda tap titioan ka se tel ihan Tama. Kakanua i kamei tel hehin ti eng akatian.

Tama ukek, “Nakon lapan ia o kahui nga?”

<sup>17</sup> Juda hone i, “Pake nga hani o tok meme uluha ti tupuk.”

Tama pahoi ukek, “Kaie waliko la o hani hulutini nga lehe o kola ka o hani hapoponowi kahuk?”

<sup>18</sup> Tuahe Juda kamea, “A waliko la paham?”

Tama ukek, “Hanima nga tehu ringaum hina aham taian hetekie talun ma teik kuaia lawe o kakau.” Ape Juda hani i tesol waliko ien. Muhin i eng akati Tama ape hapeti i akaik. <sup>19</sup> Ti Tama alia haniwa tonan, i xaxaweni teik maia i atutuhi kawan ape hana aliake puxux tenen ti kolakol ka axoan matewen.

<sup>20</sup> Lokon ien Juda talo tel lawan Hira ti Adulam otoheniai tok meme uluha hani tel hehin ien ti waxi aliakei soxian tuah ti i tiheliwen kapin. Tuahe ti Hira tahiawa Enaim, i kum tunahi tel hehin. <sup>21</sup> Ape i kamei teka seilon ti ien, “Ia tel hehin lawe i atetengi wawan? Kemuk i toto pape aweisal onote aweingi tewau

toan ie.”

Laha pahoi ukek, “Tewau ti amite tap hehin tenen ien.”

<sup>22</sup> Hira alia hani kapi Juda ape i ukek, “Nga kum tunahi tel hehin. A teka seilon ti ien ukek ka tap hehin tenen ien tewau ti lato.”

<sup>23</sup> Juda ukek, “Ka ien tiliwen tesol soxiak toi i. Na kalu lungelung upiai tel hehin ien teka seilon ti Enaim pate lato misahi ma soxeni kalu. A nga hasawiwen kakaiak, nga hakau haniwen i tok meme uluha tuahe se nake o kum tunahi i.”

<sup>24</sup> Muhi pangapang toluhu tamusua, Juda hong tunahi ka tel ihan Tama hahangaini i hani wawan ape i petiwen akaik. Juda lon manomano hawane ape i hone tesol unauan ukek, “Ahuti haniwa i mate lawe seilon ape lui teleiwa.”

<sup>25</sup> Imat ti laha waxi ahuti Tama, i hakau aliake tesol soxiai tel ihan hetekie kakain i ukek, “Tel tame soxi ie hapeti nga. Paxai aka matainiwa tehu ring hetekie talun ma teik pata ti kuain. Nakon ti aita?”

<sup>26</sup> Juda paxai tioi hulutini ape i ukek, “Se puki nga. I aile saun pamu sawisawin nake nga tai hani ulei axoan Sela usiai saun ti kaha teka Ju.” Ape i kum eng akati ulea Tama.

<sup>27</sup> Muhi pangapang tepanim tehu ulea, Tama hatakaha hua akaik wawan sangasang. <sup>28</sup> Leilon ti hatakahaialalu, tel ti hua akaik tulini ahuti minan. Tel hehin huhuali Tama, kakanua xinoti tal pate kakan he titi minan. Ape i ukek, “Pamu tel ie.” <sup>29</sup> Tuahe tel akaik itini hasoho aliake minan ape takahama imat tel liai. Tel hehin eseini hawane ape i ukek, “Alahan? Saka i lungelung ahuta waxaini imat!” Ape se axan Peres. (‘Peres’ ti kakai Hibru tangian masin ‘sixehi waxaini’.) <sup>30</sup> Ti tel imuh ahutalih, tetel tok tal pate kakan he titi minan, lato axai axan Sera. (‘Sera’ ti kakai Hibru tangian masin ‘xewai kakan’.)

## 39

### Josep leili ingi Potipa

<sup>1</sup> Lokon ien Josep hoi liai tesol Ismael hangaini haniwen Potipa, tel ti teka masiwi hahitake Fero tel masiwi tapein ti Igip. Potipa se tel ngahatiaia teka peteniai ingi Fero.

<sup>2</sup> Kalak Josep tuahe unaui seilon, lawe waliko ti ailelean sohot soli nake Iahue lawe kapin. Aile ape tel masiwi tetan Potipa kilami waxi i to hani leili ingan. <sup>3</sup> Ti Potipa paxaiwa soliai ani puase Josep, namilon xeu ka Iahue tel to huhuali i ti lawe waliko na i aile. <sup>4</sup> I amuke hawane Josep aile ape i sohot tel unauan tuah wanen. I kilami Josep nahikei puasain leili ingan ma ngahatiaia hatesol soxian. <sup>5</sup> Hutui taen ien Iahue aile hasolia hani Potipa ma teka lohe ingan nake ti Josep. Lawe waliko ti leili ingi Potipa kiliwaian solian. An ti he kin ma tupun manihuh kila ahe hawane. <sup>6</sup> Ti xoxoi namilon ti Josep, hatesol waliko ti hahitakan i hani hatapo Josep ngahati. Tap tenen waliko ape i nanamiloi, namilon mewenae toi an tenen na i ani.

Josep tanoman pate solian hetekie namonamoi tupuan. <sup>7</sup> Tai kue tel axoi Potipa pulan mewenae toi Josep. Ngain telao i kakane Josep ukek, “O nahih eng hanima kapik.”

<sup>8</sup> Tuahe Josep kong. I hone i ukek, “Paxaiwa, tel axoam se masiwi tetak. I hanawen nga tel ngahat hahitakan ti auniai lawe waliko tetan nake i soh nga. <sup>9</sup> Tap tel liai tel axoam nanamiloi ti kiliwake aluiniai lawe waliko leili ing ie. Ti ewiaian lawe waliko hean tetak, tuahe mewenae o nake se axoan. Kalahai lehe nga aile saun tenen pate lialun masin ien? Pate i talesi hawane Haeu.” <sup>10</sup> Muhin tel axoi Potipa puasan lungeian tuahe Josep kong eng akatian ma tin i sia xau tetan.

<sup>11</sup> Ngain telao ti Josep soh hani leili ing ti ailei puasan, tap tel ti teka unaui Potipa ien, mewenae i. <sup>12</sup> Tel hehin nahih hani kapin ape aka pahi kongini Josep, i ukek “Ien, eng akatima nga.” Josep eliel oxoxa waxaini tetan tuahe tehu puxuaun tua toa he mini tel hehin ti i kiliwau ahuta.

<sup>13</sup> Ti tel hehin namiloi paxaiwa ka Josep ahutawen a tehue puxuaun kapin,

lon manomano hawane. <sup>14</sup> Kakanua i ausini hahongo teka unauan. Tai kue laha tahia hani kapin. Ape i hone laha ukek, “Paxaiwa, tel Hibru pahi lungei nga ti eng akatian tuahe se nga ausini. I hahiena halialu kako, ala i pon hawane tel axoak kum waxima i. <sup>15</sup> Ti nga ausiniwa, i kuhuh ahuta salili tunahi tehu puxuaun kapik.”

<sup>16</sup> Tel hehin auni kongini tehu puxux kapin atengi taen tel axoan tahiawa. <sup>17</sup> Ape se i kaxi ukek, “Tel unauam Hibru o waxi hanima ingakalu, i hahiena halialu nga ti lungeiak eng akatian. <sup>18</sup> Tuahe i kuhuh ahuta ti nga ausiniwa ngahai huhual. Paxaiwa, tehu puxuaun i kiliwau salili ie.”

### **Josep kalabus**

<sup>19</sup> Ti Potipa hongoa minge tel axoan sale woi Josep, tian keke hawane. <sup>20</sup> Kakanua i hone teka unauan lohiai Josep hani leili kalabus, ing tetehu laha uke kalabusiai teka pahoxaiai tel masiwi tapein ti Igip. <sup>21</sup> Tuahe Iahue tin kapi Josep leili kalabus ma lawe i kokola soliaian hani i. Ape i aile ka tel nahikei ingi kalabus pate i waheni Josep. <sup>22</sup> Tai kue tel seilon ien kilami Josep ngahatai teka kalabus liai ma nahikei puasain ti laha aile ien. <sup>23</sup> Nake ti soliai ngahat ti Josep, tel nahikei ingi kalabus tap wanen i nanamilo i na tenen. Pake Iahue lawe kapi Josep ma waliko ti na i aile, i sohot soli.

## **40**

### **Josep nexi haxewa paxangoin**

<sup>1</sup> Hina taun tamusua hua masiwi, lalu pupuas hahitake Fero tel masiwi tapein ti Igip, lalu aile talesi hawane i. Tel ti lalu masiwi ti teka apeseniai unumi Fero a tel liai masiwi ti teka apeseniai bret tenen tenen. <sup>2</sup> Fero lon lialu hawane ti hua unauan ien. <sup>3</sup> I hone Potipa, tel masiwi ti peteniai ingan, lohialalu hani ingi kalabus. Laha hasoho lalu hani tetehu ti Joseph leilon. <sup>4</sup> Ape tel masiwi Potipa kilami Josep ti aunialalu.

<sup>5</sup> Kilan ngain tamusua, ipong tehu hahua unau i Fero ien paxangong. Huonen paxangoalalu hina salangawan.

<sup>6</sup> Letuan tehu ien ti Josep nahih haniwa kapi lalu, i paxai tioi ka hina waliko

tatalesi lalu. <sup>7</sup> Josep kamei lalu, “Alahan amulu? Masin ka namilomulu pate lalap tetelao.”

<sup>8</sup> Lalu pahoi i ukek, “Amili hahua paxangong ipong tehu tamusuen tuahe tap tel i pon nexi haxewaian.”

Josep hone lalu, “Anesoin ti paxangongo ahuma ti Haeu. Kaxi hanima nga pake Haeu huali nga ti nexi haxewaian.”

<sup>9</sup> Tel masiwi ti teka apeseniai unumi Fero kaximu tetan imat. I ukek, “Ti leili paxangoak nga ningahi tea pata greip tutu matak. <sup>10</sup> Ngaxon tolungax. Ti kaun xexele, tai kue i sapoxeni ape i hua. <sup>11</sup> Nga akekeni tehu kap peti unumi Fero. Nga asahi tewasa greip ape pisihi kanun hani he tehu kap. Muhin nga tulini hani Fero ape i akeni waxi.”

<sup>12</sup> Josep kakane i ukek, “Salangawe paxangoam masin. Tolungax ngaxe tea pata i kikilami ngain toluhu. <sup>13</sup> Muhi ngain toluhu, Fero ilowi ahuti o. I hani aliake o tenen puasam. Ape o tel kau axiai unuman masin ti imat o ailemu. <sup>14</sup> Taen ien, ti soliaiam nati nameniwa nga. Ti ape o to aluawa, nati kaxiwa nga hani Fero waxi na masin tin i ahuti nga ti kalabus. <sup>15</sup> Paxaiwa, nga tel ti teka Hibru. Laha pohi nga ti xuxuk ape tua lungei nga hanima Igip. Nga kum amemene wanen ka laha kalabusi nga. Kalak nga tai talesi na tenen laha lohi nga hani tesol ti tilokoan ie.”

<sup>16</sup> Ti tel masiwi ti teka apeseniai bret hongoa soliai salangawe paxangongo ti Josep kakaxi, i kakane Josep ukek, “Nga tin tenen paxangoak. Nga paxangoi toluhu po hina bret tenen tenen to he pexipex he patuk. <sup>17</sup> Tehu patul hunaiiai palawa tenen tenen ti kane Fero. Teka manixux ngong hahutuiama ape to tawei aniani.”

<sup>18</sup> Josep kakane i ukek, “Salangawe paxangoam masin. Toluhi po ien kikilami ngain toluhu. <sup>19</sup> Muhi ngain toluhu, Fero waxi ahuti o ape talo teka unauan koti xaxaweni patum. Laha tapuhi tupuam hani he tumi teik pata. Laha unuini hatuhi ape manixux ngong tawei ani xixiom.”

<sup>20</sup> Ngain toluhu tamusua teka unauai Fero aile tehu angiaian lalap ti amukei tehu ngain ti takahan. I ilowi hatesol masiwi ti hahitakan. Tin i ahuti hua unauan leili kalabus ape lalu tu mateiwaun ti puli lawe seilon ti leili tehu

angiaian ien. <sup>21</sup> Tel masiwi ti teka apeseniai unuman, Fero hani aliake i tenen puasan. Ape se i kaui unumi tel masiwi tetan masin ti imat i ailemu. <sup>22</sup> Tuahe tel masiwi ti teka apeseniai bret, Fero talo teka unauan telei, masin wanen ti Josep kakawen ti i nenexi salangawe paxangoan.

<sup>23</sup> A Josep hahamalum leili kalabus. Tel masiwi ti teka apeseniai unumi Fero maluhe hawanewen i, tap wanen pala ape i nanamiloi Josep.

## 41

### Josep nexi paxangoi Fero

<sup>1</sup> Ipong tehu ti muhi ahang huohu tamusua, Fero tel masiwi tapein ti Igip paxangong ka i tutu pape tehu kan lalap axan Nael. <sup>2</sup> I ningahi tepanim huok bulmakau xuxu tenen huliwi sohotule he kan ape lato angiang pahoah ti ien.

<sup>3</sup> Muhin tepanim huok liai sohot uleale, lato pate talolo tenen moxe matein. Tesol ien tutu kapi tesol xuxu pape tehu kan Nael. <sup>4</sup> Tai kue tesol bulmakau pate talolo ani hatapo tesol xuxu. Tataen ien ape Fero ha.

<sup>5</sup> Imuh i paxangong ulea ukek. Tepanim huohu huai komem tenen i hul pamu soliwen i sohotuma he asalin teik. <sup>6</sup> Muhin tepanim huohu huai komem sohot uleale. Tesol ien pate apan, aupol lahi hapingoxe. <sup>7</sup> Ti i paxapax tutuen, tesol huai komem apan, hahutuia hawane ani hatapo tesol liai. Tataen ien Fero ha ape i tioi ka i tua papaxangong.

<sup>8</sup> Letu tehu ien i to nanamiloi sale paxangoan. Ape i ilowi teteka ti nexi haxewai waliko ti i sosohot ma tesol seilon aneso ti Igip. Ti i kaxi haniwa lato paxangoan, tap tel i pon haxewai salangawan.

<sup>9</sup> Tataen ien tel masiwi ti teka apeseniai unumi Fero nahih hani kapin ape i ukek, “Tel masiwi tuah, tetelao nga nameni aliake waliko ti nga tai hahongo o. <sup>10</sup> Taun tehu ti i tamusuen o lengeini nga ma tel masiwi ti teka apeseniai bret ape o lohi amili hani leili kalabus hahitake Potipa tel ngahatiai teka peteniai ingam. <sup>11</sup> Ipong tehu ati amili paxangong. Hahuonen paxangoamili hina salangawan. <sup>12</sup> Kapimili ti kalabus tel Hibru uluha, unauai Potipa. Amili kaxi hani i paxangoamili ape i nexi haxewa salangawan. <sup>13</sup> Lawe waliko i sohot usi hawane ti i kakak. O hani aliake nga tenen pupuusak a tel masiwi ti teka

apeseniai bret, o hani teka unauam koti xaxaweni patun ape tapuhi tupuan hani he tumi teik pata.”

<sup>14</sup> Ti Fero hongoa, i hone teka unauan waxi ahutiai Josep ti ingi kalabus hani kapin. Josep uluhi soke axen ma sohi puxuaun ape i nahih tu hani mate tel masiwi tapein ti Igip. <sup>15</sup> Ape se Fero kakane i, “Ipong tehu tamusuen nga paxangong ape tap tel pon nexi haxewaian. A nga hong ka o pon haxewai salangawe paxangongo.”

<sup>16</sup> Josep kak pahoi i ukek, “Ti puki nga, nga kum pon, mewenae Haeu tetel i tioi hatapo sale paxangoin. Pake i hanamiloa nga nexi haxewaian ape tiam i heh.”

<sup>17</sup> Ape se Fero kaxi hani Josep paxangoan. I ukek, “Ti leili paxangoak nga tutu pape tehu kan Nael. <sup>18</sup> Nga ningahi tepanim huok bulmakau xuxu tenen huliwi sohotule he kan ape lato angiang pahoah ngixin ien. <sup>19</sup> Muhin tepanim huok liai sohot uleale, lato pate talolo tenen moxe matein. Nga tai niningah manihuh tenen lialuan ien ti hatehu Igip. <sup>20</sup> Ape tesol bulmakau pate talolo ani hatapo tesol xuxu. <sup>21</sup> Tuahe tanomalato pate lialun tutuen, masin ka lato tai ani na tenen. Ape nga tua haile.

<sup>22</sup> “Imuh nga paxangong ulea ukek. Tepanim huohu huai komem tenen i hul pamu soliwen i sohotuma he asalin teik. <sup>23</sup> Muhin tepanim huohu huai komem sohot uleale. Tesol ien pate apan, aupol lahi hapingoxe. <sup>24</sup> Ti nga paxapax tutuen, tesol huai komem apan, hahutuia hawane i ani hatapo tesol liai. Nga kaxi paxangoak hani tesol seilon aneso tuahe tap tel pon haxewai salangawan.”

<sup>25</sup> Kakanua Josep kakane i ukek, “Tel masiwi tuah, huonen paxangoam salangawan tenenawe. Haeu hahahongo o waliko ti lehe i aile. <sup>26</sup> Tesol tepanim huok bulmakau xuxu ma tesol tepanim huohu huai komem huliwi, i kikilami waliko tenenawe, tetesol tepanim huohu ahang ti tonain solian. <sup>27</sup> A tesol tepanim huok bulmakau talolo ma tesol tepanim huohu huai komem apan, i kikilami tepanim huohu ahang ti hitolo. <sup>28</sup> Paxangoam ien Haeu hahahongo o waliko ti hoi liai i sohot, masin ti ape nga nexi hahani o. <sup>29</sup> Ahang tepanim huohu luluainima, an tua huhuseli teka Igip. <sup>30</sup> Tuahe ahang tepanim

huohu muhin, tehu hitolo lalap tunahi kalini xux hatehu ape ti lialui kawate tone seilon, laha nam maluhe soliai ahang ti tamusuen. <sup>31</sup> Lalape tehu hitolo i hamaluhea seilon kilai an ti imat. <sup>32</sup> Tel masiwi, o paxangoi uke he huohu sale tesol waliko ien nake Haeu pahan i kola ka kumahe pate ape kuen a hoi liai i sohot.

<sup>33</sup> “Aile ape nga namiloi ukek. O kilami ngahoa seilon tenen aneso a namilon xewan ape hanawa i hahitakam nahikei Igip. <sup>34</sup> Tin o kilami hetekiewa teka masiwi ti ngahatia i an leili taon tehu tehu lehe na taun ti apuhiniai an, lato tikele haniwa tepanim ape tesol ti tepanim lato talaheniwa. Lato aile kewak ien ti leili ahang tepanim huohu ti an pate kilan. <sup>35</sup> Honewa lato ti apuhini hatapoi an ti na lato talaheniwa leili tesol ahang solian ape auniwa hahitake ngahat tetam leili taon tehu tehu. <sup>36</sup> Tesol an ien alomeni haniwa tepanim huohu ahang ti hitolo lehe teka seilon ti xuxum kum mat ti tapoi an.”

<sup>37</sup> Fero ma tesol masiwi hahitakan waheni teik namil ien. <sup>38</sup> Ape i hone lato, “Nga kum ukek kako tunah seilon tenen masin Josep. Spirit ti Haeu kapin.”

<sup>39</sup> Muhin i kakane Josep, “Haeu kola haxewa hani o tesol waliko ien. Aile ape nga namiloi ukek tap tel pamu anesoan ma namilon pamu xewaian. <sup>40</sup> O to tel masiwi ti ngahatia i tewau tonak. Lawe seilon ti texux xux ie hong usi kakaia. Tap tel pamu masiwi tetam, mewenae nga, tel masiwi tapein ti Igip.

### **Fero kilami Josep masiwi ti nahikei Igip**

<sup>41</sup> Ape ti puli teka masiwi Fero hone Josep ukek, “Aoape nga kilami o masiwi ti nahikei hatehu Igip.” <sup>42</sup> I akaheti tehu ring hina kikilam tetan ti he minan ape i nihini hani ngaxe mini Josep. I puxui Josep tehu puxux solian weluwelun ape pisoi i teik sen ani gol. <sup>43</sup> Ape i hani Josep kiliwau he tea karis. I kola ka i tel masiwi usian. Tesol tesol ti i kikiliwau teka unauan tilol ukek, “Hatahawa i.” Se ape Josep sohot masiwi ti nahikei Igip.

<sup>44</sup> Ti Fero kilamiwa Josep masiwi, i kak ukek, “Nga tel masiwi tapein ti Igip tuahe tap tel seilon ti ie tua aile waliko ti puki namilon, mewenae na o sowini.” <sup>45</sup> Ape i uliai Josep tenen ax haun ti teka Igip, Sapenat Paneah. Tin i hani axoan Asenat, nati Potipera tel masiwi ti teka laha lotui alon ti tehu taon On. Taen ien axe Josep i lap ahe ti Igip. <sup>46</sup> Josep ahangaun 30 ti i hutui puas

hahitake Fero. Ti ailei puasan i ku ahuta ti tone Fero ape lua kakalini Igip.

<sup>47</sup> Ape salan tesol ahang tepanim huohu imat, hepekeun ti Igip hasohotu hakila hawane an. <sup>48</sup> Leili tesol ahang ien teka unaui Josep apuhini an ti laha tatalaheni ape hana alomeni leili taon tehu tehu. Laha kema ti hepekeun xohixohin ti taon ien. <sup>49</sup> An ti laha apuhiniwa i kila kasia, mongohuan puli pekeun ti peixux. Ape Josep kum tani waxi wexean.

<sup>50</sup> Imat ti ahang ti hitolo hutui Josep ape hua natun wawan ti tel axoan Asenat nati Potipera. <sup>51</sup> Ti tel pamu takahawa, Josep ukek, “Ti lalape soliai Haeu, nga maluhe hatesol kawatan ti i tutunahi nga hetekie teka akikik.” Ape i axai tel natun pamu Manaseh. (‘Manaseh’ ti kakai Hibru tangian masin ‘maluhe’.) <sup>52</sup> Ti tel komuh takahawa, Josep ukek, “Haeu axi nga akaik he texux xux ti nga kakau kawatan.” Ape i axai axan Epraim. (‘Epraim’ ti kakai Hibru tangian masin ‘hatano akaik’.)

<sup>53</sup> Se ape i tapoen tesol ahang tepanim huohu ti kilan an leili Igip. <sup>54</sup> Ape laha soh hani tesol tepanim huohu ahang ti hitolo. Tehu hitolo lalap i tunahi hetekie xux ti xohixohin ien. Tuahe leili Igip kilan wanen an aununa. <sup>55</sup> Ti teka Igip hitol lialua, laha katei lungei Fero an. Ape se i talo laha hani kapi Josep i ukek, “Aile usiwa tenen na i kakane amuto.”

<sup>56</sup> Taen ien Josep hei hatesol ing ti auniai an ape hangaini hani teka seilon nake hitolo lalap ien i sawat hani tesol tesol ti Igip. <sup>57</sup> Tai kue kilan seilon ti xux texux texux lua hani Igip kahuiai an ti Josep nake tehu hitolo tunahi kaliniwen pon hatehu.

## 42

### Tesol ukale Josep lua hani Igip

<sup>1</sup> Ti Jekop tioiwa ka hina an Igip, i hone tesol natun, “Alahan amuto tua toto ukek. <sup>2</sup> Nga hong ka hina an Igip. Lua kewak ien ape kahui ngahoa anakako uke kako mat ti hitolo.”

<sup>3</sup> Aile ape huopanim ukale Josep pamu lua hani Igip kahuiai an. <sup>4</sup> A Benjamin tel ukale Josep komuh, Jekop tai talo tuai lato uke mangemange tunahi i. <sup>5</sup> Ti lato tahiawa, tin hina seilon liai luluawa ti Keinan usiwa tehu hitolo ti ien.

<sup>6</sup> Lokon ien Josep masiwi ti nahikei Igip. Tesol ukalan nahih sawi hani kapin nake i tel ngahatia i an ti kahukahu. Ti lato tua matan lato lakua hawane hani itan. <sup>7</sup> Josep paxaiwa tesol ukalan, i ila tioi hulutini tuahe i aile hanowi ka i kum tioi lato. Kinaxon kawatan ti i kamei lato, “Amuto ti ia?”

Tel ti lato ukek, “Amite luama Keinan kahuia i an.”

<sup>8</sup> Kalak Josep ila tioi lato, tesol ukalan tai tioi i. <sup>9</sup> Taen ien i nameni aliake ti i paxangoi tesol ukalan kilan ahang tamusuen tuahe i puluhini. I kakane lato, “Amuto seilon ti papalin. Amuto luama nihehi paxaia i xuxumite tesol ti na i pon amuto soh hilei amite.”

<sup>10</sup> Lato pahoi ukek, “Kumahe wanen! Tel pate masiwi, amite tua kah an.

<sup>11</sup> Amite talin, nati tel. Amite kumahe seilon ti puputa. Tin kumahe seilon ti papalin.”

<sup>12</sup> Josep hone lato, “Nga kum soh. Amuto luama nihehi paxaia i xuxumite tesol ti na malimun ti amuto soh hilei amite.” <sup>13</sup> Lato pahoi ukek, “Tel masiwi, amite huopanim hua hatesol, tamamite telawe. Amite toto Keinan. Tel ukalamite tapeinan tutuen kapi tel tamamite a tel ape tap.”

<sup>14</sup> Josep pahoi ukek, “Amuto kum pisi uke nga. Nga tingoke hawane ka amuto seilon ti papalin. <sup>15</sup> Tuahe nga tohongi paxaimu mengomuto. Nga tuoha hani axe tel masiwi tapein ti Igip ka amuto kum lua salili wanen ie atengi taen tel ukalamuto tapeinan sohotuma. <sup>16</sup> Tel ti amuto aliawa waxian. Teka tiliwen ie nga hana hani kalabus atengi tataen nga upia matainiwa mengomuto. Na i sohot ukek ka amuto puputa i kola haxewa ka amuto papalin.” <sup>17</sup> Tuahe Josep nanamiloi tutuen ape i lohi hanimu lato hatesol he kalabus leili ngain toluhu.

<sup>18</sup> Muhi ngain toluhu kewa, i kakane lato, “Lawe nga aile usi kakaiak nake nga tioi Haeu. Aile ape amuto ailewa waliko ti na nga kakanewa amuto ie lehe nga kum hani laha telei amuto. <sup>19</sup> Kola hanima nga ka amuto seilon sawisawin. Kilami upiawa tel ti amuto na i tiliwen leili kalabus ie ape teka liai nga sowini ti alia hani xuxumuto hetekie an ti hualiai teka akikimuto lato totoke hitolo. <sup>20</sup> Tuahe pahak tel komuh ti amuto sohot hanima kapik. Na masin amuto alia hetekiema i, nga tioi ka mengomuto salan ape nga kum hani laha telei amuto.” Hatotalin waheni teik namil ien.

<sup>21</sup> Muhin lato he kakak alia lato, “Kawatan ie usiwa saun ti kako aile hani Josep. I haeliel hahawane kameiakako ka kum hahamange i tuahe kako kum tani waxi. Se nake ti tetenen ape waliko ie tutunahi kako.”

<sup>22</sup> Ruben tel ukalalato pamu ukek, “Nga honewen amuto kum aile hahalialu tel ukalakako tuahe amuto kum hong tamani. Ie se ape kahi lialui saun ien.”

<sup>23</sup> Tesol ukalan kum tioi ka Josep xeu waliko ti lato kakak nake lawe i kakane lato ti kakai Igip ape tel liai towiahu hani kakaialato. <sup>24</sup> Josep lon tel ape i nahih tang hani liai tesol. Taen i mikini kewa hiliai tangian i kakak ulea kapi lato. Muhin i waxi ahuti Simeon ape i hani teka unauan xinoti ti pulalato.

<sup>25</sup> Ti lato alia, Josep hone teka unauan lohi haxuha tomulato an ape silva ti kahi an ien hana hetekie haniwa leilon. Tin i hapono waliko ti tehu luaialato.

<sup>26</sup> Tesol talin hana tomi an ti lato kahuiwen hani he donki ape lato lua alia hani Keinan a tel ukalalato Simeon i tutuen leili kalabus.

<sup>27</sup> Ti hatotalin tahiawa tesol ti lato matih hanau, tel ti lato hei tehu tomun lehe i waxi ngah ani donki. I paxai ongaini ka hina silva leilon. <sup>28</sup> Kakanua i hone tesol ukalan, “Paxaiwa, silva ti nga hani laha kahi an se leili tomuk!” Namilolato sihikuk hawane ape lato he kakak, “Malahan Haeu aile hani kako ukek?”

<sup>29</sup> Ti hatotalin alia haniwa Keinan kapi Jekop tel tamalato, lato kaxi hani i lawe waliko ti i sohot hahani lato. <sup>30</sup> Lato ukek, “Tel masiwi ti nahikei Igip, kakaian pate kawatan hani amite. I sokok ka amite palini papaxai xuxulato.

<sup>31</sup> Tuahe amite hone i ka amite kumahe seilon tenen ti puputa ma kumahe amite luawa ti papalin. <sup>32</sup> Amite kaxi hani i ka amite huopanim hua talin nati telawe. Amite ukek ka tel tapeinan tutuen kapim ti Keinan a tel ape tap.

<sup>33</sup> Ape tel masiwi noseni ka i tohongi paxai mengomite. I akeni kongini tel ti amite ape i sowini amite aliama hetekie an hualiai akikikako ie lato tootoke hitolo. <sup>34</sup> Tuahe pahan amite sohotuke haniwa i tel komuh ti amite lehe i tioi ka amite seilon sawisawin kumahe ti papalin. Na i sohot ukek ien, i aliakema Simeon ape amite hean ti lua ahuahua leili Igip.”

<sup>35</sup> Ti hatotalin ahuti xaxaweniwa an leili tom, lato upia tunahi ka silva ti lato towiwen kahuiai an se tin leilon. Ti hatotaman paxaiwa, lato akinun hawane.

<sup>36</sup> Tel tamalato Jekop ukek, “Lehe nga tua lioi hatapo natuk nakemuto? Josep ape tap, Simeon tin kumahe ie ape lehe amuto xaxaweni ulea Benjamin tetak? Tin lawe nga kaui kawatan.”

<sup>37</sup> Ape Ruben hone tel tamalato, “Hanima nga tel ngahatia Benjamin. Nga tuoha hawane ka nga aliakema i. Na tap, i pon o telei hua natuk.” <sup>38</sup> Tuahe Jekop pahoi ukek, “Kumahe. Tel natuk kum kahiti wanen amuto. Tel ukalan wanen Josep matewen ape se mewenae i natuk tapeinan. Na masin i talesa ti luaiamuto, tenen salaimataiak hoi amuto hahaxe mateak.”

## 43

### Tesol ukale Josep alia hani Igip hetekie Benjamin

<sup>1</sup> Tehu hitolo i sohot lialu hawane ti Keinan. <sup>2</sup> An ti tesol nati Jekop kema Igip lehe i tapo. Ape i hone lato, “Amuto lua uleawa ti kahui palahiai anakako.”

<sup>3</sup> Juda ukek, “Tel nahikei Igip kakane eliel hawanewen amite ka kumahe wanen pahan i paxai ulei kawamite halik na amite sohotukewa tel komuh ti amite. <sup>4</sup> Na masin o sowini Benjamin kahiti amite, ien, amite lua kah an. <sup>5</sup> Na o wataakai, tap kane Igip. Tel masiwi ti ien lon kum al i paxai ulea amite, mewenae na amite tapawakewa Benjamin.”

<sup>6</sup> Jekop ahatake hawane ape i ukek, “Kalahai amuto kaxi ka tel ukalamuto komuh? Amuto hakawata halialu hawane tiak.”

<sup>7</sup> Tel ti lato pahoi ukek, “Tel masiwi ien to kamei tatalingoi sale teka akikimite. I kamea na masin tel tamamite moihin tutuen ma ti na hina ukalamite liai. Se ape amite tua pahoi kamekame tetan. Amite kum amemene ka i hone amite sohotuke hani i tel ukalamite tapeinan.”

<sup>8</sup> Ape Juda hone tel taman, “Sowiniwa lehe i lua kapimite pake se nga ie paxaian. Amite haxehax. Na amite talia, kako hatesol mateke hitolo tataen tesol natukako. <sup>9</sup> Nga kolongeni ka Benjamin alia mamahul hanima kapim. O lioi hatapo hanima nga. Na masin nga kum aliakema i, kawatan ien kauan nga lian tehue. <sup>10</sup> Na kako tai talia, ala amite luawen he huohu kahuiai an.”

<sup>11</sup> Ape se Jekop ukek, “Na masin tap aweisal liai, ewi. Tuahe waxi ngahoa waliko tenen solian ti kaha haniai tel masiwi ti nahikei Igip. Luake hetekiewa

sanda, waliko ti hanamui an, marasin ti hahei moloi tini seilon, xuni awe nini ma galip tenen tenen. <sup>12</sup> Silva ti na amuto luake, kolongeniwa aliakei ti amuto kema leili tomumuto ma ti kahuiai an haun. Uke teka tua lohi tunahi hani he tomumuto. <sup>13</sup> Ien, waxiwa tel ukalamuto komuh ape lua kosea haniwa kapi tel masiwi ti nahikei Igip. <sup>14</sup> Nga lotu kamei Haeu tel pohen tapein lehe i hanamiloa tel masiwi ien kolai tatahan tetan hani amuto ape ati Simeon ma Benjamin alia tuaima amuto. A na masin natuk nga kum ningahi ulea, hoi liai tap aliakean.”

<sup>15</sup> Hatotalin waxi waliko ti haniai tel masiwi nahikei Igip hetekie silva ti otoheni aliake ma ti kahuiai an ape lato saxoh hani Igip hetekie Benjamin. Ti lato tahiawa ien, lato tu hani mate Josep. <sup>16</sup> Ti Josep ningahiwa Benjamin kapi lato, i hone tel nahikei puasain ti ingan ukek, “Pahak tesol seilon ie ang kapik. Hakahita haniwa lato leili ingak ape telei hunaiwa tok manihuh lehe tehu angiaian lalap lape ngain.”

<sup>17</sup> Tel unauan aile usi kakaian. I hakahita hatotalin hani leili ingi Josep. <sup>18</sup> Ti lato tioiwa ka lato kane ingi tel masiwi ti nahikei Igip, lato mamata hawane ape to nanamilo, “Sohin nake ti silva leili tomukako ape i waxi hahanima kako leili ingan. Uke leilon ti kaha angiang, laha pahi aka kongini kako ape lungei kako unaulaha ma waxi hetekie tupukako donki.”

<sup>19</sup> Imat ti lato soh hani leili ing, lato kakamu kapi tel unau Josep lato kakahiti. <sup>20</sup> Lato ukek, “Tel masiwi, amite luawen ie tehu imat ti kahuiai an. <sup>21</sup> Ti amite alia hahaniwa xuxumite ape amite matih hanau, amite upia tunahi ka hina silva leili tomumite. Mongohuan se masin wanen ti amite towiwen kahi an. Ape amite luake aliakewen ie. <sup>22</sup> Tin amite hahasea hina silva ti kahuiai an. Tap wanen titioamite aita tetel i lohi silva hani he tomumite.”

<sup>23</sup> Tel unau Josep ukek, “Kum hahakila namilomuto. Nati kuiwa. Silva ti amuto towi kahi an, nga kewen. Sohin uke Haeu, tetel tel tamamuto lolotui, i hani aliake amuto.” Muhin i ahuti Simeon ti leili kalabus ape hakahita hani hatotalin.

<sup>24</sup> Ti lato hatesol soh haniwa ingi Josep, i hani lato kan ti nuhiwai aelato ma axi ani tupulato donki. <sup>25</sup> Ti hatotalin hongoa ka Josep ilowi lato ti angiaian,

lato apeseni waliko ti lato luakema hanian ape tua atetengi na i tahiawa ti lape ngain.

<sup>26</sup> Ti Josep tapauawa, lato hani i tesol waliko ien ape lakua hawane hani itan ti he matan. <sup>27</sup> Muhin i kak amuke lato ape i kamea, “Tel salaimatai tamamuto kemuk amuto kakaxi, saka ewi? I moihin tutuen?”

<sup>28</sup> Lato pahoi ukek, “Tel masiwi, i ewi, saka moihin tutuen.” Ape lato lakua ulea hawane hani itan ti kolai lolato.

<sup>29</sup> Ti Josep paxaiwa Benjamin tel ukalan wanen tinalalu tel, i ukek, “Ooo, tel ukalamuto komuh se tetel.” Ape i kakane i, “Tel uluha, solian ti Haeu kapim.”

<sup>30</sup> Ti i kak kewak ien, lon tel kasia hawane. I sohot kamoha hani tesol mewenae i ape tang hatapoxa. <sup>31</sup> Muhin i nuhi kawan ape alia hani kapi lato. I tua mimikini hiliai tangian ape hone tesol unauan hana taneniai an.

<sup>32</sup> Ti lato lohi an, tone ani Josep tesol mewenae i, teka Igip kapin tonalato liai tesol ape hatotalin tesol mewenae lato. Tesol Igip kum ang akati hatotalin nake laha namilo i teheni teka Hibu. <sup>33</sup> Josep hatona tesol ukalan usiwa takahalato, tel pamu hani tel komuh. Hatotalin ongaini hawane, “Saka i tioi ahangukako.” <sup>34</sup> Josep hone tesol unauan lohi hani hatotalin an ti he tehu tone anan. Ti lato lohiwa, mase ani Benjamin i tapai ti seilon tepanim. Ape lato ang ma un amuam hawane kapin.

## 44

### Sale tehu kapi Josep silva

<sup>1</sup> Muhi angia ien Josep hone tel unauan nahikei puasain ti leili ingan, “Lohi haxuha hawanewa an he tomi hatotalin, mongohuan i pon ti tupulato donki kau. Tin lohi aliakewa silva ti lato towiwen kahi an. <sup>2</sup> Tuahe tehu tomi tel ukalalato komuh, hana hetekiewa tehu kapuk silva.” Tel unauan aile usi waliko ti Josep kaakane i.

<sup>3</sup> Ti pate letu hatotalin oni tomi an hani he donki ape lato hutui luaialato ti kane Keinan. <sup>4</sup> Hatotalin tai salili haxau tehu taon, ti Josep talo tel unauan lua usi lato. I hone i, “Taen o tipahi waxainiwa, kamea kewak, ‘Kalahai amuto waleni halialu amite? Tel masiwi kolawen soliaian hani amuto. <sup>5</sup> Amuto

xuinawen tehu kap silva tetan. Ien se peti unuman ma tin i hahapuasa ti paxai tioiai waliko ti na i sohot imuh. Lialui saun tenen amuto ailele ien.”

<sup>6</sup> Ti tel unaui Josep tahia kewa kapi hatotalin, i hone lato hanowi ti Josep kaakane i. <sup>7</sup> Lato pahoi ukek, “Tel masiwi, alahan o kak ukek ien? I pate seilon tuah ti amite, kalahai lehe amite aile saun tenen lialun hani i? <sup>8</sup> Paxaiwa, silva ti amite upia tunahi leili tomumite, amite luake aliake hawanema taen Keinan. Lehe lahan amite xuina silva ma na gol ti tel masiwi tetam? <sup>9</sup> Na o tunahi tehu kap ien toi tel ti amite, pon hawane telei i ape amite hatesol kewa unauam.”

<sup>10</sup> Ape i ukek, “Namilomuto sawisawin. Tuahe tel na nga upia tunahi tehu kap toi i, nga tua uke unauak a tesol liai nga hanahi lioi.”

<sup>11</sup> Tel tel ti lato talowilou tihelilai tomun hani itan ape i hei. <sup>12</sup> Kakanua tel unaui Josep nihehi hutui ti tel pamu hani taen ti tel komuh. Ti i meiwa tehu tomi Benjamin, i tunahi ka tehu kap se ien. <sup>13</sup> Ti hatotalin paxaiwa, namilolato pisipis hawane ape lexi puxuaulato kolai kawate tialato. Muhin lato oni aliake soxi hani he donki ape alia hani leili taon.

<sup>14</sup> Josep tutuen leili ingan ti Juda ma tesol ukalan tahiawa. Kakanua lato hatesol eng kalunga hani itan he mate Josep kameiai tatahan tetan. <sup>15</sup> Josep hone lato, “Kalahai amuto xuina tehu kapuk? Nakon amuto kum tioi ka seilon tenen masin nga i paxai tunahi amuto?”

<sup>16</sup> Ape Juda ukek, “Tel masiwi, lehe amite kak la? Amite kum tua nexi uke. Amite kola ukek ia ka kumahe amite? Sohin uke Haeu kahui aliliake lialui saun ti amite ailewen hina ahang tamusuen. Aile ape o kewa unauam amite hatesol kumahe mewenae tetel ti tehu kapum leili tomun.”

<sup>17</sup> Josep pahoi i ukek, “Kumahe. I kum pon nga aile ukek ien. Mewenae tetel tehu kapuk leili tomun. Amuto tesol liai, lua alia hawane haniwa xuxumuto kapi tel tamamuto.”

### **Juda tuke awe tesol ukalan**

<sup>18</sup> Juda nahih xohi hani kapi Josep ape i ukek, “Tel masiwi pate tuah, hongomua kakaiak. Kalak o se masiwian Fero, nati kum lelengeni nga ti angiamataiak kakaneam. <sup>19</sup> Tel masiwi, kemuk o kamei amite na masin tel

tamamite moihin tutuen ma na hina ukalamite liai. <sup>20</sup> Amite kaxi hani o ka tel salaimatai tamamite ma tel natun tapeinan i takah ti i ape pate salaimat. Tel ukalan wanen matewen, mewenae i tutuen ti tinalalu telawe. I se tone ate tel taman wanen.

<sup>21</sup> “Ape o hone amite hakahitama i lehe o paxai hawane. <sup>22</sup> Amite kamei elieliwen o ka pate ailan wanen ti amite. Na Benjamin salili tel taman, tel salaimat tua mateke tatahan. <sup>23</sup> Tuahe o eliel tutuen teik namilom. O ukek ka kumahe paham o paxai ulea amite halik na tel ukalamite komuh sohot hanima kapim ie.

<sup>24</sup> “Muhin amite alia hani Keinan kapi tel tamamite ape kaxi hani i hatesol kakaia. <sup>25</sup> Imuh ti an tapo uleawa, tel tamamite talo aliakema amite kahui ai an. <sup>26</sup> Tuahe amite nexi hani i kakaia ka lom kum al o kakak kapimite na tap Benjamin. Aile ape amite kong. Amite kamei lungei ka halik i sowini hani amite tel ukalamite komuh.

<sup>27</sup> “Tuahe tel tamamite eliel tutuen konginian. Hua natun ti ahuma tel axoan Rakel, se mewenae Benjamin tutuen. <sup>28</sup> Tel liai i kum tioi i heilawen nake i tai alia hahaniwa kapin. Tel tamamite namilo ukek ka manihuh tumun kalimen nimai teleiwen. Pate i tai niningahi ulea i. <sup>29</sup> Tinun i akiaki uke na tel natun talesa ti tehu luaiamite. Na masin salan i sohot, tenen salaimataian amite tua haxe matean.

<sup>30</sup> “Tel masiwi tuah, amite kum alia uke hani kapi tel tamamite na tap tel akaik. Xoxoi pakataialalu na Benjamin kum aliawa, tel tamamite kum pon hawane kauan. <sup>31</sup> Ti na i paxaiwa ka i tap kapimite, i tua mateke tatahan tetan. Ape tehu matean ien nakemite. <sup>32</sup> Tel masiwi, nga tuoha haniwen tel tamamite ka Benjamin alia mamahul hani kapin. Nga honewen i ka na nga kum aliakewa i, kawatan ien nga kauan lian tehue.

<sup>33</sup> “Aile ape nga kamei eliel hawane o na nga uke totonan. Ukewa nga unauam ape tiliwen tale i lua tuai lato hani Keinan kapi tel tamamite. <sup>34</sup> Lehe ape nga kakane ukek ia tel tamak na masin nga kum otoheni aliakewa tel natun? Lalape tatahan tetan kum pon hawane nga kau.”

# 45

## Josep haxewa i hani tesol ukalan

<sup>1</sup> Tataen ien Josep kum kongini uke hiliai tangian ape i talo ahuti tesol unauan ma teka masiwi hahitakan. Tap tel seilon kapi lato ti i kaxi hani tesol ukalan i aita wanen. <sup>2</sup> Taen ien i tang hatapoxa hawane. Tehu tangian ien i sawat hani teka Igip melal hani tataen ingi Fero.

<sup>3</sup> Ape i kakane tesol ukalan, “Nga se Josep. Tel tamak saka moihin tutuen?” Tuahe lato tua tu lalolal ma ong tataxini hawane ti lato tioiwa ka lato tutu mate Josep. <sup>4</sup> Josep hone lato, “Nahih xohima.” Ti tesol ukalan xohiwa i ukek, “Nga se Josep tetel amuto hangaini ape laha waxi nga hanima Igip. <sup>5</sup> Tuahe kum pate hahakawata tiamuto ma kum lengeini aliliake amuto ti i sohot ukek ien. Pake Haeu uke nga awaiwai seilon ti matemate ti hitolo. <sup>6</sup> Ahang kewen huohu kaha toto ti hitolo tuahe tepanim tutuen ti tap seiniai an ma lepaian. <sup>7</sup> Ti lalape soliai Haeu, i hapuasa nga ti akeni konginiamuto ti hitolo ape kahi natumuto kum tapo. <sup>8</sup> Ti puki namili Haeu ape nga tapau kemak ie, kumahe salan wanen nake amuto. I aile ape nga puas papalahah hawane kapi Fero ma huhuali i ti namil. Nga ngahati lawe waliko ti tesol tonan ma nanahike Igip.

<sup>9</sup> “Ao pe amuto talowi alia haniwa kapi tel tamakako ape kaxi haniwa i kakaiak. Honewa i ka usiwa namili Haeu nga sohotuen tel masiwi ti nahikei Igip. Pahak i kosea hanima kapik. <sup>10</sup> Pake i to hepekeun ti Gosen hetekie amuto, natumuto, tupumuto manihuh ma lawe soxiamuto lehe amuto xohixohin kapik. <sup>11</sup> Nga kolongeni ka amuto pono leili tesol tepanim ahang ti hitolo i luluainima. Na amuto kum lua kemak ie, amuto hetekie natumuto, tupumuto manihuh ma teka kapimuto, hatesol mateke hitolo.

<sup>12</sup> “Amuto hetekie o Benjamin, paxai matainiwa ka nga se salan Josep. <sup>13</sup> Na amuto aliawa, honewa tel tamakako ka teka Igip sameni haxawa hahawane nga. Kaxi haniwa i lawe waliko ti amuto ningahiwen ape waxi kosenima i.”

<sup>14</sup> Husele amuamui Josep i tang aka aumi Benjamin. Ape ati lalu tang he aumaum. <sup>15</sup> Muhin i asoi taliope tesol ukalan hetekie tangian. Tataen ien ape lato kak matut kapin.

### **Fero amuam hasosoi Jekop hani Igip**

<sup>16</sup> Ti Fero hongoa ka tesol ukale Josep tahiawen, i ma tesol masiwi hahitakan amuam hawane. <sup>17</sup> Ape Fero kakane Josep ti honei tesol ukalan oniai angahe lato hani he donki ape lua haniwa Keinan. <sup>18</sup> Pahan hatotalin alia hetekiema Jekop ma teka akikilato ape i axi lato teik hepekeun ti i pon hawane waxenialato.

<sup>19</sup> Fero hone Josep haniwa tesol ukalan karis tenen lalap ti kiliwake aliakei axoalato hetekie akaik ma tel tamalato. <sup>20</sup> Lato kum tatahane saliliai soxi pake ti Igip lato pono wanen.

<sup>21</sup> Ape se tesol nati Jekop aile usi waliko ti Fero kakak. Josep hani lato karis tenen lalap ma angaheni tehu luaialato. <sup>22</sup> I axi hetekie lato tel tel sohai soson tuahe Benjamin, i axi tepanim sohai soson ma 300 silva. <sup>23</sup> Josep hakau hani tel taman huopanim donki wawan xuhai waliko solian ti Igip ma huopanim donki hehin kakau an ti he kin ma bret hetekie hina soxi liai ti tehu luaialato ti Keinan hani Igip. <sup>24</sup> Ti i talo aliake lato i ukek, “Amuto nati kum heheitoh na amuto luawa.”

<sup>25</sup> Ape salan, hatotalin lua salili Igip alia hani Keinan kapi tel tamalato. <sup>26</sup> Ti lato tahiawa, lato hone Jekop ukek, “Josep tel natum i moihin tutuen! I se tetel i nanahike Igip.” Jekop i eseini hawane, pate i kapaxe. <sup>27</sup> Tuahe ti hatotalin kaxi haniwa i lawe waliko ti Josep kaakane lato ma ti i paxaiwa karis ti Josep keekema uxanian, namilon pet soli alia. <sup>28</sup> Ape i ausinike hawane, “Salan, tel natuk se moihin tutuen! Nga sohot paxai hulutinimu i imat ti nga mat.”

## **46**

### **Jekop ma tesol kapin lua hani Igip**

<sup>1</sup> Jekop hutui tehu luaian kane Igip. I waxi hatesol soxian ma teka kapin ape lato lua hanimu Beseba. Ti ien Jekop telei lui manihuh hani Haeu ti lotuian masin ti Aisak tel taman ailele.

<sup>2</sup> Ti ipongilih Haeu sohot hani kapin ape hone i, “Jekop, pahak nga kakak kapim.”

Jekop ukek, “Nga hongohong, kakama.”

<sup>3</sup> Ape Haeu kakane i, “Nga se Haeu, tetel teka matahaun tetam lolotui. Kum maamata kane Igip pake ti ien nga hakila hawane teka kahi natum ape laha sohot kila akiki xux tehu. <sup>4</sup> Ti o Igip nga lawe kapim ape taun ti mateam Josep papam wanen. Ahang hina imuh nga otoheni aliakema teka laha nakuama tetam.”

<sup>5</sup> Ti Jekop ma tesol kapin lua salili Beseba, tesol natun hana i, akaik ma axoalato hani he karis ti Fero kema uxanialato. <sup>6</sup> Lato waxi tupulato manihuh ma lawe waliko ti lato hatano ti Keinan ape lua tatale hani Igip. <sup>7</sup> Jekop sosoke hetekie hatesol teka ti nakuan tetan, teka natun wawan ma hehin ma natulato.

<sup>8</sup> Ie se axe teka natun ma kahi natun lato sos usiwa i hani Igip:

Natun pamu Ruben. <sup>9</sup> Tesol nati Ruben se Hanok, Palu, Hesron ma Kami.

<sup>10</sup> Tesol nati Simeon se Jemuel, Jamin, Ohat, Jakin, Sohar ma Saul. Tel tini Saul hehin ti Keinan.

<sup>11</sup> Tesol nati Livai se Geson, Kohat, ma Merari.

<sup>12</sup> Tesol nati Juda se Er, Onan, Sela, Peres ma Sera. Er ma Onan mat ti lato tutuen Keinan. Nati Peres se Hesron ma Hamul.

<sup>13</sup> Tesol nati Isakar se Tola, Puah, Jasup ma Simeron.

<sup>14</sup> Tesol nati Sebulun se Seret, Elon ma Jalel.

<sup>15</sup> Ien se axe teka nati Jekop ti Lea lokon ti lato Padan Aram. Natulalu hehin mewenae Dinah. Teka wawan nakuama ti Jekop nonoma ti Lea hatesol 33.

<sup>16</sup> Gad se nati Jekop ti tel axoan liai. Tesol natun se Sepon, Hagi, Suni, Esbon, Eri, Arodi ma Areli.

<sup>17</sup> Tesol nati Aser se Imnah, Isvah, Isvi, Beria ma tel tualato Serah. Nati Beria se Heber ma Malkiel.

<sup>18</sup> Ien se axe teka nati Jekop ti Silpah, tetel hehin ti Laban hani unaui tel natun Lea. Teka nakuama ti Jekop nonoma ti Silpah hatesol 16.

<sup>19</sup> Nati Jekop ti tel axoan Rakel se Josep ma Benjamin.

<sup>20</sup> Nati Josep se Manaseh ma Epraim, lalu takah Igip. Tinalalu Asenat, nati Potipera tel masiwi ti teka laha lotui alon ti tehu taon On.

<sup>21</sup> Nati Benjamin se Bela, Beker, Asbel, Gera, Naman, Ehi, Ros, Mupim, Hupim ma Arad.

<sup>22</sup> Ien se axe teka nati Jekop ti Rakel ma teka kahi natun. Lato hatesol 14.

<sup>23</sup> Dan tel nati Jekop natun telawe Husim.

<sup>24</sup> Tesol nati Naptali se Jasel, Guni, Jeser ma Silem.

<sup>25</sup> Ien se axe teka nati Jekop ti Bilah, tetel hehin ti Laban hani unaui tel natun Rakel. Teka nakuama ti Jekop nonoma Bilah hatesol tepanim hua.

<sup>26</sup> Mongohe tetesol nakuan ti Jekop wanen ti lato lua usiwa i hani Igip 66, tai wexe teka axoi tesol natun wawan. <sup>27</sup> Lato ape 70 hatesol Igip, hetekiewa Josep, hua natun lalu takah ien ma puki alia Jekop.

### **Jekop ma tesol akikin tahia hani Gosen**

<sup>28-29</sup> Ti lato xohiwa Igip, Jekop talo tel natun Juda luai imat kameiai Josep ti neinialato hani hepekeun ti Gosen. Ti lato meiwa ien, Josep ku hani tea karis ape kiliwau hani Gosen ti tengeniai Jekop. Tataen ti lalu he tutunahawa, Josep akeni aumi tel taman ape i tang kue.

<sup>30</sup> Muhin Jekop hone Josep, “Ape ewi na nga mat pake nga ningahiwen o ma nga tioi ka o se moihin tutuen.”

<sup>31</sup> Imuh Josep kakane tesol ukalan ma tesol akiki Jekop liai, i ukek, “Nga lua hahongomu Fero ka amuto tesol ukalak ma teka akiki tel tamak luama Keinan kanek, amuto ape Gosen. <sup>32</sup> Nga kaxi hani i ka amuto seilon ti ngahatiai manihuh ape amuto luake hetekiewen ie tupumuto sipsip, meme, bulmakau ma lawe waliko ti amuto.

<sup>33-34</sup> Teka Igip pate laha namilo i teheni teka ngahatiai manihuh. Na masin Fero ilowi amuto ape kamea pupuasamoto, kaxi haniwa tel masiwi ka amuto se liai seilon ti auniai manihuh masin ti teka matahaun ti kako. Na amuto kakane i ukek ien, i sowini hani amuto tonai hepekeun ti Gosen.”

## 47

### Jekop sohot paxai Fero

<sup>1</sup> Muhin Josep lua paxai Fero ape hone i ukek, “Tel tamak ma tesol ukalak luama Keinan hetekie tupulato manihuh ma lawe soxialato. Lato ape Gosen.”

<sup>2</sup> Ti i kak kewa, i hakahita tesol tepanim ukalan i kilamiwen hani kapi Fero ti kakak kapin.

<sup>3</sup> Ape Fero kamea, “Amuto akekeni puasain la?”

Lato pahoi i ukek, “Tel masiwi tuah, amite seilon ti ngahatiai manihuh masin teka matahaun ti amite. <sup>4</sup> Amite lua to kemak ie nake tehu hitolo lalap tunahi halialu amite ti Keinan ape tap pahoah solian tutuen ani tupumite manihuh. Nati hanima amite tonai hepekeun ti Gosen.”

<sup>5</sup> Ti hatotalin kak kewak ien, Fero kakane Josep, “Pate ewi tel tamam ma tesol ukalam lua to hukuma hanima kapim ie ti Igip. <sup>6</sup> Lato tua toa tesol na pahalato. Haniwa lato teik hepekeun ti pate solian. Ewi na lato tonai Gosen. A na masin salan lato seilon wanen ti auniai manihuh, haniwa teka ti lato auni hetekie tupuk manihuh.”

<sup>7</sup> Muhin Josep nahike tel taman hani mate Fero. Ape Jekop kak amuam hahasolia tel masiwi tapein ti Igip.

<sup>8</sup> Fero kamei i, “Ahangum pate ape hil?”

<sup>9</sup> Jekop pahoi ukek, “Welui heheuak ti tehu pon ie waxainiwen 130 ahang. Nga tai to welu usi teka matahaun tetak tuahe pate kilan kawatan nga tunahi.” <sup>10</sup> Ti lalu kakak kewa, Jekop kak hasolia tapeini Fero ape salili i.

<sup>11</sup> Ape salan, Josep hani lato teik hepekeun pate solian. I hatona tel taman ma tesol ukalan Gosen masin ti Fero honewen i. Texux xux ien imuh laha axai Rameses. <sup>12</sup> Ape Josep tin huali tesol akikin ti an. I hani usiusi mongohualato tataen teka akaik pate kokol.

### Lialui tehu hitolo

<sup>13</sup> Tehu hitolo ien i lialu kasia. Tesol tesol ti Igip ma Keinan an tinama hawane ape teka seilon pate laha aleal. <sup>14</sup> Welui taun ti laha to kakahui an, moni ien Josep lohi auni hani tesol tone moni ti ingi Fero. <sup>15</sup> Ti ape hatesol moni ti teka

Igip ma Keinan tapo hawanewa, laha nahih paxai Josep. Laha ukek, “O nati axima amite an. Kum tua paxai lilioi, uke amite mat. Moniumite se i tinama hawanewen.”

<sup>16</sup> Josep pahoi ukek, “Na amuto tap wanen moni, hanima nga tupumuto manihuh lehe nga axi amuto an.” <sup>17</sup> Ape se laha otoheni hani Josep tupulaha manihuh kahi an. Laha hani i sipsip, meme, bulmakau, donki ma hos ape i waxeni laha an ti ahang tehu ien.

<sup>18</sup> Ahang tehu muhin, laha nahih paxai ulea i. Laha ukek, “Tel masiwi, amite kum puluhini tetam ka amite ilameni hahawane kawatan. Amite tap moni, tupumite manihuh liai tetam, tap tenen ulea na amite hani o, halik se tupuamite ma hepekeunaumite. <sup>19</sup> Kumahe salan na o tua paxai lioi amite mat ape hepekeunaumite tap pupuasan. Kewa amite hetekie hepekeun ti kahi an. Ape amite sohot unau Fero ma tin i tamai hepekeunaumite. O nati axima amite waki an ti seini waxi amite kum mat ti hitolo ma hepekeun kum tua xoina.”

<sup>20</sup> Ape se Josep kahui hatehu hepekeun ti Igip hani Fero. Tehu tapoi an i aile hatesol seilon ti Igip hangaini lungei hepekeunaulaha. Tai kue ape se Fero tamai hepekeun ti xux hatehu. <sup>21</sup> Ape hatesol seilon ti Igip, hutui tepaun hani tepaun, Josep waxi hani unau Fero. <sup>22</sup> Mewenae teka masiwi ti kiliwakei lotu ti teka Igip, Josep tai kahui hepekeunaulato. Tesol ien, Fero to ngangahati lato an aile ape tap salangawan ti na lato hangaini hepekeun kahi an.

<sup>23</sup> Muhin ti teka seilon hangainiwa hepekeun, Josep kakane laha ukek, “Hongoa. Amuto ma hepekeunaumuto ape hahitake Fero. Waki an ti na amuto seini ie. <sup>24</sup> Tuahe na i meiwa taun ti apuhiniai an, hani aliakema Fero tehu ti lawe tepanim. Moxen ti amuto ma teka akikimuto ti angiaian ma ti sein.”

<sup>25</sup> Laha tilol hawane ukek, “Tel masiwi, pate o soli kasia. O nati awaiwen amite. Amite liai ape unau Fero.”

<sup>26</sup> Taen ien Josep xinoti tenen saun ti lawe seilon usiwa sale hepekeun ti Igip. Na taun ti apuhiniai an, tehu ti lawe tepanim laha aliake hani Fero. Mewenae hepekeun ti teka masiwi ti kiliwakei lotu kumahe hahitake Fero.

## Kamekame ti Jekop hani Josep

<sup>27</sup> Lokon ien, Jekop ma tesol akikin hutui tonaiai Gosen ape soxialato i lup. Natulato tin i kila aile ape mongohualato lap kosea.

<sup>28</sup> Jekop toto Igip ahang 17 ape ahangun hatesol 147. <sup>29</sup> Taen ngain ti matean xohiwa, i ilowi tel natun Josep ape i ukek, “Na o tahane hawane nga, kolawa ewiaiam ma wawahen tetam ka o kum tihini lioi nga Igip. Hanawa minam wasole kasope aek, kolakol ti haxoxoi tutuoh tetam. <sup>30</sup> Ngain tehu nga hanau, ahutiwa nga ti Igip ape tihini haniwa kapi teka matahaun ti kako.”

Josep pahoi i ukek, “Nga aile usi kakaiaam.”

<sup>31</sup> Jekop kakane i, “O tuoha hawanewa.” Ape se Josep tuoha ukek, “Kuinakeam.” Muhin Jekop lokuha pape tehu enepan ape i lotui Haeu.

## 48

### Sale Manaseh ma Epraim

<sup>1</sup> Hina ngain muhin Josep hong ka tel taman pate tinun. I waxi hua natun, Manaseh ma Epraim ape lato lua paxai Jekop. <sup>2</sup> Ti Josep tahiaawa, tel taman xahat lungei ape i to he enepan.

<sup>3</sup> I hone Josep, “Lokon ti nga Keinan, Haeu tel pohen tapein sohot hani nga ti Betel xohixohin tehu taon Lus ape i kak ti aile hasoliaiak. <sup>4</sup> I kakane nga ukek, ‘Nga aile ape kilan wanen teka nakuama tetam. Teka kahi natum sohot seilon ti xux tesol tesol. Hatehu hepekeun ti Keinan nga hani teka nakuama tetam tamai tamusuke.’

<sup>5</sup> Jekop kak tatale ukek, “Hua natum, Epraim ma Manaseh lalu takah ie imat ti nga to kemak, lalu sohot natuk masin Ruben, Simeon ma teka liai ti tamaiai soxiak na nga matewa. <sup>6</sup> Tuahe natum ti muhin, laha kum tuai lato. Laha uke hina hepekeun ti hahitake Epraim ma Manaseh. <sup>7</sup> Rakel tel tinam tai hanatua hakila natuk ape i mat ti amite Keinan. I sohot hina ahang tamusuen ti amite luama Padan Aram kane hepekeun ti Eprat. Tiak kawat hawane ape amite tihini i pape aweisal haniwa tehu taon Betlehem.”

<sup>8</sup> Ti Jekop mongawa, i paxai tunahi hua akaik kapi Josep ape i kamea, “Nakon natum hua akaik ie?”

<sup>9</sup> Josep pahoi ukek, “Se, hua natuk wawan ie Haeu hani ti nga Igip.”

Jekop hone i, “Ati haxohima lehe nga kak hasolia lala.”

<sup>10</sup> Jekop pulan ape lialun nake i pate salaimat. I kum paxapax alua, aile ape Josep haxohi hua natun. Kakanua Jekop pahi aumi asoi taliopalalu.

<sup>11</sup> Ape i hone Josep ukek, “Nga kum amemene ka nga ningahi ulea o. Tuahe Haeu aile ape saka nga ningahi tataen natun.”

<sup>12</sup> Kakanua Josep tahaini hua akaik ti pape Jekop ape i lakua hawane hani itan ti kolai lon hani tel taman. <sup>13</sup> Muhin Josep hatuhi ahowiai hua natun mate Jekop, Manaseh sai manau ape Epraim sai kalamau. <sup>14</sup> Tuahe Jekop aile ahuxai namili Josep. I tulini tepaun minan manau hani onote pati Epraim tel komuh ape tepaun kalamau onote pati Manaseh kalak i tel pamu.

<sup>15-16</sup> Ape i kak hasolia hani hua akaik ti mate Josep, i ukek,

“Haeu se tetel ti tel tamak Aisak  
ma Abraham tel taman puas usi hahawane,  
tetel lawe i to ngangahati nga,  
tin i tel awaiak taun ti lialuin.  
Nga kamei i ti aile hasolia hani hua akaik ie.  
Nake ti lala, pahak seilon nameni axak  
hetekie axe Abraham ma Aisak.  
Nga kamei Haeu ti hakilai kahi natulalu  
ape laha tonai tesol tesol ti tehu pon.”

<sup>17</sup> Tuahe Josep kum amuam ti i ningahi tel taman hana tepaun minan manau he pati Epraim. Aile ape i akeni hana sohi hani he pati Manaseh. <sup>18</sup> I ukek, “Tel tamak, ala kumahe masin ien. Tepaun minam manau ala he pati Manaseh, i se tetel pamu.”

<sup>19</sup> Tuahe tel taman tahitoi i. Ape kak ukek, “Salan tuahe nga tioi waliko ti nga ailele. Manaseh tin i hanatuale seilon tuah laha sohot kila akiki xux tehu. Tuahe teka kahi nati Epraim tel komuh laha sohot seilon pamu tuah ape laha kila hawane akiki xux tesol tesol.”

<sup>20</sup> Ape se Jekop tili kakaian ti hasoliaialalu, i ukek, “Tapai na teka seilon ti

Israel kak hasolia seilon, laha nameni axamulu. Laha sati axamulu ukek, ‘Amite kamei Haeu ti aile hasoliaiam hanowiwa Ephraim ma Manaseh.’” Telao ien Jekop kak hasolia hua nati Josep ape i hana Ephraim pamu tuah ti Manaseh.

<sup>21</sup> Muhin Jekop kakane Josep, “Paxaiwa, sikole wanen ape nga mat tuahe Haeu lawe kapim. Ngain telao i neini aliake amuto hani Keinan, xuxi teka matahaun ti kako. <sup>22</sup> Tel natuk, teik hepekeun leili Sekem ti pate solian haxexei waliko, nga hani o, kumahe tesol ukalam. Teik hepekeun ien nga hil waxi ti teka Amor ani ngol ma ponara.”

## 49

### Jekop kak tapeini tesol natun

<sup>1</sup> Muhin Jekop ilowi hatesol natun wawan hani kapin ape hone lato ukek, “Apuha xohi hanima kapik. Pahak nga kakane amuto waliko ti i sohot hani amuto ma teka kahi natumuto ngain ti i luluainima.

<sup>2</sup> Tesol natuk, hong matainiwa kakaiak  
tel tamamuto Israel.

<sup>3</sup> Ruben tel natuk pamu,  
nga hanatuale o ti nga uluha ma pate pixean.  
O se natuk matekalang ti uli masiwiak. O patul ti tesol ukalam.

<sup>4</sup> Tuahe o seilon tenen i kum kongini uke isiaian  
masin weu ti i weuwei xux.

Nga xaxaweni o ti totonam tel pamu  
nake o eng akati tel ti tesol axoak.  
O hahiena hahialu hawane nga tel tamam.

<sup>5</sup> Simeon ma Livai, amulu pate pahowi wanen  
hatanoi kawatan ti mangemange.

<sup>6</sup> Kumahe pahak nga soh leili apuhaiamulu.  
Nga melal wanen ti lawe waliko lialun amulu nanamiloi

nake lengeamulu amulu telei seilon  
ma tua hamange halialu manihuh.

<sup>7</sup> Ti husele kalimei tumumulu,  
seilon kau hawane kawatan.

Amulu uke kahumulu ti lialui lengeamulu.

Teka kahi natumulu kum to hetekie tesoloe leili Israel,  
lato tua to sisihila wasole teka kahi natuk liai.

<sup>8</sup> Tel natuk Juda, hatesol ukalam po sameni o,  
teka akikim tan hawane lolaha tetam  
nake o waxaini hahamahuli teka laha pahoxai o.

<sup>9</sup> O se masin tok laion uluha pate kuin.

I heheisawa aniai manihuh ti i telei  
ape ti xuhai tian i alia hani tonan.

I hahi hokahi tupuan ape i eng hanau.

Ape tap tel pahan hahelean.

<sup>10</sup> Juda, tap tel po xaxaweni o ti masiwi.

Lawe hina masiwi leili teka nakuama tetam.

Nenein ti lato i xox ape teka seilon ti xux tesol tesol  
hong tamani ma tan hawane lolaha hani lato.

<sup>11</sup> Teka kahi natum tonai hepekeun  
ti kilan wanen pata tenen greip.

Husele kilaian laha kum namiloi waxi xinotiai tupulaha donki  
he puolan kalak donki ani kaun.

Kilai waen pate i lisi laha  
masin lalape kan seilon pon tua hapuasa ti nuhiai maia.

<sup>12</sup> Ti husele waliko ien, tupualaha soli hawane.

Tanome pulalaha ma nisulaha i kaxi sale soliai tonalaha.

<sup>13</sup> Sebulun, teka kahi natum tonai xohixohin ti kanitax,  
tetesol petiai waian pate solian.

Hepekeunaulaha tamus hani tataen

tehu taon Saidon sai tola.

<sup>14</sup> Isakar, teka kahi natum masin donki tenen kuin  
a i kum xahat kaui kakawan.

<sup>15</sup> Ti isiai pahalaha upiai tonain solian  
he hepekeun ti laha tonai,  
lawe laha hongeni seilon ti tesol ien  
tua hapuasa lungei halialu laha.

<sup>16</sup> Dan, teka kahi natum kumahe kilan  
tuahe teka masiwi ti laha neini aluini  
ape laha tu xox pahoiai teka liai  
masin ti teka kahi nati tesol ukalam leili Israel.

<sup>17</sup> Teka kahi natum anowiaian weiko  
tenen i pon teleiai seilon.  
I engeeng leili pahoah pape aweisal.

Taen hos kiliwama, i tawei aen  
ape i tit haputa tel kiliwakean hani itan.

<sup>18</sup> Tataen ien Jekop monga ape i lotu hani Haeu ukek,  
“Iahue, nga hana hatapo namilok hani o ti awaiamite.”

<sup>19</sup> Muhin Jekop kakane tel natun Gad, i ukek,  
“Hina seilon lawe laha hil haonga teka kahi natum  
ti waxi lungeiai soxi  
tuahe auha hil pahoi waxaini laha.

<sup>20</sup> “Tel natuk Aser, kilan wanen an solian  
ti hepekeunai teka kahi natum.  
Soliai paoaian, teka masiwi tapein ti xux ani puhei.

<sup>21</sup> “Naptali, teka kahi natum masin manihuh  
tenen pate pixean ma talowian,

lawe i oxoxa waxaini he nokonok.  
 Laha pate anowian  
 ti towi tanomi hasoliai kakain.

<sup>22</sup> “Josep, teka kahi natum kila hawane.

Mongohualaha kilaian huai tea pata ngaxon pate uhauhan,  
 i xex lap hawane pape tehu kan.

<sup>23</sup> Teka pahoxaiamuto, hil lungelung hawane  
 hanowi manihuh tenen tumun kalimen  
 i usi talingoi nimaiai tok anan.

<sup>24</sup> Tuae tutuhauha xoxoan pahoialaha,  
 pauha pate tonawi ti hile.

Auha uke he kuin hahitake Haeu tel pohen tapein,  
 tetel lawe nga hana haxoxo namilok tetan,  
 tetel lawe i awai ma sekui kako teka Israel.  
 Pake i se tel ngahat solian ti kaha.

<sup>25</sup> Haeu tetel nga lolotui hanowi ti teka matahaun ti kako,  
 liai i huali auha.

Tel pohen tapein i aile hasolia hani auha.

I axi hapono auha kan ti akah ma ti leili hepekeun.  
 Tin auha kila hetekie tupuhua manihuh ti waxeniauha.

<sup>26</sup> Nga kamei Haeu ti aile hasolia haniwa auha  
 akulai ti i haniwen tesol matahaun ti kako.

Solian ti auha uke ien, i xoini hawane soliai hepekeun  
 ti he maunten ti i hahaxexe kilan an.

Josep, pahak Haeu hani o waliko solian ien  
 nake ti leili tesol ukalam, o se masiwi.

<sup>27</sup> “Benjamin, teka kahi natum axalaha lap hawane  
 ti waxainiai hilehile.

Laha masin manihuh lengean,  
 tenen i nimai telei anan ti ipong

ape ahunan i sei hani teka tuaun ti ngain.”

<sup>28</sup> Ien se kakain ti Jekop tapeini tesol natun. I kak hapoponowi sale tel tel ti lato. Huopanim huosol seilon ti Israel laha nakua ahuma ti tesol huopanim hua nati Jekop.

### **Matei Jekop**

<sup>29</sup> Muhin Jekop hone tesol natun, “Pate sikole nga mat ape tuai tesol matahaun ti kako. Pahak amuto tihiniwa nga kapi tel tamak ma Abraham tel taman leili wali tehu pot he teik hepekeun ti Abraham kahui ahuti ti Epron tel ti teka Hit. <sup>30</sup> Tesol ien leili teik hepekeun Makpelah xohixohin Mamre leili texux xux Keinan. Abraham tame tel tamak kahui ti tihiniai teka akikikako. <sup>31</sup> Teka akikikako tihiniwen ien se Abraham ma tel axoan Sara, tel tamak Aisak ma tel axoan Rebeka ape tin nga tihini tel axoak Lea. <sup>32</sup> Aile ape nga tin tihiniwa leili wali tehu pot he teik hepekeun ti Abraham kahui ti teka Hit.”

<sup>33</sup> Ti Jekop tiliwa kakaian hani tesol natun, i eng alia he enepan. Tataen ien hanauaian i tapo ape i tuai tesol matahaun tetan.

## **50**

### **Tihiniai Jekop**

<sup>1</sup> Ti Jekop matewa, Josep tang hatapoxa ape aka pahi asoi taliope tel taman. <sup>2</sup> Muhin i hone tesol unauan, teteka liai pupuasalato apeseniai tupui seilon maten ti tihinian, ti hana marasin tuah hani tupui tel taman, tetenen i kongini kueini kohai tupui seilon, usiai saun ti teka Igip ailele. Ape lato puas usi kakai Josep. <sup>3</sup> Tenen puasain ien i uke 40 ngain nake kuehi ailean se mongohuan ien. Ape teka Igip tang tahane Jekop ti 70 ngain.

<sup>4</sup> Tataen ngain ti tangixiai Jekop tapoa, Josep nahih paxai tesol masiwi lato puas papakata kapi Fero ape i ukek, “Nati tahanema nga ape tukewa awak kakanei Fero. <sup>5</sup> Imat ti tel tamak mat, i hone nga tuoha ka tupuan aliake haniwa Keinan ape tihiniwa i tetesol hepekeun ti tel matahaun ti amite kahuiwen ti tihiniai akikimite. Kaie ewi na amuto kamei Fero na i sowini hani

nga lua tihini tel tamak? Pake nga aliama.”

<sup>6</sup> Fero nam waxi tutuoh ti Josep ape i sowini ti lua tihiniai tel taman. <sup>7</sup> Ape se Josep hutui luaian kane Keinan. Kahitiwa i hatesol masiwi ti hahitake Fero. Laha tetesol hualian ti namil ma teka masiwi tuah ti leili Igip. <sup>8</sup> Teka lohe ingan, tesol ukalan ma tesol akiki tel taman tin lua kahiti i. Mewenae tupulato manihuh ma teka akaik kokol hamalum tonalato ti Gosen kapi ngahat ti lato. <sup>9</sup> Teka seilon ti hile hetekie masiwi ti lato tin tuai laha, teka uke karis a teka kiliwake hos. Kilan wanen seilon lua kahiti Josep tihiniai tel taman.

<sup>10</sup> Ti lato tahawa pape tehu kan Jordan sai angihia, lato sota tesol axan Atat. Tesol ien lawe laha selai xaxaweni uli komem ti apesenian. Ape lato tangixi kueini hawane Jekop. Ngain tepanim huohu Josep aile lotu ti lato tahane tel taman. <sup>11</sup> Ti teka Keinan xohixohin ien paxaiwa sale lalape tatahan ti lato, laha ukek, “Teka Igip, saka laha kola hahawane tatahan!” Ape se laha axai tesol ien Abel Misraim. (Ti kakai Hibru tangian sikole masin tenen kakain i ukek ‘teka Igip tangixi hawane seilon maten’.)

<sup>12</sup> Ape salan, tesol nati Jekop aile hapoponowi kakai tel tamalato. <sup>13</sup> Lato otoheni tupuan hani Keinan ape tihini i leili tehu pot lalap he teik hepekeun Makpelah xohixohin Mamre. Teik hepekeun ien Abraham kahui ahuti ti Epron tel ti teka Hit, ti tihiniai teka akikin. <sup>14</sup> Muhin ti lato tihini kewa Jekop, Josep ma tesol ukalan hetekie hatesol seilon kapi lato lua alia hani Igip.

### **Josep kak hakui tesol ukalan**

<sup>15</sup> Muhin ti Jekop matewa, namili tesol ukale Josep lap hawane. Lato he kakak ukek, “Uke Josep wataakai kako ti lialui saun kako aile haniwen i. Kaie i kum kahui aliake?” <sup>16</sup> Aile ape lato hakau kakain hani i ka imat ti tel tamalato mat, hina kakaian hani Josep. <sup>17</sup> I kamei eliel tel natun Josep ti oxoxiai tesol ukalan ti husele lialui saun lato aile haniwen i. Hatotalin haxoxo kamekame tetan lato ukek ka lato tin lolotui Haeu masin ti Jekop. Ape lato eliel hawane oxoxialato ti lalape kawatan Josep kauen. Ti Josep hongoa kakain ien, i tang eliel hawane tahanei tesol ukalan.

<sup>18</sup> Imuh tesol ukalan tahia hani kapin. Lato lokuha lakua hani itan mateiwai Josep ape ukek, “I pon hawane amite ape tuahe unauam.”

<sup>19</sup> Tuahe Josep hone lato, “Kum maamata! Nga kum kahui aliake hani amuto. Nga tuahe seilon, kumahe Haeu. <sup>20</sup> Salan namilomuto ti haliualuak tuahe Haeu aile towiahu lehe hina solian tetan. I naxi hana nga tel masiwi ti nahikei Igip ape kilan seilon laha kum mat ti hitolo nake ti pupuasak. <sup>21</sup> Aile ape amuto kum maamata. Nga ngahati haponon tatale amuto ma natumuto.” Kakai Josep i hewi namili tesol ukalan ma hakui hawane lato.

### **Matei Josep**

<sup>22</sup> Josep ma tesol ukalan hetekie akikilato to tatale Igip atengi ahangaun kewa 110. <sup>23</sup> Welui ahangi Josep i to waxaini tataen nati Epraim ma tin teka kahi natun. Teka nati Makir tel nati Manaseh lato takah okohi ti Josep mat. Josep namilo i ukek lato se natun wanen.

<sup>24</sup> Taen ien Josep kakane tesol ukalan, “Mateak ape i xohiwen. Pake Haeu huali auha ape ngain tehu i neini ahuti auha ti Igip kane Keinan, teik hepekeun i tuohawen kapi Abraham, Aisak ma Jekop. <sup>25</sup> Telok ien pahak amuto waxi hetekiewa tupuak haniwa Keinan.” Ape i kakane lato ti tuoha eliel ti aile usiai namilon.

<sup>26</sup> Josep mat leili Igip ti ahangun 110. Teka Igip hana marasin tuah hani tupuan ti kongini kueiniai kohaian. Ape laha hana hani leili waliko ti tone tupui seilon maten. Tehu bokis ien lalap ani pot wexoan tenen tenen hasoliai paxaian.

